BUTLLETÍ OFICIAL

BISBAT DE MENORCA

Any de 2019 - Abril / Maig

BUTLLETÍ OFICIAL

BISBAT DE MENORCA

Abril / Maig 2019
Imprimeix: Gràfiques Menorca - Editorial Menorca, S.A.
Dipòsit Legal: ME-283/1992

Fotografia portada: Missa Crismal a la Catedral de Menorca, 17 abril 2019
(foto: Sebastià Taltavull)

SUMARI

ESCRITS DEL SR. BISBE..... 5

HOMILIES

- Diumenge V de Quaresma. 60 anys Mans Unides
- Diumenge de Rams
- Missa Crismal
- Dijous Sant
- Divendres Sant
- Vetlla Pasqual
- Homilia al funeral de Mn. Antoni Sintes
- Funeral de Pilar, mare de Joan M. Mercadal Victory
- Homilia en la vigília d'oració
- Homilia a la trobada amb el sacerdots i religiosos
- Solemnitat de la Mare de Déu del Toro

MISSATGES

- Presentació de l'informe sobre llibertat religiosa
- Dos comunidades hermanas
- Paraules en la inauguració de l'Exposició sobre la Mare Teresa
- Presentació de la Memòria 2018 de Càritas Diocesana
- Trobada amb els periodistes

ESCRITS SETMANALS

- La Pasqua de la creació
- ¡Bendito el que viene!
- Celebrar la Pascua
- La Catedral, signo del misterio de Cristo
- La Catedral, llar de l'Església diocesana
- La Cátedra Episcopal, signo de la sucesión apostólica
- El significat de la càtedra episcopal
- El altar de la Catedral, mesa del Señor y de la Iglesia diocesana

ESCRITS EN PREMSA
- Hombres nuevos
- Compañera, guía y madre

CARTES
- Als diocesans, convocant a participar en la Missa Crismal
- Als diocesans, convocant la trobada diocesana de fi de curs

CRÒNICA DIOCESANA 51
- Crònica de la reunió del Consell diocesà de pastoral
- Crònica de la reunió del Consell presbiteral
- Exposició Madre Teresa

ECONOMIA 59
- Estado de cuentas e ingresos
- Presupuestos 2019

SANT PARE 61
- Retiro espiritual de los líderes de Sudán del sur
- Missatge urbi et orbi (pasqua 2019)
- Discurso a los participantes en un encuentro organizado por *caritas internationalis*
- Discurso en el encuentro con el patriarca daniel y el santo sínodo
- Carta apostólica en forma de motu proprio "*vos estis lux mundi*"
- Missatge per a la jornada mundial de l'emigrant i del refugiat 2019

HOMILIES

DIUMENGE V DE QUARESMA. 60 ANYS MANS UNIDES
(Santuari del Toro, 7 abril 2019)

En aquesta Eucaristia esteim donant gràcies a Déu perquè fa 60 anys un grapat de dones va decidir plantar cara a la fam posant en marxa la Campanya contra la fam. Donam gràcies per l'entrega i generositat de tantes dones al llarg d'aquest temps, que han estat sensibles al dolor dels altres, al sofriment de tantes persones al nostre planeta que no tenen el necessari per viure.

El relat de l'adúltera

Celebram aquest aniversari quan ja la Quaresma ha avançat i la litúrgia ens urgeix a preparar-nos per a la celebració de la Pasqua. El relat de la trobada de Jesús amb la dona sorpresa en adulteri és impressionant. Esteim en vigílies de la seva mort. Els lletrats i fariseus vigilen a Jesús. Volen posar-li en un compromís i per això se serveixen d'aquella dona. La porten a l'esplanada del Temple, on Jesús predicava per posar al mestre davant d'un dilema: perdonar o condemnar; volen enfrontar-lo a la llei de Moisès. Jesús al principi no en fa cas. Després els repta a que tirin la pedra si estan lliures de pecat. Finalment queda sol amb la dona i pronuncia aquestes paraules: "*Tampoc jo et condemno. Ves-te'n i d'ara endavant no pequis més* ".

Aquest relat conté una doble ensenyança. Sobretot ens convida a la trobada amb Jesús, per sentir el seu perdó. Nosaltres també necessitam quedar-nos a soles amb Jesús, per sentir la seva misericòrdia. Sant Agustí va escriure que al final van quedar sols "*la misèria i la misericòrdia"*. I el papa

Francesc comentava: "*Jesús ha mirat als ulls a aquella dona i ha llegit el seu cor: allà ha reconegut el seu desig de ser compresa, perdonada i alliberada. La misèria del pecat ha estat revestida per la misericòrdia de l'amor. Per part de Jesús, no hi ha cap judici que no estigui marcat per la pietat i la compassió cap a la condició de la pecadora*" (Misericòrdia et misera, 1). Amb el seu perdó ajuda a la dona a mirar el futur amb esperança i a estar disposada a començar una vida nova.

També la nostra misèria necessita trobar-se amb la seva misericòrdia. Necessitam presentar-li al Senyor la nostra pobresa, les nostres debilitats i injustícies i demanar-li que curi amb el seu amor el nostre cor.

La conseqüència d'això és que també nosaltres hem de ser homes de perdó i misericòrdia. Qui ha experimentat l'amor incondicional de Jesucrist no pot caminar aixecant pedres amb les mans ni assenyalar amb dit acusador als altres per condemnar-los. Es precís deixar caure la rancúnia i la ràbia, la violència i la venjança si volem ser feliços (cf. MV 9). El cor del cristià, com el del Mestre, ha d'estar revestit de misericòrdia cap a totes les persones i especialment cap als que són més dèbils i vulnerables. Només el perdó construeix i fa créixer a la persona i la societat.

Alguna cosa nova: la gesta d'unes dones

Aquesta va ser la convicció d'aquelles dones que van iniciar Mans Unides. Van mirar el món amb la mirada de Déu, que és mirada compassiva i van sentir que havien de fer alguna cosa per respondre a l'absurd que en un món on hi ha prou aliments per a tothom hagués persones que morien a causa de la fam i la malnutrició. És significatiu que en les últimes campanyes Mans Unides ens convidi a pensar especialment en les dones, que són les que pateixen més la discriminació i la marginació. Hi ha moltes dones que esperen de nosaltres una mirada de misericòrdia i que deixem de condemnar-les a viure en la marginalitat.

El profeta Isaïes, en la primera lectura, convidava a mirar el futur amb esperança i a treballar per fer possible que hi hagi rius en el desert i, d'aquesta manera, s'apagui la set del poble. Avui amb l'ajuda de la tècnica és possible fer que brolli vida al desert i que hi hagi pa per a tothom. El problema no és la manca d'aliments, sinó la seva injusta distribució. Mans Unides treballa des de fa 60 anys per fer possible que comenci alguna cosa nova al mig del desert i col·laborar per fer possible el miracle de Déu. Gràcies a tots els que col·laboreu en això aportant el vostre granet d'arena perquè neixi un món nou.

Per commemorar aquest aniversari s'han organitzat a tot Espanya carreres solidàries. A Menorca ens hem unit amb la pujada al Toro. A la segona lectura Sant Pau parlava precisament d'unes carreres i deia: "*corro cap a la meta, per guanyar el premi de la carrera que Déu ha convocat allà dalt en Jesucrist*". Ens recordava així que la vertadera carrera té per meta a Déu mateix. La nostra pujada a aquesta Muntanya és un símbol del que desitjam en la nostra vida: pujar fins a Déu. És un camí que feim uns al costat d'altres, com a Església. És un camí en què sentim la companyia de Santa Maria, de la nostra Mare de Déu del Toro. Ella ens encoratja a no defallir i ens acompanya per conduir-nos fins dalt de tot.

Conclusió

Esteim en vigílies de la Pasqua, que ens convida a obrir-nos a la novetat que ve de Déu. Són dies d'obrir camins i tornar a Déu, d'acostar-nos a Jesucrist, quedar-nos a soles amb ell i experimentar el seu amor. Llavors també nosaltres serem capaços de transmetre aquest amor. Llavors serà veritat que comença alguna cosa nova.

DIUMENGE DE RAMS
(Catedral de Menorca, 14 d'abril de 2019)

Acabam d'escoltar el relat impressionant de la passió de Jesucrist segons sant Lluc. És una narració que ens convida a la reflexió i a la contemplació. Us convit a llegir-la de manera pausada a casa vostra, deixant que Jesucrist parli a la nostra vida, intentant comprendre el que significa per a nosaltres la passió i mort del Senyor.

Una clau de lectura de la passió de Jesucrist és contemplar-la com la manifestació més gran de l'amor que Déu ens té. Sant Lluc s'esforça en el seu relat per fer-nos comprendre l'actitud misericordiosa de Jesús durant tot aquell terrible suplici. Jesús és l'home innocent que respon a la injustícia de la creu amb misericòrdia i compassió. Anem a fixar-nos en quatre detalls que apareixen en aquest evangelista.

El primer és l'escena de la negació de Pere. Mentre que Pere està repetint que no coneix Jesús, diu l'evangelista que "*el Senyor, girant-se, li va dirigir una mirada a Pere, i Pere es recordà de les paraules que el Senyor li havia dit"*. L'escena és impressionant, perquè Jesús ha estat violentament detingut i, mentre és conduït a casa del gran sacerdot, mira amb ulls d'amor

a aquest Pere que li està negant. I diu l'Evangeli que llavors Pere *"plorà amargament"*.

La segona escena té lloc en el camí del Calvari i es contada només per aquest evangelista. És la trobada de Jesús amb les dones que ploraven per la seva desgràcia. L'escena és de nou sorprenent. Jesús assotat i humiliat, carregat amb la creu, troba temps per consolar aquelles dones que ploren: "*No ploreu per mi, ploreu per vosaltres i pels vostres fills*". Ni tan sols en aquest moment deixa de manifestar misericòrdia. I Jesús les convida a unir-se a ell en oració per la ciutat santa.

Les dues darreres escenes tenen lloc a la creu, on Jesús segueix manifestant el seu amor i compassió per tots. Només Lluc ens explica el detall que, una vegada crucificat, les seves primeres paraules van ser demanant el perdó per als seus botxins: *"Pare, perdona'ls, perquè no saben el que fan*". Jesús els excusa davant el Pare i diu que no saben el que fan. No puc pensar en una manifestació més gran d'amor que aquesta. Jesús ens fa entendre d'aquesta manera que només el perdó és font de vida.

La darrera escena té lloc a continuació i és el diàleg de Jesús amb el bon lladre. Aquell delinqüent, ajusticiat al costat de Jesús, va tenir el valor de demanar-li que li acollís en el regne. I Jesús, ple de compassió, li va dir: "*avui seràs amb mi al paradís*". El lladre va ser perdonat per pura gràcia. Amb la seva mort, Jesús obre les portes del paradís per a l'home i el bon lladre serà el primer en participar de la seva victòria.

Demanem al Senyor que la lectura i meditació de la passió ens torni misericordiosos com Ell: que ens doni mirada de misericòrdia, un cor compassiu, generositat en el perdó i confiança en l'ésser humà. Que la passió del Senyor ens ompli a tots del seu amor. Precisament en una oració d'aquesta missa demanarem al Pare que per la passió del seu Fill ens concedeixi "*la misericòrdia que no mereixen els nostres pecats*" (orac. Sobre ofrenes).

MISSA CRISMAL
(Catedral de Menorca, 17 d'abril de 2019)

Experiment una gran alegria en poder celebrar aquesta Eucaristia amb tots vosaltres. Sent que aquí hi és present l'Església de Menorca. Aquí hi ha els seus sacerdots, els diaques, els nostres seminaristes; hi ha també els religiosos i, molt especialment, esteis tots vosaltres, fidels laics, membres del poble de Déu que peregrina a Menorca. Hem estat convocats per a

l'escolta de la Paraula i la celebració de l'Eucaristia en aquesta Catedral - Basílica, que prest complirà 300 (tres-cents) anys de la seva consagració. Vivim un moment singular, perquè en aquesta Missa juntament amb els sacerdots consagraré el crisma i beneiré els olis per als catecúmens i per als malalts. Aquests olis són signes de la salvació que ens ha arribat a través de Jesucrist.

Amb aquests olis els homes són enfortits, curats i omplerts de l'Esperit Sant. Jesús es presentava a la sinagoga de Natzaret com l'Ungit per l'Esperit de Déu, el Messies anunciat per Isaïes, sobre el qual hi ha l'Esperit. Nosaltres també participam d'aquest Esperit, que ens arriba a través dels signes de l'oli i del crisma.

Benvolguts religiosos i laics. Aquest és un dia especial per als sacerdots. Avui renovaran davant nostre el compromís que van fer en la seva ordenació d'unir-se fortament a Crist i renunciar a si mateixos (cf. preguntes renovació), per servir al poble de Déu en el ministeri sacerdotal. És dia de pregar per ells, perquè no defalleixin davant les dificultats i perquè siguin fidels al compromís que van realitzar. És dia d'agrair el seu treball abnegat i la seva entrega generosa. Permeteu-me que en aquesta ocasió em dirigeixi especialment a ells.

Benvolguts sacerdots. Tots recordam amb goig el dia de la nostra ordenació, quan, agenollats, vam posar les mans obertes amb els palmells cap amunt, com esperant un do de Dalt, i el bisbe les va ungir amb el sant crisma. Des d'aquest moment les nostres mans van quedar consagrades per treballar a la vinya del Senyor. La unció amb el crisma significa la presència de l'Esperit, que es va vessar sobre nosaltres en abundància, "*per santificar el poble cristià i per oferir a Déu el sacrifici*" (paraules unció).

En aquest dia don les gràcies a Déu per el meu sacerdoci i el vostre. Ho faig amb freqüència. Moltes vegades em brolla espontàniament del cor donar gràcies a Déu per cadascun de vosaltres. I li deman també que em mantingui proper a vosaltres. Us don les gràcies també a vosaltres, als que sent com a germans i companys en el treball apassionant de proclamar a Jesucrist. Sou un do esplèndid que el Senyor m'ha concedit com a ajuda al meu ministeri. Gràcies pel vostre treball -generalment humil i silenciós- a les comunitats i parròquies. Gràcies per oferir la vostra vida sencera al servei de Jesucrist. Val la pena fer-ho. Per Ell val la pena deixar les xarxes, abandonar-ho tot i posar-nos per complet a la seva disposició.

Vull reiterar l'estima que tinc pel vostre ministeri de manera especial en aquests dies, quan ens sentim deshonrats i desacreditats per la conducta vergonyosa d'alguns germans nostres. M'adhereix a les paraules que va

pronunciar fa uns mesos el Papa Francesc per agrair-vos en nom de l'Església no només la vostra fidelitat al celibat, sinó també l'entrega generosa i el desgast en un ministeri que avui és més difícil per mor de l'escàndol d'uns pocs - encara que sempre massa- germans nostres (discurs final trobada protecció de menors, 2019.02.24).

Moltes vegades sentim també que hem de remar contra corrent perquè els vents que bufen en aquesta societat ens són contraris. Hem de navegar enmig d'un mar d'indiferència; veiem amb dolor que moltes persones abandonen la fe; sentim que molts fillets i joves estan creixent sense haver sentit parlar de Déu ni sebre tan sols qui és Jesucrist. Però a hores d'ara sentim de nou la veu del Mestre que ens diu: no tingueu por, remau mar endins (cf. Lc 5, 4). No tingueu por, sortiu per places i camins. No us canseu de proclamar el meu nom.

Rebem l'Esperit per evangelitzar. La nostra vida només té sentit quan posam tot el nostre ésser al servei de l'Evangeli. Quan Jesús proclamava que l'Esperit estava sobre ell, afegia: "*m'ha enviat a portar la bona notícia*". La missió va omplir la vida de Jesús, com ha d'omplir la nostra. L'Esperit ens ha ungit per enviar-nos, per posar-nos en sortida. Ell segueix empenyent la vida del ministre perquè no es tanqui en si mateix, ni tampoc en la seva parròquia o en el seu petit grup, sinó que miri sempre més enllà, com Jesús, i li dolguin al seu cor tants d'homes i dones que caminen com ovelles sense pastor (cf. Mc 6, 34), sense sebre allà on dirigir-se.

Ens esperen molts homes i dones de Menorca. Esperen la nostra paraula i el testimoni de la nostra vida. No podem quedar-nos a la riba, sinó que hem de llançar-nos a la mar. Això ens exigeix abandonar la seguretat del que *sempre s'havia fet així* i no hem de tenir por d'arriscar-nos per poder portar a tots, especialment als més pobres, un missatge d'esperança. Val la pena gastar la nostra vida proclamant amb força que Déu estima els homes.

Per això es precís que la nostra vida segueixi exhalant el perfum de l'Evangeli, la bona olor de Crist. Tot el que som ha de fer olor de Crist*, l'Ungit amb Esperit i poder* (cf. Ac 10, 38). Que les nostres paraules ajudin els homes a estimar Jesucrist; que les nostres actituds els condueixin a l'únic Pastor; que les nostres accions facilitin la trobada amb Ell. Encara que hagin passat vint, trenta, o quaranta (...) anys de l'ordenació, la nostra vida ha de seguir exhalant el perfum del crisma com el primer dia. Som, en paraules d'Isaïes, "el llinatge *que va beneir el Senyor*", per traspuar l'olor de l'Esperit.

Benvolguts sacerdots de Menorca. Estem junts en aquesta missió. Navegam en la mateixa barca; treballam en la mateixa vinya, una vinya

que no és nostra, sinó de Déu. Treballar a la vinya exigeix deixar de banda les diferències entre nosaltres i treballar conjuntament, perquè la missió és molt àmplia i els obrers pocs (cf. Mt 9, 37). Podem i hem de créixer en la comunió, perquè de la mateixa manera que el Senyor va enviar als Dotze "*de dos en dos*" (Mc 6, 7), també Ell ens ha enviat a nosaltres, com presbiteri d'aquesta Diòcesi, a sembrar l' Evangeli en aquesta illa. Per això, hem d'afavorir tot el que faciliti la comunió entre nosaltres, aprenent a treballar uns al costat d'altres. Les reunions d'arxiprestat, les trobades de formació, els consells diocesans, el pla de pastoral, són mediacions valuoses que hem d'apreciar, perquè ens ajuden a afavorir la comunió.

Però igualment és important que treballem al mig del poble de Déu. Som part d'aquest poble. Els sacerdots tenim el perill de separar-nos del poble, de considerar-nos una casta a part, de situar-nos per damunt dels nostres germans. Aquesta mentalitat clerical ha fet mal i continua perjudicant molt a l'Església, perquè aïlla la persona del sacerdot i també perquè suposa una menysvaloració de la resta de vocacions i carismes i, sobretot, dels fidels laics. Davant del clericalisme, hem d'aprendre el valor de la sinodalitat, de caminar al costat dels altres. El recent sínode sobre els joves ha subratllat especialment que l'Església té una forma sinodal. Per això, l'Església ha d'obrir processos de discerniment comunitaris i trobar instruments de diàleg i escolta, i vies per créixer com "una Església participativa i corresponsable, capaç d'apreciar la riquesa de la varietat de què es compon, acollint amb gratitud també l'aportació dels fidels laics, entre ells els joves i les dones, la de la vida consagrada femenina i masculina, i la de grups, associacions i moviments. Ningú no ha de ser, o poder ser, posat a part" (Documento final, n. 123). El proper Congrés de Laics, que es desenvoluparà en dues fases, la diocesana i la nacional, ens brinda l'oportunitat d'advertir la importància del laïcat i de sentir-nos corresponsables amb tots els membres del poble de Déu de la vida i missió de l'Església.

No vull acabar aquesta homilia sense recordar als germans del nostre presbiteri que han passat al Pare i, de manera especial, al Sr. Llorenç Olives, que va morir aquest any. Recordem igualment als companys sacerdots que són més grans o que estan malalts i no poden acompanyar-nos.

Benvolguts diaques, seminaristes, religiosos i fidels laics. No us oblideu mai de resar pels sacerdots. El seu ministeri necessita ser sustentat per la pregària de tots. Estimau-los i agraïu a Déu les seves vides, la seva vocació i la seva missió. Preguem també per les vocacions al sacerdoci. La nostra Església necessita aquest gran do que el Senyor ens concedeix i que hem implorar constantment: persones que consagrin tota la seva vida al servei

de Crist, homes d'aquest poble que participin de la seva missió i –tal com direm al prefaci- "renovin en nom seu el sacrifici de la redempció humana, i preparin per els vostres fills el convit pasqual; i que també moguts per la caritat, com a pastors vagin davant el vostre poble, l'alimentin amb la paraula i el refacin amb els sagraments". Que el Senyor continuï beneint la nostra Església de Menorca amb sants i bons sacerdots perquè la bona olor del crisma, que ens disposam a consagrar, pugui arribar a tothom.

DIJOUS SANT
(Catedral de Menorca, 18 d'abril de 2019)

Aquesta tarda els cristians de tot el món ens sentim convocats per celebrar aquell Sopar que Jesús va compartir amb el grup dels seus deixebles poc abans de la seva mort. El record d'aquest Sopar, que es va celebrar fa més de dos mil·lennis, resta inesborrable en la memòria de l'Església. De fet, des del principi, els deixebles es van reunir per recordar i celebrar el sopar del Senyor, repetint els gestos que Jesús havia realitzat en la nit de dijous sant.

Però, per què és tan important aquest Sopar? El darrer sopar va ser un moment especialment dens de la vida de Jesús. Ell sap que la seva mort està propera i reuneix als seus deixebles per compartir-la. En aquest sopar els obre el cor; en les seves paraules i gestos condensa bona part del seu missatge i de la seva vida. "*Amb gran desig he desitjat compartir aquest sopar*", diu a l'evangeli de Lluc (Lc 22, 15). Sant Joan, per la seva banda, crida l'atenció sobre un altre tema important: que aquell dia el Mestre va *estimar fins a l'extrem* a aquell petit grup de deixebles.

El primer signe d'aquest amor immens és el gest de rentar els peus, una feina que era pròpia dels esclaus. Acabam d'escoltar el relat del que va passar segons sant Joan. Jesús realitza el gest inaudit i humiliant de rentar-los els peus amb un objectiu*: "si jo, el Mestre i el Senyor, us he rentat els peus, també vosaltres heu de rentar-vos els uns als altres"*. Aquells deixebles no oblidaran mai que per ser com el Mestre es precís posar-se al servei de tots. L'Església no pot oblidar que només pot seguir Crist si es posa de genolls a rentar els peus de tots els homes, i especialment dels més desfavorits.

Però el signe més important que els estimava *"fins a l'extrem*" va succeir més endavant, mentre sopaven. Hem escoltat el relat de Sant Pau, que és el testimoni més antic d'aquest Sopar. Jesús, en el moment de repartir el pa,

després de donar gràcies a Déu -seguint el costum del seu poble- partí el pa i el lliurà als deixebles, com a signe del seu cos, que al dia següent anava a ser immolat a la creu. Al final del sopar també va passar la copa de vi perquè beguessin d'ella, significant amb ella la seva sang que anava a ser vessada en la passió i mort per establir la nova aliança promesa en els profetes. D'aquesta manera, Jesús avança el seu lliurament al Pare en la creu i explica el seu significat: morirà per reconciliar l'home amb Déu. Per això, l'Eucaristia, que fa actual aquest Sopar, és memòria permanent del misteri d'amor manifestat en la creu.

Com hem escoltat, Jesús va manar als seus deixebles repetir aquest gest pels segles, fins a la seva tornada: "*feu això en memòria meva*". D'aquesta manera, ens va donar el regal immens de la seva presència real en el sagrament de l'amor, que és l'Eucaristia. I ens va donar un altre regal valuós, el sacerdoci, per prolongar al llarg de la història la seva presència i per presidir l'Eucaristia. Mai ens cansarem de donar gràcies per aquests dons, que acompanyen des de llavors a la comunitat de deixebles de Jesús. Ell va voler fer-se present en els signes senzills i pobres d'un tros de pa i una mica de vi, per alimentar de manera permanent la vida dels deixebles i perquè gaudissin de la seva presència fins al dia del seu retorn gloriós. I va encarregar a aquells senzills apòstols i als seus successors que perllonguessin en la història aquesta acció en memòria del seu amor.

Després de sopar, van compartir una llarga sobretaula. Sant Joan ens explica que Jesús va parlar de la unitat i del testimoni i també del Defensor que estaria amb els deixebles. En aquests moments, Jesús els dóna una altra indicació important, perquè els diu que el senyal que són els seus deixebles és que són capaços d'estimar com ell els ha estimat. Tot l'amor de Jesús que han sentit aquella nit santa, han de viure-ho ara; tota la intensitat de l'amor que Jesús els havia manifestat, han de viure-la entre ells. De l'Eucaristia va brollar llavors -i segueix brollant avui- l'amor cap a tots. Som els seus deixebles, som la seva Església, si som capaços de viure el manament nou de l'amor a tots fins a l'extrem, com ell ho va fer. És un amor que hem de viure en gestos concrets d'acollida, perdó, misericòrdia i servei. No és estrany que el dijous sant sigui el dia de l'amor fratern. Aquest dia recordem de manera especial -i agraïm- la bona feina que Càritas porta a terme a les nostres parròquies i en la Diòcesi.

Com veim, el Sopar va tenir per a Jesús un significat molt profund. En aquells moments de confidència i intimitat amb els seus va realitzar gestos extraordinaris i va deixar ensenyaments fonamentals. Val la pena que els meditem poc a poc, assaborint cada un d'ells. Però el més extraordinari és

que avui nosaltres podem seguir celebrant el Sopar del Senyor. I no ho fem com qui recorda un fet del passat, sinó com una cosa que és actual, perquè Jesús és viu. Ell és qui avui ens convida a nosaltres i ens diu: he desitjat amb gran desig menjar aquesta Pasqua amb vosaltres. Ell segueix fent-se present quan el sacerdot invoca l'Esperit Sant i repeteix les paraules que Ell va pronunciar aquella nit. En cada Eucaristia ens unim a Jesús per seguir donant gràcies al Pare, recordam la seva entrega i gaudim de la seva presència. Per això és possible seguir experimentant avui el seu amor extraordinari i saber-nos enviats a estimar, a estimar sense límit a tots, com ell ens estima, fins a l'extrem.

DIVENDRES SANT
(Catedral de Menorca, 19 d'abril de 2019)

En aquest dia de Divendres Sant l'Església centra la seva mirada en la creu del Senyor, a la qual contempla com a font de salvació. Aquesta és la mirada que ens ensenya a dirigir l'evangelista sant Joan al relat de la passió que acabem d'escoltar. En aquesta narració es fa coincidir la mort de Crist amb el dia de la preparació per a la Pasqua, és a dir, el moment en el qual en el Temple de Jerusalem es sacrificaven els bens que serien servits en el sopar pasqual. D'aquesta manera es presenta Jesús com el vertader anyell, que ha estat immolat en el sacrifici de la creu i que, amb la seva mort, ha obert un camí de vida i salvació per a l'home. Sant Joan ofereix el detall que del costat de Crist obert per la llança del soldat varen brollar sang i aigua, que són símbol dels sagraments que ens han regenerat i ens alimenten.

Mirem, per tant, la creu de Crist com a signe de salvació. Però podríem preguntar-nos què significa la creu per a l'home del nostre temps. Si demanéssim als nostres contemporanis on resideix la salvació de l'home, segurament molts respondrien que en el progrés, en disposar d'avenços tècnics i en la medicina. Altres potser posarien l'accent en què els homes són salvats i alliberats quan adquireixen més coneixements. Alguns pocs també apuntarien a la importància d'adquirir saviesa, és a dir, de conèixer el sentit que té el món i el propi ésser humà.

La creu de Crist desafia aquesta manera comuna de pensar, perquè diu que la salvació de l'ésser humà no està en els avenços tècnics, ni en conèixer més coses, ni tan sols en arribar a una saviesa humana. Totes aquestes coses són importants per a la vida, però no són les que salven.

La salvació de l'ésser humà, la seva llibertat plena, només es troba a l'arbre de la creu.

Aquesta afirmació és tan rotunda i tan desafiant que des del principi va provocar moltes reaccions en contra. Quan els primers deixebles van predicar el missatge de la creu van haver de suportar el somriure escèptic i fins i tot la burla de molts contemporanis. Sant Pau dirà que la creu és niciesa per als grecs i escàndol per als jueus, i afegeix: però per a nosaltres és "*força i saviesa de Déu*" (1 Cor 1, 23). També avui el missatge de la creu suscita el rebuig i la burla. La creu segueix sent niciesa per a l'home occidental, que viu còmodament la seva vida en aquestes societats anomenades del benestar. De fet, la creu denuncia aquest fals benestar que pretén oferir el món i promou una revolució dels valors que sustenten aquesta societat.

Per què és això així? Perquè la creu ens diu que per a ser lliure de veritat es precís estar disposat a l'entrega generosa als altres, a gastar la vida en el servei humil, a viure l'aventura d'estimar sense límits. No és el poder, ni la força, ni el saber, el que salva l'ésser humà, sinó l'amor. És l'amor el que va transformar en salvador allò que només era un terrible instrument de suplici. Amb l'amor que va manifestar a tots nosaltres, Jesús va convertir la creu en un altar on es va immolar com l'anyell que lleva el pecat del món.

La creu proclama que tot home té una dignitat immensa, es trobi en la situació en què es trobi. No importa si aquest home ha comès crims terribles. Tant se'n val si es troba malalt o amb algunes facultats disminuïdes. Tota persona humana va ser estimada a la creu per Crist i segueix sent estimada. El món defuig la creu, rebutja tot el que soni a dolor i sacrifici. Però Crist des de la creu segueix cridant que aquest món només podrà salvar-se si accepta que el gra de blat no pot donar fruit si no cau a terra i es podreix. Qui comprèn el missatge de la creu, entén que ha de viure estimant a tots, especialment als últims, als més febles, a aquells que la societat ha condemnat a viure en els marges. La nostra societat hedonista s'ha immunitzat davant el dolor dels altres; ja no escolta el crit dels pobres, el clam dels refugiats ni el de tantes persones que viuen en la soledat o l'abandonament. La creu diu que la sang preciosa de Crist s'ha vessat també per ells i que, per això, l'Església ha d'estar atenta al dolor i sofriment de tots els homes.

D'aquí a uns moments realitzarem el gest d'adoració de la creu. Ho feim perquè reconeixem que és signe de salvació. I, en fer-ho, manifestam que volem viure la vida sota aquest signe, que esteim disposats a seguir el seu camí i lliurar també nosaltres la vida per amor als altres. Aquest és el missatge revolucionari de la creu, la crida que ens llança el Crucificat. El Papa Francesc, en el seu recent escrit per als joves, subratlla que la creu de Crist

continua salvant i rescatant-nos i els diu: "Mira la seva creu, aferra't a ell, deixa't salvar, perquè els qui és deixen salvar per ell són alliberats del pecat, de la tristesa, del buit interior, de l'aïllament "(n. 119). "Mira a els braços oberts de Crist crucificat, deixa't salvar una vegada i un altra" (n. 123).

Juntament amb Maria, contemplem aquest capvespre l'arbre de la Creu; Units a la Mare, aprenguem el que significa que la nostra vida hagi estat salvada per la santa creu de Crist.

VETLLA PASQUAL
(Catedral de Menorca, 20 d'abril de 2019)

En aquesta nit santa ressona en tota l'Església el missatge de la Pasqua: Jesucrist és viu! Sí. Jesucrist no és un il·lustre personatge del passat; Jesús de Natzaret viu per sempre. No hem de cercar entre els morts aquell que viu.

Viu i ens omple amb la seva llum

Això vol dir que podem estimar-lo i ser estimats per Ell; podem tenir-lo com amic i mantenir una relació personal amb Ell. Escriu el Papa als joves: *"El que ens omple amb la seva gràcia, el que ens allibera, el que ens transforma, el que ens sana i ens consola és algú que viu. És Crist ressuscitat, ple de vitalitat sobrenatural, vestit d'infinita llum* "(CV 124). Crist viu i ens il·lumina amb la seva immensa llum. Això és el que hem expressat de manera simbòlica al començament d'aquesta celebració, quan hem encès les nostres petites candeles del ciri, que simbolitza el Crist ressuscitat, llum i esperança per a la nostra vida i per al món. La llum de Crist omple de sentit cada instant de la nostra vida, també quan es fa present en la vida el mal, el fracàs o el dolor. Tota la vida de l'home és il·luminada per Crist ressuscitat. En sortir del sepulcre, proclamava el pregó de Pasqua-, Crist "*brilla serè per al llinatge humà i viu i regna pels segles*".

Units a Crist ressuscitat pel baptisme

Això és el que heu descobert els nou catecúmens que heu demanat ser iniciats en la fe. Cadascú de vosaltres teniu històries molt diferents però tots en un moment de les vostres vides us vareu sentir cridats a la fe en Jesucrist. Sapigueu que Ell us ha estimat des del dia en què vareu néixer i que és Ell qui us ha atret amb la seva gràcia per convertir-vos en deixebles seus. Ell us estava esperant i desitjava viure amb vosaltres aquesta Pasqua.

En aquest dia rebreu l'aigua del baptisme, que regenerarà els vostres cors i us unirà per sempre a Jesús. Ell us regala també la força del seu Esperit en el sagrament de la confirmació, perquè pugueu viure com a deixebles seus. I us alimentarà a l'Eucaristia amb el seu mateix cos i sang. D'aquesta manera us convertireu en germans nostres, en cristians que gaudeixen de l'amor de Crist i estan decidits a viure el seu Evangeli.

El baptisme que tots hem rebut ens fa participar del triomf de Crist. Com Sant Pau deia, el baptisme ens submergeix en la mort per ressuscitar a la vida. El baptisme suposa el començament d'una vida absolutament nova, perquè ens hem incorporat a Crist. Ell ens pren perquè ja no visquem per a nosaltres mateixos, sinó gràcies a Ell, amb Ell i en Ell; perquè visquem amb Ell i així per als altres. El baptisme no és només una cosa que vam rebre en el passat, sinó una realitat que va creixent i desenvolupant-se en la nostra vida. En aquesta nit renovarem de manera solemne les promeses del baptisme, per manifestar la nostra fe en Crist ressuscitat, la unió de la nostra vida a la seva i el nostre desig de viure com a homes nous.

Qui creu en Crist ressuscitat ha de viure una vida nova. Deixem enrere tot allò que és vell: l'egoisme, la supèrbia, les enveges, la superficialitat. Tot això ha de morir per renéixer com a homes nous, persones que estimen sense límits, que viuen en profunditat, que perdonen i que serveixen als més pobres. No s'ha de tenir por de ser diferent, d'anar contracorrent en aquesta societat individualista, consumista i superficial. Nosaltres creiem en Crist ressuscitat i, per això, som profetes d'un món nou, constructors del futur, "*protagonistes de la revolució* de la caritat i del servei" (CV 174).

Cerca a Crist

Sebre que Crist és viu ens posa en camí. Si Ell ha ressuscitat, la nostra vida sencera tindrà com a meta trobar-nos amb Ell per gaudir de la seva amistat i amor etern. Per això, com aquelles dones amigues de Jesús, hem de posar-nos en camí per cercar-lo. Però no ho cerquem en el sepulcre, perquè no Ell no es troba entre els morts sinó entre els vius.

Ell s'apropa de moltes maneres a les nostres vides i ens fa sentir la seva presència, com va fer amb aquelles dones, amb Pere i Joan i amb els altres deixebles. La manera principal de trobar-se amb Jesucrist és a través dels sagraments, que són els signes que Ell ens va deixar de la seva presència. Aquesta presència és especial i permanent en el sagrament de l'Eucaristia, que ens posa en comunió íntima amb Ell. Però no oblidem que Jesús és present també en la seva Paraula i en el sagrament del germà, especialment en els més pobres. El temps de Pasqua, que avui s'inaugura, és temps ade-

quat per a aprofundir en la presència de Jesús, per cercar-lo i gaudir de la companyia del Ressuscitat. És temps de aferrar-nos a Crist, de viure molt units a Ell, deixant que la seva vida penetri tot el nostre ser i el transformi.

Anunciar el Ressuscitat

En gaudir de la seva presència ens convertim en testimonis. Això és el que li va passar a aquelles dones que van anar al sepulcre amb la intenció d'ungir el cos de Jesús i es van trobar que estava buit. En no veure el seu cos, es van omplir de desconcert, però en rebre l'anunci de la seva resurrecció van desbordar d'alegria. Elles van ser les primeres missatgeres de la resurrecció, les primeres "apòstols".

Si nosaltres hem experimentat de veritat que Crist és viu, no ens podem callar. Com a testimonis de la seva presència, hem de proclamar-ho, com van fer les dones i després els apòstols. Són molts els homes que ignoren que la mort ha estat derrotada i que s'ha obert una gran esperança per a tota la humanitat. A tots ells hem de explicar que Jesús és viu i que els estima. L'Església no té altra missió que la de transmetre als homes el missatge de la Pasqua. És un missatge que ha d'arribar a tots, no només als més propers, sinó a tots els homes. No s'ha de tenir por de sortir a les perifèries i anunciar aquest missatge d'alegria i esperança per al món.

Viu nostre Salvador. "*Aquesta és la nit -deia el pregó- en què, trencades les cadenes de la mort, Crist ascendeix victoriós de l'abisme"*.

HOMILIA AL FUNERAL DE MN. ANTONI SINTES
(Catedral de Menorca 29 d'abril de 2019)

Durant aquests dies esteim celebrant amb goig la Pasqua de Jesús. Les nostres esglésies s'omplen de cants, ciris i flors i amb això expressam l'alegria que sentim en proclamar que Jesús va vèncer a la mort i que viu per sempre. La victòria de Crist ens dóna la certesa que la mort ha estat vençuda per sempre; s'obre una gran esperança per a tota la humanitat.

Amb aquesta fe i aquesta esperança ha viscut i ha mort el nostre germà prevere Antoni Sintes Anglada. La seva llarga vida ha estat guiada per la fe en Jesucrist, transmesa pels seus bons pares, i també ha viscut la seva mort amb aquesta llum de la fe. Quan va conèixer la gravetat de la seva malaltia, tots el vam veure disposar-se per a la trobada amb Jesucrist, conscient de quin era el seu final i vivint ple d'esperança. Aquesta Pasqua ha estat

especial pel Sr. Antoni Sintes, perquè ha significat el seu traspàs al Pare, un traspàs que ha realitzat unit a Jesucrist. Si vivim units a Crist sabem que també en la mort estarem units a Ell i al seu triomf sobre la mort. A la benedicció que ens proposa la litúrgia per a aquests dies de Pasqua demanem al Senyor que portant una vida santa, "ens puguem unir al cel a Crist, en qui heu ressuscitat per la fe del baptisme". La fe baptismal ens uneix a Crist i ens obre el camí cap al cel, on Ell habita.

El Sr. Antoni Sintes va viure unit a Jesucrist no només pel seu baptisme, sinó també pel seu sacerdoci. Ell va néixer al si d'una família ciutadellenca de profundes arrels cristianes i va sentir la crida al sacerdoci quan era un jove de 23 anys. Més tard, quan comptava amb 29 anys, va rebre la imposició de les mans i va ser configurat amb Crist sacerdot, pastor i espòs de l'Església. Des de llavors tota la seva vida va quedar consagrada al ministeri sacerdotal, que és sempre servei al poble de Déu. Aquest ministeri el va exercir de manera especial en les parròquies que li van ser encomanades: primer Sant Francesc de Ciutadella com a vicari i després com a rector a Es Castell, Alaior, St Esteve i la Catedral.

El preveres som configurats amb Crist per guiar fins al cel a tot el poble de Déu. El nostre ministeri només s'entén en relació amb aquest poble. En una de les oracions per un sacerdot difunt es demana al Senyor que sigui rebut a les estances eternes al costat de les ovelles que li van ser encomanades. Un sacerdot no s'entén sense els cristians que l'acompanyen i, per això, mai pot arribar al cel ell tot sol; per tant, si ha estat un bon sacerdot, hi haurà ajudat a molts a arribar també al cel. Esperam que el nostre germà Antoni hagi estat rebut allà per molts feligresos, als quals va acompanyar durant la seva vida. De manera particular, esperam que al cel ens rebin els pobres, als quals hem fet arribar l'amor de Jesús. A l'antic cant "in paradisum" es diu: "que el cor dels Àngels et rebi i juntament amb Llàtzer, pobre a la terra, tinguis un descans etern". Tots coneixem la sensibilitat social que tenia Antoni i la seva preocupació per ajudar els pobres i als marginats. Ara desitjam que al costat d'ells tingui el descans etern.

En el seu ministeri entre nosaltres va destacar també pel seu desig de posar en pràctica el Concili Vaticà II, que va viure en els seus primers anys de sacerdoci. Va posar gran interès en la renovació litúrgica i en la difusió de la paraula de Déu entre el poble. En els anys que li he tractat he vist també el seu amor per aquesta Església de Menorca. Li agradava participar en les reunions i recessos amb els seus companys sacerdots. Tot i tenir problemes de mobilitat, participava activament en el consell presbiteral i en les reunions de formació, formulant preguntes i plantejant qüestions. En les meves

converses amb El he pogut comprovar com li preocupava l'evangelització de la gent de la nostra illa. Potser per això, fa uns dies, quan ja es preparava per a la trobada amb el Ressuscitat, em vaig atrevir a demanar-li que pregués de manera especial per aquesta Església de Menorca i pels seus sacerdots i seminaristes. I ell em deia que sí, que així ho estava fent. L'hi vaig demanar perquè oferís el seu sofriment per aquesta Església, però també amb la confiança que prest el tindríem al cel i seria un fantàstic intercessor.

El nostre germà Antoni Sintes ha estat un do de Déu per a Menorca i per aquesta Església a la qual ha com a sacerdot durant més de 60 anys. A l'acomiadar les seves restes mortals, sent una gratitud immensa a Déu per la seva vida, per la seva entrega generosa i pel seu amor a aquesta Església.

Com tota persona humana ell tenia també alguns defectes i ell n'era ben conscient. En els últims dies deia que tenia molt a purgar. Per això preguem per ell i demanem al bon Pastor que l'aculli al costat seu. Ho feim amb la confiança que ens dona la lectura de la primera carta de Joan, quan proclama que "la sang de Jesús ens deixa nets de tot pecat". I afegeix: "si deim que no tenim cap pecat, ens enganyaríem a nosaltres mateixos i no tindríem la veritat en nosaltres. Però si reconeixem els nostres pecats, ell és prou bo i prou fidel per a perdonar-nos els pecats i deixar-nos nets de tot mal". Confiam el nostre germà Antoni a la misericòrdia de Déu, que és Aquell que ens salva. Déu és sempre fidel al seu amor cap a nosaltres.

El Sr. Antoni Sintes va viure els darrers anys de la seva vida a la Casa Sacerdotal de Ciutadella, allà on ha rebut totes les atencions necessàries. Es precís valorar el servei que proporciona la nostra casa sacerdotal i és de justícia agrair la dedicació de tot el personal i dels companys sacerdots residents (i molt especialment del Sr. Cirstòfol Vidal). Ells li van donar suport sempre i molt especialment en els moments de la seva pasqua, del seu traspàs a la casa del Pare.

A l'evangeli Jesús ens demanava que ens acostéssim a Ell, perquè és "benèvol i humil de cor" ja que en ell trobarem "el repòs que tant desitjàvem". Es diu en una antífona de difunts: "Vós sou el descans després de la feina, Vós sou la vida després de la mort". Amb aquesta esperança vivim la mort del nostre germà Antoni, desitjant que Jesús ressuscitat sigui ara el seu descans després dels seus llargs anys de treball a la vinya del Senyor i que Ell li atorgui la vida eterna després de la seva mort. Descansi en pau.

FUNERAL DE PILAR, MARE DE JOAN M. MERCADAL VICTORY (Santa Maria de Maó, 1 de maig de 2019)

Esteim celebrat el funeral per la nostra germana Pilar Victory Buils durant aquest temps de Pasqua, quan tot ens recorda la victòria de Jesucrist sobre la mort. Sembla que en aquest temps el nostre cor s'omple especialment d'esperança perquè -com diu un dels prefacis- "en la seva mort, la nostra mort ha estat vençuda, en la seva resurrecció tots hem retornat a la vida". Per això, encara que és gran el dolor que suposa separar-nos d'algú a qui estimam, també és gran l'esperança que nia en nosaltres. La fe en Jesucrist ressuscitat és una gran llum que ens omple de pau encara enmig del dolor que suposa acomiadar una mare. Aquesta fe ens dóna la certesa que no ha mort per sempre, sinó que viu en Jesucrist.

La nostra germana Pilar va viure aquesta fe, que va rebre de l'Església a través dels seus pares i que va transmetre també als seus fills. Al costat de mi, en aquest altar, hi ha el seu fill Joan Manuel, que va ser cridat al servei de Déu en el diaconat permanent. Fa uns dies a la nit de Pasqua, cantàvem que "*la fosca ja s'ha esvaït*" i dèiem que tota la terra s'havia omplert d'alegria "*Il·luminada i radiant de la claror que ve del regne etern*" obert per la mort i resurrecció de Jesucrist. També quan arriba la nit a la nostra vida i sentim el trencament que produeix en l'ànima haver de separar-nos d'aquells a qui estimam, podem repetir: la llum venç a la foscor perquè *"Crist, trencant a els lligams de la mort, ha pujat victoriós dels inferns "*.

En la conversa amb Nicodem, que acabam d'escoltar, Jesús li explica que la fe en Ell porta la vida, mentre que aquell que la rebutja, roman en la foscor. Aquesta fe, en la qual Pilar va viure i que va il·luminar tota la seva vida, ens il·lumina també en el moment d'acomiadar-nos del seu cos mortal. Jesús explicava a aquell fariseu que si hi havia vingut al món era per salvar l'home i atorgar-li la vida eterna. I li feia comprendre que tot era iniciativa de Déu Pare, que estima apassionadament als homes i per això vol que visquin per sempre: *"Déu estima tant el món, que ha donat el seu Fill únic, perquè no és perdi ningú dels que creuen en ell, sinó que tenguin vida eterna "*. Si acceptam aquest amor, esteim a la vida, una vida que es perllonga per l'eternitat. "*Els qui creuen en ell, no seran condemnats"*.

La fe ens salva. A la primera lectura hem escoltat com els apòstols eren alliberats a la nit de la presó per l'àngel de Déu. I, amb el salmista, hem repetit: "*Quan els pobres invoquen el Senyor,ell els escolta"*. Confiam en la força de l'oració i ens situam davant el Senyor com a pobres que necessiten

de la seva misericòrdia. Per això el millor que podem fer per na Pilar és pregar al Pare perquè la rebi al Paradís, amb la certesa que el Senyor protegeix els seus fidels, perquè és *"feliç l'home que s'hi refugia" en Ell*.

Al seu espòs, als seus fills i a tots els que l'heu coneguda i estimat, us convit també a donar gràcies a Déu per ella, per tot aquest temps que heu gaudit de la seva presència i del seu amor, i molt especialment, pels valors que us va ensenyar i la fe que us va transmetre. Una mare és el millor regal que Déu ens fa i es precís sebre agrair-ho. "t*ots amb mi glorificau el Senyor*", deia el salmista.

Aquesta és l'actitud en la qual els cristians afrontam la nostra mort i la mort de les persones a les que estimam. Ens dol moltíssim el comiat, però sabem que no és un adéu definitiu. Esperam retrobar-nos amb ells en el regne etern que ha estat obert per la resurrecció de Jesucrist. Que la seva claredat il·lumini les tenebres del nostre cor i ens ompli de consol i d'esperança.

HOMILIA EN LA VIGÍLIA D'ORACIÓ
(Santuari del Toro 3 de maig de 2019)

Esteim celebrant amb goig aquesta vetlla en honor de la nostra Mare. Ella ens ha reunit en oració, com va fer amb els primers deixebles. El text del Concili que hem escoltat ens recordava que som veritablement fills seus; ella és la nostra Mare, com deia Sant Agustí, "ja que, amb la seva caritat, ha collaborat al naixement dintre l'Església dels fidels que són membres d'aquest Cap" (LG 53). Som fruit de l'amor que Maria va posar al costat de la creu, on es va unir amb cor de mare al sacrifici de Jesús, el seu Fill (cf. LG 58) i va col·laborar així d'una manera singular amb la salvació (cf. LG 61).

El Concili explicava que, a més de ser Mare, Maria és model per a tota l'Església: *"com el seu més bell tipus i mirall en la fe i en la caritat"* (LG 53). Mirant a Maria els cristians aprenem a acceptar la voluntat del Pare, a seguir Jesús, el nostre Mestre, i a ser dòcils a l'acció de l'Esperit Sant.

El Papa Francesc, en el seu recent escrit dedicat als joves, ens ha presentat a Maria com a gran model "*per a una Església jove, que vol seguir Crist amb frescor i docilitat"* (CV 43). Per a l'Església ser jove significa estar disposada sempre a renovar-se, tornant a l'essencial del primer amor (cf. CV 34).

Què és el que Maria ensenya a l'Església? El Papa Francesc ho resumeix en cinc coses.

1.- Maria ensenya a tenir una ànima disponible per a Déu. Quan era jove, va rebre l'anunci de l'àngel i va respondre amb promptitud. L'Església, si vol ser jove, ha d'estar atenta a la Paraula de Déu i a l'Eucaristia, que la renoven constantment. L'Església és jove, diu el Papa, "*Quan és capaç de tornar una vegada i un altra a la seva font"* (CV 35).

2.- Maria ens ensenya, en segon lloc, a acceptar la voluntat de Déu, arriscant i comprometent la pròpia llibertat. "Maria es la va jugar!", Diu el Papa. L'Església envelleix quan *"ja no escolta la crida del Senyor al risc de la fe, a donar-ho tot sense mesurar els perills, i torna a cercar falses seguretats mundanes"* (CV 37).

3.- Maria ensenya a mantenir el "sí" en tot moment. Ella va acompanyar al seu fill en el dolor. D'ella aprenem a dir sempre "sí" a Déu i a acompanyar el dolor i sofriment dels altres. Una Església jove és una església samaritana, disposada a estar al costat dels que pateixen i curar les seves ferides.

4.- Maria és la dona que té "*ganes de servir*", que camina inquieta i es posa en camí per servir els altres. L'Església també ha de destacar pel servei, la generositat, la lluita per la justícia i el bé comú, l'amor als pobres (CV 36). Una església jove ha de ser una Església més pobra i testimonial.

5.- Finalment, Maria és dona d'interioritat, que conserva les coses i les medita en el cor, que roman en oració al costat dels deixebles. L'oració manté també jove a l'Església; li fa estar atenta a la Paraula i preocupada pels homes.

Conclou el Papa dient que la jove donzella de Natzaret és *"la Mare que vetlla pèls fills, aquests fills que caminen per la vida moltes vegades cansats, necessitats, però volent que la llum de l'esperança no s'apagui"* (CV 48) . Des d'aquest Santuari, la Mare de Déu del Toro vetlla per tots els seus fills de Menorca i anima a la nostra Església a emprendre el camí de la renovació, deixant que Crist ocupi el centre de la seva vida i comprometent-se en la missió de proclamar el seu sant nom.

HOMILIA A LA TROBADA AMB EL SACERDOTS I RELIGIOSOS (Santuari del Toro, 4 de maig de 2019)

M'alegra molt celebrar aquesta Eucaristia amb tots vosaltres, germans sacerdots i persones consagrades de la nostra Diòcesi. La celebració d'aquesta Eucaristia posa de manifest la riquesa de la nostra Església diocesana, que ha estat perfeccionada per l'Esperit Sant amb una gran diversitat

de carismes i ministeris. Celebram aquesta Eucaristia en aquest Santuari, casa de Maria, llar de la mare. Ella ens convoca i ens reuneix, com va fer-ho amb els apòstols, després de l'Ascensió. Hem escoltat en el llibre de Fets com els Onze, juntament amb Maria, vivien units en la pregària, en l'espera de l'arribada de l'Esperit Sant.

Créixer en la comunió

És significatiu que en l'oració col·lecta d'aquesta Missa hàgim demanat precisament la intercessió de la Verge del Toro perquè la nostra Església de Menorca creixi en la comunió: "*que els feels de l›Església de Menorca*" -hem dit- "*formin una sola família a la pau* "i" *visquin units en un sol amor fratern* ". L'Església és, sobretot, un misteri de comunió dels homes amb Déu, "*un poble reunit en virtut de la unió del Pare i el Fill i l'Esperit Sant*" (LG 4). Aquesta comunió amb Déu dóna origen a la comunitat de creients, que és "*comunitat de fe, esperança i amor*" segons expressió conciliar (LG 8). La comunió és l'entranya mateixa de l'Església. Quan demanam la intervenció de Maria per créixer en la comunió esteim demanant ser de manera més autèntica l'Església de Crist.

En el recent Sínode dels Bisbes sobre els joves, s'ha parlat de créixer en la comunió i s'han traçat tres camins fonamentals per a això. El Papa Francesc ho recull també en la seu recent exhortació escrita per als joves. Es poden resumir en tres paraules: sinodalitat, corresponsabilitat i acollida.

Tinc certa por d'usar la primera paraula, "*sinodalitat*", perquè em sembla que s'està abusant una mica d'aquesta expressió, de profundes arrels patrístiques, que ve a subratllar el que és l'essència de l'Església. Som un poble que camina junts cap al Pare. Una Església sinodal és una església dinàmica, que camina en la diversitat de carismes i ministeris que l'enriqueixen. Diu el document final del Sínode: "Un tret característic d'aquest estil d'Església és la valoració dels carismes que l'Esperit dóna segons la vocació i el paper de cadascú del seus Membres, a través d'un dinamisme de corresponsabilitat" (DF 123). La comissió teològica internacional ha reflexionat amb amplitud sobre la sinodalitat convidant a créixer en la collegialitat i a potenciar tots els organismes que afavoreixen la comunió.

La segona paraula està vinculada a la primera, perquè en una església sinodal tots han de sentir-se *coresponsables*. De manera particular, crec que ha arribat el temps de fiar-nos dels laics, de confiar-hi i avançar cap a una església més participativa, capaç d'apreciar la riquesa de la qual es compon i, especialment, l'aportació dels joves i de les dones. Hem de fer efectiva i ordinària la participació activa dels laics en la vida de la nostra Església.

L'última paraula és *acollida*. Davant el repte de la pastoral amb els joves, el Papa demana amb insistència, crear espais d'acollida, "*espais fraterns i atractius on és visqui amb un sentit*" (CV 216). Les nostres parròquies i comunitats han d'aprendre el camí de l'acollida. Hem de "*crear llar*", "cases de Comunió", en què ningú sigui indiferent ni aliè, en la qual es teixeixin lligams constructius, on s'aprengui a perdonar i ser perdonat (cf. CV 217). Els joves ens demanen *"comunitats obertes, vives en la fe, desitjoses d'irradiar Jesucrist, alegres, lliures, fraternes i compromeses*" (CV 220). Com sabeu molt bé, la programació pastoral de la nostra Diòcesi posa l'accent precisament en aquest punt: créixer com a església de portes obertes, com a església que acull tots.

Reunits al costat de la Mare de Jesús en aquest Santuari, li demanam que ens ensenyi a créixer en la comunió, a viure units, formant una sola família.

Per a la missió

Però no podem oblidar que la comunió és per a la missió. L'Església troba la seva raó de ser quan no es mira a si mateixa sinó que mira cap al món. Sant Joan Pau II parlava de "*comunió missionera*" i deia que "*la comunió és per a la missió i la missió és per a la comunió*" (ChL 32). El document final del Sínode parla de "*sinodalitat Missionera*". Créixer en la comunió, ser una Església sinodal és pressupost necessari perquè creixi l'impuls missioner, en el qual s'impliqui tot el poble de Déu. La missió ha de ser una prioritat de tota la nostra Església i de cadascuna de les seves comunitats, en què es precís invertir temps, energies, esforços i recursos (cf. DF 119). Explica el Sínode que la comunitat cristiana està "*cridada a sortir de l'autoreferencialitat del 'jo' de la pròpia autoconservació cap al servei a la construcció d'un 'nosaltres' 'inclusiu envers tota la família humana i la creació sencera* "(DF 125).

La nostra vocació com a sacerdots, diaques i consagrats troba el seu sentit i la seva raó de ser en la missió. Hem estat cridats pel Senyor per participar en l'anunci de l'Evangeli. Diu de manera contundent el Sínode: *"cap vocació a l'interior de l'Església no es pot col·locar fora d'aquest dinamisme comunitari de sortida i diàleg*" (DF 127). Avui donem gràcies per aquesta vocació i missió que hem rebut i agraïm a Déu, de manera especial, els 50 anys de sacerdoci de D. Dimas.

Sant Lluc va voler deixar constància que Maria era al Cenacle al costat dels apòstols, pregant i acollint el do de l'Esperit Sant, que farà sortir a l'Església "*per camins i places*" a anunciar l'Evangeli. En la tradició antiga es diu que també es pot anomenar *"apòstol" a la Mare de Déu. Un autor del*

*segle VI diu que "Maria pot ser anomenada apòstol amb tot mereixement ja que ella supera tots els apòstols i des del principi va ser comptada entre els apòstols" (*Sever d'Antioquia, homilia XIV, 8). De fet, l'amor i devoció a Maria han estat un element decisiu en l'evangelització de molts pobles i també de Menorca. Que Maria, apòstol de Crist, ens ensenyi a ser una Església que no té por de sortir i portar a tots els homes i dones de Menorca la bona notícia que Jesucrist viu i els estima.

SOLEMNITAT DE LA MARE DE DÉU DEL TORO
(Santuari del Toro, 8 maig 2019)

Un any més, la Mare ens ha reunit entorn seu per a celebrar la seva festa en aquest Santuari tan estimat per tots els menorquins. Des de fa més de 700 anys, en aquest lloc es ret culte i homenatge a la Mare de Déu. És un lloc privilegiat en el qual manifestam el nostre afecte a Maria i sentim també el seu amor i protecció. Davall el seu empar camina la nostra Església de Menorca. Podríem resumir la relació de la nostra Església amb ella en tres paraules: és companya, guia i intercessora.

Maria, companya de camí

Abans de res, Maria és la nostra companya de camí. Els cristians som un poble de caminants, perquè vivim la vida amb la consciència que la nostra meta és l'eternitat. L'Església és un poble que camina a través de la història fins que arribi el moment de la trobada amb Déu. En el seu caminar, l'Església sent al seu costat la companyia de la Mare de Déu, que l'anima i li dóna alè per a viure amb fidelitat l'Evangeli. En el llibre dels Fets dels Apòstols, es descriu la presència de Maria al costat de la primera comunitat cristiana. Maria feia costat a la comunitat, pregava i els ajudava a disposar-se per rebre l'Esperit, que els portaria a la missió.

Els cristians de Menorca hem sentit també la companyia de Maria en el nostre camí. Ella ha caminat amb nosaltres i ha ajudat a moltes generacions de menorquins a acostar-se a Jesucrist. Ella ha estat consol i esperança del nostre poble. Per a nosaltres té un nom polit: la Mare de Déu del Toro.

La sentim com a companya perquè, com nosaltres, ella va ser deixebla de Jesús. Maria va ser cristiana com nosaltres i va viure durant la seva vida l'Evangeli que el seu Fill proclamava. En tenir-la al nostre costat, anam aprenent d'ella a viure els valors de l'Evangeli que ella va fer seus:

la humilitat, la senzillesa, la pobresa, la disponibilitat, el servei, l'amor i la misericòrdia. Ella repeteix constantment al nostre poble: "feu el que Ell us digui"; fieu-vos de Jesús i seguiu el seu camí.

Maria, guia del nostre poble

Però Maria no només és companya; és també guia del nostre poble, perquè, elevada al cel, brilla assenyalant quin és el nostre destí, quina és la meta a la qual ens dirigim. En Maria s'ha realitzat el que per a nosaltres és esperança; ella, des del cel, brilla com un estel radiant assenyalant a tot el poble de Déu quina és la meta a la qual ens dirigim. Diu el Concili que "és una imatge i un inici de l'Església que ha d'arribar a la plenitud de la glòria futura, així aquí a la terra, mentre no vingui el dia del Senyor, resplendeix com un signe d'esperança ferma i de consol per al Poble de Déu en marxa" (LG 68). Maria participa ja plenament de la victòria de Crist sobre el pecat i sobre la mort. Contemplar- la fa créixer la nostra certesa que el pecat serà vençut i augmenta l'esperança de vèncer a la mort.

La guia de Maria és més necessària que mai quan sentim que ens envolta la foscor. En els moments de dificultat, de fracàs o de dolor, necessitam especialment aixecar la mirada, per contemplar a santa Maria i omplir-nos d'esperança en advertir quin és el nostre destí. També com a comunitat cristiana sentim que ens envolta la foscor, perquè esteim en un món que viu com si Déu no existís, en el qual es van perdent els valors de l'esperit i en el qual la fe cristiana és considerada per molts com una relíquia de temps passats. Enmig de la tenebra, brilla amb més esplendor la llum que prové de Maria i que guia els nostres passos perquè no ens perdem, assenyalant el destí que ens espera.

Maria, intercessora nostra

Hi ha una tercera funció important de Maria, que és la de intercessora. Des del cel, Maria manté la mateixa actitud que va tenir amb aquells nuvis a Canà i intercedeix davant el seu fill a favor nostre. La Mare de Déu és també Mare de tots els germans i germanes del seu Fill "que encara peregrinen i que es troben enmig de perills i angoixes" (LG 62). Ella ens cuida amb amor de mare mentre caminam cap a la trobada amb Déu.

Des dels primers temps, l'Església va aprendre a pregar a Maria, invocant la seva protecció i posant-se davall el seu empar, conscient que ella és dona que escolta i atén les nostres peticions. L'Església resa a Maria perquè reconeix que és la Mare. També el nostre poble de Menorca la reconeix com intercessora i sap que aquí a casa trobarà sempre a la seva mare, que

prega constantment per aquest poble. En l'oració pròpia d'aquesta festa demanam la intercessió de la Verge del Toro per "els fidels de l'Església de Menorca" "formin una sola família en la pau" i "visquin units amb un sol amor fratern". Que Ella uneixi la nostra Església al voltant de Crist, perquè els cristians de Menorca siguem de veritat una família que viu l'amor fratern i, d'aquesta manera, donem testimoni de Jesucrist.

En Maria tenim una companya, una guia i una intercessora. Aquí, en aquesta "muntanya augusta" i "dolç santuari dels menorquins" "viu la Mare que és l'alegria, la llum i guia dels pelegrins".

MISSATGES

PRESENTACIÓ DE L'INFORME SOBRE LLIBERTAT RELIGIOSA (Seminari Ciutadella, 8 abril 2019)

La llibertat religiosa és un dret humà fonamental. S'ha dit amb raó que "és el punt àlgid de totes les llibertats» (Benet XVI, Ecclesia in medio oriente, 26). L›existència d›autèntica llibertat religiosa és una mostra del respecte efectiu de les altres llibertats per part de l›Estat. No obstant això, quan s›ataca la llibertat religiosa, fàcilment es compromet la resta de llibertats.

El dret sagrat i inalienable de llibertat religiosa abasta tant la llibertat de les persones com de les comunitats i esglésies i es refereix tant a la llibertat de seguir la pròpia consciència com a la llibertat de culte. Les persones tenen dret de professar la seva pròpia religió, a edificar llocs de culte i utilitzar els seus símbols, sense comprometre la seva llibertat ni posar en perill la seva vida.

Les formes de coacció de la llibertat religiosa són múltiples. Algunes vegades es mostren amb evidència amb la prohibició d›edificar llocs de culte o de manifestar públicament les creences. Altres vegades aquests atacs a la llibertat són més subtils i consisteixen en discriminar qui pensa de manera diferent o en impedir que els creients manifestin la seva fe en la vida pública. El Papa Francesc ha parlat de la tendència a privatitzar les religions, «*amb la pretensió de reduir-les al silenci i la foscor de la consciència de cadascú, o a la marginalitat del recinte tancat dels temples, sinagogues o mesquites*" (EG 255). I ha dit que "*es tractaria, en definitiva, d'una nova forma de discriminació i d'autoritarisme*" (Ibíd.).

Una manera de contribuir a la defensa de la llibertat religiosa és denunciar la discriminació i la persecució que pateixen en alguns països les persones religioses en raó de la seva fe. És important donar a conèixer i denunciar les violacions d'aquest dret, per augmentar la sensibilitat de la nostra societat davant d'un dret fonamental, que tots els Estats han de protegir i custodiar.

Des de fa anys la Fundació Pontifícia "*Ajuda a l'Església Necessitada*" realitza uns informes molt complets en els quals s'exposa la situació de la llibertat religiosa al món. Comptam avui amb na Marta García i N'Ariadna Blanco, que exposaran les conclusions de l'últim informe realitzat de juny de 2016 a juny de 2018. Agraïm la seva presència entre nosaltres, que ens ajudarà a sensibilitzar-nos en defensa d'una llibertat bàsica de la persona humana.

Una darrera observació. La defensa de la llibertat religiosa no és només qüestió de les persones creients, sinó que ha de ser una preocupació de tota la societat, perquè quan es limita la llibertat de professar unes creences o la llibertat de consciència, fàcilment són qüestionades les altres llibertats. I sense llibertat no és possible arribar a aquesta veritat, a la qual tots els éssers humans aspiram.

DOS COMUNIDADES HERMANAS
(publicat al llibret "La madonna di Spagna" editat per la Parroquia S. Sofia de San Vero Millis – Italia)

Cerdeña y Menorca no solo estamos unidas por ser dos hermosas islas del Mediterráneo, que comparten muchas costumbres y tradiciones. Nos une de un modo especial la fe en Jesucristo, que llegó muy pronto a nuestras tierras y que ha permanecido durante siglos, dando espléndidos frutos de vida cristiana. Damos gracias a Dios por el don de la fe, que sigue iluminando nuestra vida y nos llena de esperanza.

Menorca y Cerdeña comparten también un tierno amor por la Madre de Dios. Para nosotros, los menorquines, tiene un nombre singular: Virgen del Monte Toro. Su santuario, situado en el centro de la isla, en el lugar más elevado de la misma, es faro que guía nuestros pasos y también cobijo en momentos de dificultad. Nuestras islas están unidas por la devoción a Santa María, que es buena compañera en nuestro camino y, sobre todo, madre que nos llena de ternura y misericordia.

En estas islas existen dos pueblos a los que une una historia singular, porque en la ciudad de San Vero Milis se venera una preciosa imagen de la

Virgen, que se cree llegada desde el pequeño pueblo pesquero de Fornells, en la costa norte de Menorca. Llegó por el mar en el 26 de marzo de 1937 y fue encontrada en Sa Praja Manna por un pastor. Llegó mutilada, tras haber sufrido vejaciones como consecuencia de la guerra civil que asoló España. Fueron entonces muchas las imágenes que fueron destrozadas y quemadas por odio a la fe. Pero esta imagen tuvo la suerte de encontrarse con el cariño y la acogida de los cristianos de San Vero Milis que, a 350 km. de Fornells, la recibieron como madre, la alojaron en su parroquia y, más tarde, construyeron una capilla para ella.

Esta circunstancia favorece la relación entre estas dos comunidades cristianas, la de Fornells y la de San Vero Milis, que se sienten hermanadas espiritualmente. Ser comunidades hermanas implica crecer en el conocimiento mutuo, en la comunicación y en el intercambio de bienes espirituales. Significa, también, establecer cauces para apoyarse y colaborar en sus proyectos evangelizadores. Supone, finalmente, que ambas comunidades rezan una por la otra "para que la palabra de Dios siga avanzando y sea glorificada" (2 Tes 3, 1).

A mí me parece muy hermosa la imagen de la Madonna di Spagna; más hermosa, quizás, que muchas imágenes cargadas de perlas y joyas. Me gusta porque se parece más a nuestras madres, en cuyos rostros se refleja toda una vida de entrega y amor desinteresado. La Madonna di Spagna tiene la belleza indefinible de una madre que se ha desgastado por sus hijos. Su vida se refleja en el brazo perdido, que nos habla de rechazo y de dolor. Su sobria belleza, sin estofados ni adornos, evoca la verdad de su amor. Me gusta también la dulzura con la que el Niño Jesús –también mutilado- abraza a la madre. Así me gustaría también estar a mí, bien sujeto al cuello de María, y muy cerca de su corazón, para sentir el palpitar de su amor.

Además, esta imagen llegó por el mar como un regalo de Dios para Cerdeña. Por ese mismo mar llegan cada día inmigrantes a nuestras costas, que merecen ser acogidos como hermanos. Que el amor a la Madre del cielo nos haga sensibles al dolor y sufrimiento de los demás y nos de coraje para ayudarles.

Deseo que, con la ayuda de esta preciosa imagen de la Madonna di Spagna, crezca vuestro amor a Jesucristo y vuestra fe en Él. Que la Santísima Virgen bendiga a las comunidades parroquiales de Santa Sofía de San Vero Milis y de San Antonio de Fornells.

Recibid mi bendición, llena de afecto,

† **Francesc Conesa Ferrer,**
Obispo de Menorca

PARAULES EN LA INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ SOBRE LA MARE TERESA (Església del Socors 10 de maig de 2019)

El segle XX va ser un segle de grans contrasts. Va tenir moltes foscors i ombres: va ser un segle que va veure néixer ideologies opressores i perverses, que va patir guerres terribles i en el qual milions de persones van veure degradada la seva dignitat. Va ser també un segle de grans apostasies, durant el qual molta gent va donar l'esquena a Déu, i es va anar estenent la increença. Però al mateix temps va ser un temps de grans llums i esperances, en què hi va haver moltes persones que van assenyalar amb les seves vides el camí per construir una nova humanitat.

La Mare Teresa de Calcuta va ser una d'aquestes grans llums. La seva opció radical pel servei als últims, unida a una profunda experiència de fe i de pregària la converteix en una de les grans figures de santedat per a tots els temps. Aquesta llum va començar a brillar en Skopje en els primers anys del segle XX i es va apagar a Calcuta l'any 1997, quan el segle arribava al seu final. En realitat, no es va apagar, perquè cada vegada que ens acostem a la seva persona i al seu obra descobrim una llum nova, que ens anima a entregar-nos a Crist posant-nos al servei dels més pobres. Els escrits que conservam revelen una immensa profunditat espiritual, que va ser la base de la seva extraordinària activitat. La seva vida resplendeix de manera especial des de que el 10 de setembre de 1946 va sentir la "*crida dins d'una crida*" a saciar la set de Jesús servint-li en els més pobres, i decideix fundar les Missioneres de la Caritat, que avui es troben esteses per tot el món.

Tenim la sort de poder comptar a la nostra Diòcesi amb l'exposició oficial sobre la Mare Teresa de Calcuta organitzada per la família de les Missioneres de la Caritat, i concretament pel "*Mother Teresa Center*" i la *Causa de Canonització*. Arriba a nosaltres després d'haver seguit un llarg recorregut per més de 40 ciutats de tot Espanya. A través dels panells, fotografies, textos i records ens fa propera la figura i el missatge de santa Teresa de Calcuta.

He de donar les gràcies a la Sra. Mercedes Suárez-Guanes Ibáñez, responsable de l'exposició, per l'amabilitat i disponibilitat que va mostrar des del moment en què li vaig demanar que vingués a Menorca, tot i les dificultats que suposava arribar fins a aquesta illa. És just donar les gràcies també a totes les persones que han col·laborat de manera voluntària en el muntatge de l'exposició. Han estat tres dies durs, però ha valgut la pena. I vull donar

les gràcies per anticipat a tot el grup de voluntaris que s'ha format per acollir els visitants i ajudar-los a comprendre el missatge de la Mare Teresa.

Estic segur que està Exposició farà molt de bé als fidels de Menorca i també a les persones que ens visiten, perquè els ajudarà a posar-se en contacte amb una d'aquestes grans llums que van brillar en el segle XX i que il·luminen per sempre la vida de l'Església.

PRESENTACIÓ DE LA MEMÒRIA 2018 DE CÀRITAS DIOCESANA

Us presentam la Memòria de les accions que Càritas Diocesana de Menorca ha realitzat en les diferents àrees de treball: inclusió social i laboral, animació comunitària i voluntariat, economia social, cooperació internacional, comunicació i sensibilització. No ho fem per presumir de la nostra feina ni amb el desig que es reconegui el nostre treball. El Mestre ens va recomanar que no hem de pregonar les nostres obres: "que la mà esquerra no sàpiga el què fa la dreta" (Mt 6, 3). No obstant això, hi ha tres raons per presentar cada any la Memòria de Càritas Diocesana.

La primera i principal és donar gràcies a Déu per tot el bon treball que moltes persones, tant tècnics com a voluntaris, realitzen a Càritas, i que permeten que la nostra Església de Menorca es trobi una mica més a prop de les persones que pateixen. La Memòria és també una manera de reconèixer i agrair aquest treball. Darrere de les xifres que es presenten hi ha uns rostres concrets, uns problemes i unes persones que han intentat ajudar-los.

Una segona raó important és que tenim el deure de ser transparents en la gestió dels recursos de Càritas. Tota l'acció social que realitza aquest organisme diocesà és possible perquè moltes persones aporten el seu donatiu per ajudar els altres i perquè diverses entitats, tant públiques com privades, col·laboren en això. Som gestors d'uns diners que no està destinat a nosaltres, sinó a ajudar els més necessitats. És just, per això, que rendim compte de com s'han gestionat aquests diners.

Finalment, presentar aquesta Memòria és també una manera de cridar l'atenció sobre els greus problemes d'exclusió social que pateixen moltes persones. El treball que es realitza és abundant, però queda molt més per fer. Desitjaríem rompre la closca d'indiferència amb què sembla haver-se recobert la nostra societat per tal d'arribar al seu cor i fer-li comprendre que tot home és germà nostre i que, per això, no podem donar-li l'esquena.

Us oferim aquest treball i agraïm la vostra ajuda. Tant de bo la nostra societat menorquina creixi en atenció als més pobres! Serà un signe que és una societat justa i solidària.

TROBADA AMB ELS PERIODISTES
(Santuari del Toro, 30 de maig de 2019)

Un any més tenim l'oportunitat de reunir-nos en aquest lloc tan estimat pels menorquins i en què jo em trob particularment a gust. Aquest santuari és la casa de la Mare i, per això, una casa sempre oberta per a tots els que s'acosten a ella.

El missatge del Papa per a aquest any té com a tema de reflexió les xarxes socials. Tots reconeixem els grans avantatges que proporciona la xarxa. Hi ha dos avantatges principals: la xarxa ens ofereix una gran quantitat d'informació i també facilita la relació i, per això, que ens puguem ajudar els uns als altres.

Però hem de reconèixer també el perill que amenaça a les xarxes socials. Respecte a la informació, es corre el risc que sigui manipulada per afavorir determinats interessos polítics o econòmics. Moltes vegades la distorsió dels fets és planificada i conscient. També les relacions socials poden ser falsejades. La xarxa pot propiciar "l'assetjament cibernètic" i també l'autoaïllament. Els joves que es bolquen en les xarxes socials, de vegades viuen aïllats de la societat, com "ermitans socials"

Quina resposta es pot donar? En la seva reflexió, el Papa pren com a punt de partida la idea que som éssers en relació, creats no per viure en soledat sinó en societat: "la nostra identitat està fonamentada en la comunió i l'alteritat". Tota la humanitat és com un cos, en el qual tots els membres estan en relació. Això és el que expressa la frase de sant Pau que aquest any es pren com a lema ("som membres els uns dels altres") i també el cartell que el difon. I subratlla dues coses molt importants:

1. A la base de la xarxa ha d'haver una comunitat humana. Això no es pot donar per descomptat. La comunitat es construeix quan hi ha sentiments de confiança mútua i quan es persegueixen objectius compartits. Quan això es dóna, l'altre no és un enemic ni un competidor sinó un company de camí. Una "social network community" no és una comunitat; en la majoria dels casos només és una agregació d'individus entre els quals es donen vincles molt dèbils. A més, moltes vegades la identitat

a les xarxes socials es basa en l'oposició als altres, cosa que alimenta grups que exclouen als que són diferents. "Allò que hauria de ser una finestra oberta al món es converteix així en una vitrina on exhibir el narcisisme propi".

2. Pel que fa a les relacions socials: la xarxa és útil si prepara per a la trobada amb l'altre o és un ressò d'aquesta trobada. Però mai pot substituir la trobada personal. "L'ús de les xarxes socials és complementari a l'encontre en carn i ossos, que és dóna a través del cos, el cor, els ulls, la mirada, la respiració de l'altre. Si s'utilitza la xarxa com a prolongació o com espera d'aquest encontre, llavors no és traeix a si mateixa i continua essent un recurs per a la comunió". Per això, la recepta perquè es donin autèntiques relacions humanes és senzilla: "obrir el camí al diàleg, a l'encontre, al somriure, a la carícia". Les xarxes socials són sempre complementàries i estan supeditades a les persones.

ESCRITS SETMANALS

LA PASQUA DE LA CREACIÓ
(Full dominical 7-4-2019)

Benvolguts diocesans:

El missatge del Papa Francesc per aquesta Quaresma posa l'accent en que tota la creació desitja també celebrar amb nosaltres la Pasqua. Diu Sant Pau que "la creació, expectant, està esperant la plena manifestació dels fills de Déu" (Rm 8, 19). En efecte, la creació desitja molt obrir-se a una nova forma de vida. Ella es troba sotmesa a "la servitud de la corrupció" perquè es troba en un estat de mortalitat.

Ara bé, correspon a l'ésser humà dur a terme la redempció de la creació. Tot el món no material està lligat al destí de l'ésser humà. La carn del món és inseparable de la carn de l'home. Tota la creació està cridada a sortir, juntament amb nosaltres, "de l'esclavitud de la corrupció per entrar a la gloriosa llibertat dels fills de Déu" (Rm 8,21).

Ho podem fer si vivim la creació com un do que Déu ha posat a les nostres mans. Podem cooperar amb la salvació del món creat si vivim una nova relació amb la natura. Per a això cal abandonar el "antropocentrisme despòtic" que aïlla a l'ésser humà i el col· loca per sobre de la creació (cf. LS 68) i sentir-nos part d'una sola família, en què "tots els éssers ens necessitem

els uns als altres" (LS 42). Nosaltres som administradors, però no amos de la naturalesa; no som els seus creadors.

El teòleg ortodox Joannis Zizioulas diu que l'ésser humà és el sacerdot de tot l'univers que té com a missió oferir a Déu tota la creació. Per ser corporal i espiritual, l'ésser humà pot ser mediador entre el món material i Déu i pot oferir a Déu tota la creació. Això exigeix que l'home tracti la creació com una realitat que no li pertany, sinó que està destinada a Déu, on troba la seva plenitud.

Quan l'ésser humà viu en comunió amb Déu, es posa també en comunió íntima amb tota la creació. I s'eleva, com Francesc d'Assís, un càntic de lloança a Déu en nom de totes les criatures: "les criatures totes, lloeu al meu Senyor". Algú com sant Francesc -diu el Papa- ha estat transfigurat en tot el seu ésser -Esperit, ànima i cos per l'amor de Crist i, per això, està unit a totes les criatures.

També nosaltres podem ser sacerdots de la creació i convertir el món en una gran acció de gràcies a Déu. Mitjançant la contemplació, la pregària i l'art podem fer que la creació lloï el Senyor. En una ocasió Teilhard de Chardin no va tenir possibilitat de celebrar Missa perquè es trobava al front, en els boscos de Aisne. Va pensar llavors que podria consagrar tot l'univers a Déu i celebrar la "Missa sobre el món". Va escriure una preciosa oració que comença així: "no tinc jo el teu sacerdot ni pa, ni vi, ni altar, vaig a estendre les meves mans sobre l'Univers i prendre la seva immensitat com a matèria del meu sacrifici". Aquell jesuïta i científic havia descobert una cosa molt important: que, si volem, els éssers humans podem conduir la creació fins a Déu.

† Francesc Conesa Ferrer,
Bisbe de Menorca

¡BENDITO EL QUE VIENE!
(Full dominical 14-4-19)

Queridos diocesanos:

Cuando las gentes de Jerusalén y los discípulos de Jesús salieron a recibirle le aclamaron con las palabras del salmo 118: "¡Bendito el que viene en nombre del Señor!" Son palabras con las que se daba la bienvenida a los peregrinos cuando entraban en Jerusalén o cuando llegaban al templo. La segunda parte de este versículo añade: "Os bendecimos desde la casa del Señor". Era una bendición que los sacerdotes daban a los peregrinos.

Pero en aquella ocasión estas palabras tuvieron un significado especial, porque sirvieron para que la muchedumbre aclamara al Nazareno como Mesías de Israel. Tenían la esperanza de que aquel Profeta instaurara de nuevo el reino de David y, con ello, el reinado de Dios sobre Israel. Por eso acompañaron sus palabras con gestos como extender los mantos para que caminara sobre ellos y llevar en sus manos palmas y ramos. El grito "¡Hosanna!", que originalmente se usaba para pedir ayuda, se había convertido ya en tiempos de Jesús en una aclamación de gozo. Con este grito alababan a Dios por la entrada de su Mesías a la Ciudad Santa de Jerusalén.

Nosotros nos uniremos este domingo a la aclamación del pueblo y diremos con nuestras voces y nuestro corazón: ¡Hosanna! ¡Bendito el que viene! "Hoy honramos a Cristo rey triunfador llevando estos ramos", dirá el sacerdote. Con las palmas y ramos aclamamos a Jesús como el Mesías y reconocemos que con su muerte en cruz destruyó la muerte. Hoy se abre la semana grande de la fe cristiana, en la que tendremos la oportunidad de acompañar a Jesús en el misterio de su pasión, muerte y resurrección. Es muy importante que vivamos en silencio y recogimiento estos días, para poder vivir estos misterios con profundidad.

En la rica liturgia de estos días no recordamos sólo un acontecimiento del pasado. No somos unos nostálgicos ni unos frikis que rememoran lo que sucedió hace dos mil años. La liturgia permite que aquellos acontecimientos se hagan actuales, que lo que sucedió entonces siga actuando en nuestros días, que la salvación alcanzada por la entrega libre de Jesús en la cruz nos siga llenando de vida. Por eso la Iglesia nos enseña a acoger la presencia de Cristo con estas palabras: bendito el que viene. Así como el Señor entró en Jerusalén a lomos de un sencillo asno, así viene realmente cada Eucaristía bajo la humilde apariencia de pan y vino. Jesús viene también esta semana que comenzamos, sobre todo en la celebración del Triduo de Pascua. Está en nuestras manos acogerlo y dejar que su gracia vaya actuando en nosotros.

Pero aún debemos considerar otra cosa importante, porque Jesús no es sólo el que ha venido y el que viene, sino también el que vendrá. Jesús volverá "en poder y gloria" y ese día nosotros volveremos a repetir con el salmista: ¡Bendito el que viene en el nombre del Señor! La celebración de la entrada de Jesús en Jerusalén nos hace mirar al futuro, esperando la consumación de nuestra salvación. Por eso en la oración de bendición de los ramos diremos: "A cuantos vamos a acompañar a Cristo aclamándolo con cantos, concédenos entrar en la Jerusalén del cielo por medio de él".

† Francesc Conesa Ferrer,
Bisbe de Menorca

CELEBRAR LA PASQUA
(Full dominical 21-4-2019)

Benvolguts diocesans:

A la tarda del dia 14 de Nissan eren sacrificats al temple de Jerusalem els bens que la nit següent serien servits en el sopar amb què es rememorava la Pasqua d'Israel. Presidits pel cap de família, es reunien tots per celebrar la Pasqua menjant be i pa àzim. D'aquesta manera recordaven i agraïen a Déu el "pas" (pasqua) d'Israel a través del mar Roig cap a la terra de promissió. Aquest esdeveniment del passat significava el pas de l'home de l'esclavitud a la llibertat, del vici a la virtut.

Després de la mort de Jesús la comunitat cristiana -que estava formada principalment per gents vingudes del judaisme- va començar a pensar que en la mort i resurrecció de Jesús de Natzaret havia passat una cosa molt més important que el pas pel mar Roig. Jesús havia passat (pasqua) a través de la mort i havia arribat a la vida per sempre. A més, aquests esdeveniments van tenir lloc precisament a Jerusalem, durant les festes jueves de la Pasqua. Per això, des de molt aviat els cristians van pensar que la veritable Pasqua havia esdevingut amb el pas de Jesús d'aquest món al Pare. Ell és el veritable anyell de Pasqua que, amb el seu sacrifici, allibera l'home de la més gran de les esclavituds, que és el pecat. Un autor del segle II, Melitón de Sardes, dirà que la Pasqua d'Israel va ser només profecia de la veritable Pasqua, que esdevé en la mort i resurrecció de Jesús.

En una carta escrita tot just vint anys després de la mort de Crist, deia Sant Pau: "Ha estat immolat el nostre anyell pasqual Crist. Així doncs celebrem la Pasqua no amb el llevat vell, sinó amb els pans àzims de la sinceritat i la veritat "(1 Cor 5, 7-8). Ara ja no cal menjar be i pans àzims. L'únic be immolat és Crist i els àzims són els cristians mateixos.

El mateix Pau diu una altra cosa molt important: nosaltres estem vinculats a aquesta Pasqua de Jesús des que vam rebre el baptisme perquè -com proclamem en la nit de Pasqua- el baptisme ens ha unit a Ell en el seu pas a través de la mort cap a la vida (cf. Rom 6, 3-11), de manera que ara ja no podem viure com abans, sinó que hem de "caminar en una vida nova". El baptisme és un començar de nou. El vell estil de vida queda enrere. Ara la nostra vida ha de ser viscuda en Crist i amb Crist per Déu, el nostre Pare.

Cada any -i també cada diumenge- els cristians celebrem la Pasqua de Jesús i la nostra. Però només es pot celebrar aquesta Pasqua si, de veritat,

començam a viure com a homes nous. Que el Senyor us concedeixi viure així aquesta Pasqua que ara comença. Molt bona Pasqua!

† Francesc Conesa Ferrer,
Bisbe de Menorca

LA CATEDRAL, SIGNO DEL MISTERIO DE CRISTO (Full Dominical 28-4-2019)

Queridos diocesanos:

Este año se cumplen 300 años de la dedicación de la iglesia de Santa María de Ciutadella, nuestra actual Catedral. La solemne ceremonia fue oficiada por el obispo de Mazara del Vallo (Sicilia), Bartolomeo Castelli el 18 de junio de 1719. Unos años más tarde, por bula de Pío VI de 23 de julio de 1795, sería restaurada la diócesis de Menorca y establecida la Catedral en la Iglesia de Santa María, que hasta entonces había sido la única parroquia de la ciudad, atendida por el párroco, paborde y una comunidad de presbíteros.

El acto de dedicación es una de las ceremonias más solemnes de la liturgia latina. Es una celebración que está también cargada de muchos elementos simbólicos que nos ayudan a comprender nuestra fe. Creo que vale la pena aprovechar esta ocasión para ofreceros una serie de reflexiones sobre lo que significa la Catedral para nuestra diócesis, sobre su simbolismo y su importancia. Dedicaremos por ello varios domingos a exponer el significado de la Catedral.

La consagración de un templo tiene su momento culminante cuando el obispo vierte crisma sobre el altar. En ese momento dice estas palabras: "El Señor santifique con su poder este altar y esta casa que vamos a ungir, para que expresen con una señal visible el misterio de Cristo y de la Iglesia". Los edificios materiales que consagramos a Dios son símbolo del misterio de Cristo y de la Iglesia.

En el Nuevo Testamento se explica que el verdadero templo de Dios es Jesucristo mismo. Tanto en el Evangelio de San Juan como en la carta a los Hebreos se dice que Cristo es el único templo en el que se da el verdadero culto y se santifican los hombres (cf. Jn 2, 21, Heb 9, 24). Cristo es el definitivo templo, no hecho por manos humanas; es el lugar donde Dios establece su morada entre los hombres, como en otro tiempo lo hizo en la tienda de la alianza. Cristo es piedra angular y fundamento de la Iglesia. Así como

un edificio se sustenta en el cimiento, donde se apoya toda la construcción, la Iglesia tiene como fundamento a Cristo, que es la piedra inquebrantable (Rom 9, 33; 1 Cor 3, 11; 1 Pe 2, 6) sobre la que se apoya la fe.

Cada templo que construimos quiere representar este misterio de Cristo, para que quien entre al mismo pueda percibir la presencia del Señor. En el rito de dedicación, cuando se inciensa el altar, dice el obispo: "Que en tu Iglesia se respire el aroma de Cristo". Este es el sentido que tiene cada una de nuestras iglesias: difundir el aroma de Cristo.

Nuestra Catedral quiere expresar ese misterio de Cristo. El punto de referencia de todos los fieles es el mismo, Jesucristo, a quien representa el edificio visible de la Catedral. Como curiosidad podemos añadir que el símbolo de nuestra Catedral –que encontramos en pinturas, bordados y diversos objetos- es el Cordero degollado pero vivo, que lleva un banderín con el signo de la cruz, indicando su victoria sobre la muerte. El Cordero está sobre el libro de siete sellos. Esta representación de Cristo está inspirada en el libro del Apocalipsis (5, 1-14). El libro sellado indica la imposibilidad que tienen los hombres de comunicarse con Dios. Sólo el Cordero –que representa a Cristo- puede abrir los sellos y dar a conocer los secretos de Dios. Dice Apocalipsis 5, 9 que en el cielo resuena este cántico glorioso: "Eres digno de recibir el libro y abrir sus sellos, porque fuiste degollado, y con tu sangre has adquirido para Dios hombres de toda tribu, lengua, pueblo y nación". Sólo Jesús es el Mesías, el Cordero victorioso y el Señor de los señores.

† Francesc Conesa Ferrer,
Bisbe de Menorca

LA CATEDRAL, LLAR DE L'ESGLÉSIA DIOCESANA
(Full Dominical 5-5-2019)

Benvolguts diocesans:

La Catedral guarda una relació estreta amb l'Església Diocesana. En els textos litúrgics que parlen de la dedicació d'una església i l'aniversari de la mateixa es diu: "vós santificau contínuament l'Església. Esposa de Crist, figurada en edificis visibles". Com va dir Sant Joan Pau II en consagrar la catedral de l'Almudena, "l'església Catedral és el símbol i la llar visible de la comunitat diocesana" (15-6-1993).

Abans de res, la Catedral és el lloc on es reuneix l'Església diocesana. La paraula "Església" procedeix del grec "ekklesia", que significa "assemblea",

"convocació". La Catedral és lloc on es reuneix "en el nom del Senyor" la "ekklesia". En ella l'assemblea del poble de Déu que peregrina a Menorca celebra la seva fe, escolta la Paraula i és alimentada pels sagraments. Des de que l'any 1795 va ser erigida en catedral, l'església de Santa Maria de Ciutadella va deixar d'estar destinada a acollir una comunitat particular de fidels, per convertir-se en la casa de tota la diòcesi. És la "domus ecclesiae", la casa de tota la nostra Església, la seva llar.

A més, l'edifici material reflecteix la nostra història i la nostra cultura. De la mateixa manera que una casa reflecteix les característiques de la família que hi viu, també la nostra Catedral reflecteix el que és la nostra església. El seu estil gòtic ens situa al segle XIV, quan va ser construïda; en les seves capelles hi veneram els sants relacionats amb la nostra Església; en les claus de volta i en els murs es reflecteixen les devocions del nostre poble. Destaca la capella major on trobam la imatge de la Verge de la Candelera, titular del temple. A la seva dreta hi ha la imatge de Sant Esteve, recordant que les relíquies van estar a la nostra illa al segle V, segons explica la carta que va escriure el bisbe Sever. A l'esquerra es situa Sant Joan Baptista, sant de gran devoció en tota l'illa.

A aquesta Església hi formam part tots els cristians de Menorca. La carta de Pere diu que els creients han de ser les pedres vives que formin un edifici espiritual (cf. 1 Pe 2, 4). Per això l'edifici material és un símbol d'aquest edifici, molt més polit, que formam els cristians que vivim la nostra fe a Menorca. En el Cerimonial de bisbes es diu "l'església catedral per la majestat de la seva construcció, és signe d'aquell temple espiritual, que s'edifica en les ànimes i que resplendeix per la magnificència de la gràcia divina, segons diu l'apòstol Pau:" I som nosaltres aquest temples del Déu viu" (2Co 6, 16)". La Catedral és símbol de l'Església visible de Crist, que en aquesta terra prega, canta i adora a Déu.

Des de l'any 1939 a la nostra Catedral es reuneix la parròquia del Roser. Però, encara que la Catedral aculli els fidels d'una parròquia, la Catedral és per a tota la diòcesi. No és pels fidels que viuen al seu devora, sinó per a tots els cristians de Menorca. Tots els fidels cristians són "feligresos" de la Catedral.

† Francesc Conesa Ferrer,
Bisbe de Menorca

LA CÁTEDRA EPISCOPAL, SIGNO DE LA SUCESIÓN APOSTÓLICA (Full dominical 12-5-2019)

Queridos diocesanos:

En el interior de una Catedral siempre existe un elemento que la cualifica: es la cátedra o Sede del obispo. De hecho la palabra "Catedral" tiene su origen precisamente en esta "cátedra" que ocupa exclusivamente el obispo. La singularidad de la iglesia Catedral reside en que ella es la sede del obispo, donde se encuentra su "cátedra". Por ello un obispo inicia su ministerio precisamente en el momento en que ocupa la "cátedra" y se sienta en ella. Y por eso también, cuando no hay obispo en una diócesis se dice que la "sede" está vacante: esperamos otra persona que ocupe la cátedra y ejerza su misión como obispo.

En nuestra Catedral la cátedra ocupa un lugar bien visible, en el centro del presbiterio, sobre una escalinata. La elevación en que se encuentra la cátedra tiene su explicación en la función del obispo, que tiene la misión de custodiar toda la grey. Así lo explica San Agustín: "Los obispos están colocados en lugar más alto para que puedan ver por encima y guardar al pueblo, puesto que lo que se dice en griego *episkopous*, obispo, se traduce al latín por *superintentor*, inspector o superintendente, porque inspecciona, porque contempla desde arriba" (*Enarrationes in Psalmos*, 126, 3). Esto no sitúa al obispo por encima del pueblo de Dios. Su ministerio no tiene sentido sino como servicio a ese pueblo. Aunque físicamente ocupe un lugar en lo alto, debe saber que debe estar bien pegado a la tierra y a su gente haciendo perceptible a todos la presencia de Cristo que está entre los suyos "como el que sirve" (Lc 22, 37).

La sede que podemos ver en nuestra Catedral fue realizada por el primer obispo de la diócesis, Antoni Vila. En la misma se pueden ver sus iniciales grabadas y el año de realización: 1798. Si os fijáis bien, veréis que a los dos lados de la cátedra hay dos símbolos: el báculo y el evangelio. Indican el ministerio pastoral del obispo y su misión de anunciar el Evangelio. Para mostrar la antigüedad de la sede menorquina se puso la siguiente inscripción: "Severus episcopus s. V Jamonae sedebat", indicando que en esta sede de Ciudadela se sentaba en el siglo V el obispo Severo. La sede que ocupa el obispo actual es la "cátedra de Severo", la sede de la iglesia de Menorca.

La cátedra es signo de la sucesión apostólica porque desde ella el obispo anuncia el misterio de Jesucristo y enseña la verdad del Evangelio como "intérprete auténtico de la Palabra de Dios" (LG 25), en continuidad con

los apóstoles. La persona del obispo garantiza que nuestra iglesia está en continuidad con la iglesia apostólica y en comunión con toda la iglesia universal. Puede ser que no nos guste el obispo que tenemos o que tenga pocas cualidades humanas o le falte empuje pastoral, pero sólo él garantiza la sucesión apostólica, sin la cual la Iglesia católica no sería más que una organización humana, muy grande y muy antigua, pero humana.

La cátedra significa, pues, que el Evangelio que predicamos y creemos no ha sido inventado por nosotros; que lo hemos recibido a través del ministerio de los obispos que unen a nuestra iglesia con el testimonio de los apóstoles. Simboliza, también, la inserción de nuestra iglesia en la comunión de las iglesias, la vinculación de la comunidad diocesana con las demás iglesias del mundo y, en particular, con la iglesia de Roma, sede del sucesor de Pedro. Esto último se expresa en nuestra Catedral con otro signo: a los pies de la sede hay una piedra con la inscripción "lapis romanus", "piedra de Roma". Esta piedra fue bendecida por el Papa Pío XII en 1942 a petición del obispo de Menorca y viene a expresar la unión de la sede menorquina con la Iglesia de Roma.

† Francesc Conesa Ferrer,
Bisbe de Menorca

EL SIGNIFICAT DE LA CÀTEDRA EPISCOPAL
(Full dominical 19-5-2019)

Benvolguts diocesans:

En el "Cerimonial de bisbes" es resumeixen en tres els significats que té la càtedra episcopal: és "signe del magisteri i de la potestat del pastor de l'Església particular, com també signe d'unitat dels creients en aquella fe, que el bisbe anuncia com a pastor del ramat" (n. 42).

En primer lloc és signe del magisteri del bisbe. Des de la càtedra el bisbe realitza el servei d'interpretar autènticament l'Evangeli que, des de la seva ordenació, pesa sobre les seves espatlles. Va recordar el Concili que "entre les funcions principals del bisbe destaca l'anunci de l'Evangeli" (LG 25); "el bisbe reuneix a la seva Església en l'Esperit Sant per mitjà de l'Evangeli i de l'Eucaristia" (CD 11).

En segon lloc, la càtedra és signe de la potestat del pastor de la diòcesi. Des d'allà el bisbe presideix com a successor dels apòstols, l'Església local. Des de la càtedra el bisbe guia i governa l'Església diocesana, ense-

nya la vida de fe i la doctrina de l'Església i presideix les celebracions litúrgiques.

Finalment, la càtedra vol dir la unitat dels creients en la fe apostòlica que anuncia el bisbe. Qui s'asseu a la càtedra és garant de la fe de l'Església. La càtedra, posada al centre del presbiteri, és un signe sensible de que l'Apòstol continua present en la nostra Església de Menorca. El bisbe, en ocupar la càtedra, garanteix una doble comunió: la de tots els fidels de l'Església diocesana entre ells i la comunió de tots amb la tradició apostòlica.

Sant Joan Pau II, en la seva Exhortació Apostòlica sobre el ministeri dels bisbes, "Pastores gregis" explica un altre significat de la Càtedra, que està present en el món oriental. Per a la tradició de l'Església d'orient la càtedra episcopal recorda l'autoritat paterna de Déu (n. 7). En la tradició antiga de l'Església, el bisbe és imatge del Pare per a tots els diocesans, als que ha de conduir fins a la salvació. "Quan està assegut en la seva càtedra, el bisbe es mostra davant l'assemblea dels fidels com qui presideix *in loco Dei Patris*" (n. 34).

La importància i dignitat de la càtedra queda subratllada si consideram que en ella només s'hi asseu el bisbe. Un prevere que celebri l'Eucaristia a la Catedral mai ocuparà la càtedra sinó una seu des de la qual "presideix la funció litúrgica i guia la pregària del poble sant de Déu" (Ritual benedicions, n. 936). La seu expressa la funció de presidència, però la càtedra és signe de la successió apostòlica. Per això, tot prevere ocupa la seva seu i presideix la litúrgia estant en comunió amb la càtedra del bisbe. Totes les seus de la diòcesi tenen el seu punt de referència en la càtedra de la Catedral i són signe de la col·legialitat del presbiteri entorn del seu bisbe.

† Francesc Conesa Ferrer,
Bisbe de Menorca

EL ALTAR DE LA CATEDRAL, MESA DEL SEÑOR Y DE LA IGLESIA DIOCESANA (Full dominical 26-5-2019)

Queridos diocesanos:

La Catedral, además de distinguirse por la cátedra, se distingue también por el altar del obispo y de la comunidad diocesana. La celebración de la Eucaristía es elemento constitutivo de la Iglesia. De una manera contun-

dente se dice en el Concilio: "No se edifica ninguna comunidad cristiana si no tiene como raíz y quicio la celebración de la Sagrada Eucaristía" (PO 6). Somos edificados como Cuerpo de Cristo en Menorca por la celebración de la Eucaristía y la comunión sacramental del cuerpo y sangre del Señor. Nuestra iglesia diocesana no tiene su origen en la topografía ni en la voluntad de unas personas, sino en el misterio de la Eucaristía. A su vez, la comunión con la Iglesia diocesana nos pone en relación con toda la iglesia, con todo el cuerpo místico del Señor. Por eso, el altar donde celebra la Eucaristía ocupa el centro espacial y espiritual de la Catedral.

El altar tiene un rico simbolismo porque, como se dice en el Misal, "es la mesa del Señor, para cuya participación es convocado el pueblo de Dios; es también el centro de la acción de gracias que se realiza en la Eucaristía" (OGMR 296). El altar significa "la mesa del Señor" (1 Cor 10, 21) y por eso en los primeros tiempos era de madera, como la mesa de la Última Cena. Después, a partir del siglo IV se fueron imponiendo los altares de piedra, que quieren significar que Cristo es la roca. En Menorca conservamos algunos de estos altares de piedra procedentes de las basílicas paleocristianas que hay en la isla. El altar de nuestra Catedral es de mármol y fue consagrado por el obispo Bartolomé Pascual el domingo 26 de octubre de 1941. Al pie, en la parte trasera tiene esta inscripción: "Petra erat Christus" (1 Cor 10, 4). San Pablo alude a la roca que en el desierto dio agua al pueblo de Israel y explica: "la roca era Cristo". En la tradición litúrgica y patrística, el altar es una figura de Cristo, puesto que Él fue al mismo tiempo, en su sacrificio pascual, que actualiza la Eucaristía, víctima, altar y sacerdote (por eso, el sacerdote besa el altar tanto al comienzo como al final de la celebración eucarística).

El altar de la Catedral tiene un carácter singular porque es el altar del obispo, el cual está "revestido de la plenitud del sacramento del orden" (LG 26), lo que se expresa de manera particular cuando celebra la Eucaristía. Por eso, "en toda comunidad en torno al altar, presidida por el ministerio sagrado del obispo, se manifiesta el símbolo de aquel gran amor y de la unidad del Cuerpo místico, sin la que no puede uno salvarse" (LG 26). La mesa del Señor es mesa para toda la Iglesia diocesana.

Todas las celebraciones eucarísticas que realizan los presbíteros dependen, de alguna manera, del altar de la Catedral y del obispo que lo preside. La memoria del obispo, presente en todas las plegarias eucarísticas, es un testimonio de comunión jerárquica y sacramental con él y expresión, a la vez, de que el presbítero que celebra lo hace ocupando el lugar del obispo, ausente en ese momento: "en cada una de las comunidades locales de fieles

(los presbíteros) hacen presente de alguna manera a su obispo, al cual están unidos con confianza y magnanimidad" (LG 28).

† Francesc Conesa Ferrer,
Bisbe de Menorca

ESCRITS EN PREMSA

HOMBRES NUEVOS
(publicat al Diario de Menorca 21-4-2019)

Hace unos días leí en una de esas revistas que se suelen llamar "del corazón" esta información: "ha tenido varios altibajos en su vida personal. Se ha operado las orejas, las bolsas de los ojos y se ha hecho un lifting. Ahora es un hombre nuevo". El texto me hizo, primero, sonreir pero después me preocupó, porque me pareció un síntoma de lo tremendamente superficial que puede ser la cultura actual. A algo tan banal como cambiar la apariencia física le llaman ser un "hombre nuevo". Pero no consiguen engañar a nadie, porque debajo de una apariencia quizás más amable, sigue estando el mismo hombre viejo, cargado de rencores y envidias, un ser tremendamente egoísta, al que no importa recurrir al insulto, la humillación y el desprecio (como, por cierto, era el caso del personaje del que se hablaba).

Lo más significativo es que, a pesar de todo, nuestro mundo necesita hombres nuevos. El mundo que vivimos, la cultura que nos envuelve, el ambiento que se respira, tiene síntomas terribles de decadencia y de muerte. Es un mundo que vive en la competición feroz por tener más, por ser más que el otro, por gozar de más derechos o privilegios que los demás; un mundo que genera indignación y violencia y que no es capaz de ilusionar a las nuevas generaciones, que tienden a refugiarse en mundos virtuales. Pero, sobre todo, es un mundo que sitúa al más pobre en el margen, que excluye al que no tiene medios económicos y que discrimina al emigrante. Es un mundo que goza de un bienestar económico, pero que ha perdido el corazón, porque no le duele el sufrimiento del otro.

Para renovar este mundo hacen falta hombres nuevos de verdad. Un hombre nuevo es aquel cuyo corazón vive amando a todos, incluso a los que le desprecian (sólo si se está dispuesto a aceptar el desprecio sin responder se puede crear un mundo nuevo). Un hombre nuevo sabe perdonar, porque no

se puede construir una sociedad si no es sobre el perdón y la misericordia. Los hombres nuevos no sólo respetan a los demás (a los que son diferentes, a los que no piensan como ellos) sino que los aman. Y aman también este mundo. Saben que todo está conectado y que su tarea es cuidar con esmero este precioso mundo que Dios puso en sus manos.

Pero, ¿dónde encontrar este hombre nuevo? ¿puede el mundo generar a alguien tan extraordinario? Lo cierto es que por sí mismo no puede. Sólo ha habido un hombre realmente nuevo, uno que vivió y murió amando, pero no era un hombre sin más. Jesús de Nazaret era Dios mismo asumiendo nuestra humanidad. Sus palabras y sus gestos, su figura y toda su persona eran trasparencia de Dios. El mundo no lo pudo soportar y lo condenó a vil suplicio. Pero el Padre le devolvió a la vida, dándole la razón, ratificando lo que enseñó y vivió.

Desde aquel día de su resurrección un rayo de esperanza se ha abierto para toda la humanidad. Es posible seguir sus huellas y vivir como hombres nuevos. Su resurrección devuelve la esperanza a un mundo que parecía condenado al fracaso, a la muerte, al mal. No. Ellos no tienen la última palabra. El amor vence al odio; el perdón gana al rencor; la luz es más fuerte que la tiniebla. Vale la pena trabajar cada día por ser hombres y mujeres nuevos. Pero no porque nos hayan hecho un lifting, sino porque la fe en Jesús de Nazaret ha conseguido transformar nuestro corazón. Muy feliz Pascua a todos.

COMPAÑERA, GUÍA Y MADRE
(publicat al Diari Menorca 8-5-2019)

La Iglesia de Menorca celebra en este día la fiesta de su patrona, la Mare de Déu del Toro. Desde hace más de 700 años, se rinde culto a santa María en la cima del monte Toro. Su santuario es casa donde todos somos acogidos y lugar privilegiado donde sentimos el cariño que nos tiene la madre de Jesús. Hay tres palabras que resumen su relación con nosotros: compañera, guía y madre.

Ante todo, María es nuestra compañera de camino. Ser creyente es ponerse en el camino de seguimiento de Jesús junto con otros hombres y mujeres. En ese caminar, la Iglesia siente muy cercana la presencia de la madre del Señor. Desde los primeros tiempos, los cristianos saben que María hace camino con ellos, enseñándoles a vivir el Evangelio de su Hijo y repitién-

doles: “haced lo que Él os diga”, fiaos de Jesús, seguid su camino. Nuestro pueblo también ha sentido a lo largo de su historia su cercanía y presencia. La Virgen del Toro ha ayudado a muchas generaciones de menorquines a acercarse a Jesucristo. También nosotros hoy sentimos su presencia y agradecemos su compañía.

Pero María no sólo es compañera; es también guía de nuestro pueblo, porque, desde el cielo, brilla como una estrella, señalando cuál es nuestro destino, cuál es la meta a la que nos dirigimos. Como dijo el Concilio, “en la tierra precede con su luz al peregrino Pueblo de Dios como signo de esperanza cierta y de consuelo hasta que llegue el día del Señor” (LG 68). Por eso, al contemplar a María, nos sentimos animados a vencer las dificultades porque sabemos que es posible llegar a la meta y cómo se puede alcanzar.

Finalmente, María es madre que vela por los hijos. En la cruz, Jesucristo la entregó como madre a toda la Iglesia. Desde los primeros tiempos, los cristianos se han puesto bajo el amparo materno de María, confiando en su intercesión. Ella ora constantemente por nosotros ante su Hijo para que la luz de la esperanza no se apague en nuestros corazones. Todos los menorquines saben que arriba, en el Toro, está la madre, que los espera y los llena de su ternura y misericordia. En ella encontramos refugio y fortaleza cuando nos sentimos cansados y necesitados.

En la compañía de María, con su guía y bajo su amparo, camina nuestra Iglesia de Menorca. Allí, sobre el monte está el “dolç santuari dels menorquins” donde vive “la Mare que és l’alegria, la llum i guia dels pelegrins”. ¡Feliz fiesta de la Mare de Déu!

CARTES

ALS DIOCESANS, CONVOCANT A PARTICIPAR EN LA MISSA CRISMAL (9 abril 2019)

Benvolguts diocesans:

Una de les celebracions més importants de la litúrgia catòlica és la Missa Crismal, en la qual el bisbe consagra el crisma i beneeix els olis dels catecúmens i dels malalts. Amb el Sant Crisma, l’oli perfumat que representa al mateix Esperit Sant, seran ungits els qui durant l’any rebran el sagrament del baptisme, de la confirmació o l’ordre. Per l’oli dels catecúmens els bate-

jats seran enfortits amb la força de l'Esperit Sant, perquè puguin renunciar al mal abans de renéixer a la nova vida dels fills de Déu. L'oli dels malalts proporciona remei a les malalties de l'ànima i del cos dels malalts, perquè puguin suportar i vèncer el mal i aconseguir el perdó dels pecats. La Missa Crismal celebra, d'aquesta manera, la salvació que ens arriba a través dels sagraments, en els quals segueix actuant Jesucrist mateix.

Aquesta celebració és, al mateix temps, una extraordinària expressió de la realitat de la nostra Església de Menorca. El Concili va subratllar que "*la principal manifestació de l'Església té lloc en la participació plena i activa de tot el poble sant de Déu en les mateixes celebracions litúrgiques, especialment en una mateixa Eucaristia, en una mateixa oració, al costat d'un únic altar que el bisbe presideix envoltat pel seu presbiteri i els seus ministres "*(SC 41). La Missa Crismal fa visible a la nostra Església de Menorca i expressa la unitat de l'Església al voltant de Crist.

En aquesta Missa, a més, els sacerdots renoven el seu compromís de servir a tot el poble de Déu. La seva presència al costat del bisbe és un signe esplèndid de la comunió que impulsa la missió d'evangelitzar. La presència dels diaques ajuda al poble de Déu a descobrir la varietat de ministeris que enriqueix l'Església i la important funció que en ella exerceixen. També estan els nostres seminaristes, que es formen per a ser futurs pastors de l'Església. És molt important la presència de la vida consagrada, perquè ella aporta carismes que enriqueixen la nostra Església. I, units al voltant del bisbe, dels preveres i dels diaques, tot el poble de Déu, que participa de manera activa en l'escolta de la Paraula i la celebració del misteri eucarístic. És important que els fidels laics -sobretot els que tenen confiat algun ministeri eclesial- s'uneixin a aquesta celebració.

Els fidels cristians de Menorca tenim una cita important en la Missa Crismal, que celebrarem el dimecres sant, dia 17 d'abril, a les 20.00 h. a la Catedral-Basílica de Menorca.

Us esper. Rebeu la meva salutació i la meva benedicció,

† Francesc Conesa Ferrer,
Bisbe de Menorca

ALS DIOCESANS, CONVOCANT LA TROBADA DIOCESANA DE FI DE CURS (24 maig 2019)

Benvolguts diocesans:

Esteim finalitzant el curs pastoral i és convenient reunir-nos per tal de poder avaluar com ha anat i veure si hem posat en marxa les accions que ens vam proposar per a aquest any. Al mateix temps, hem d'anar pensant ja en el nou curs i concretar els objectius i accions pastorals que, amb l'ajuda de Déu, ens proposam realitzar. Per aquesta raó us convoco a la **TROBADA DIOCESANA DE FI DE CURS** que tindrà lloc el proper dissabte dia 8 de juny a l'Orfeó Maonès (Carrer de Gràcia, 155). Començarem a les 10.30 i acabarem a les 13.30h.

Dedicarem la primera part de la reunió a avaluar el que s'ha fet durant el curs, a la llum de les respostes que han remès les diferents parròquies i organismes diocesans. Presentarem també les principals conclusions de l'enquesta sobre la iniciació cristiana que es va realitzar a la Diòcesi. A continuació, amb l'ajuda de Mn. Lluc Riera, reflexionarem sobre l'objectiu diocesà per al curs 2019-2020: *"Una Església que acull tothom"*. Presentarem també les accions principals per dur a terme aquest objectiu, que han estat elaborades pels consells diocesans en base als suggeriments rebuts.

Com podeu veure, la nostra trobada de final de curs serà un moment important en la nostra vida diocesana. És moment de mirar tot allò que hem realitzat i donar gràcies a Déu per la feina feta i és moment també de projectar amb esperança i il·lusió el curs vinent. Volem ser una Església viva, que s'esforça cada dia per apropar l'Evangeli als homes i dones de Menorca. Per a això, demanam a l'Esperit de Déu que segueixi donant alè a aquesta Església; i invocam també l'ajuda de la Mare de Déu, vertadera estrella que guia l'Església quan anuncia la Bona Nova de Jesús.

A aquesta trobada estan convocats tots els sacerdots, diaques i religiosos de l'illa. Però estan convocats, sobretot, els fidels laics i de manera molt especial els membres dels consells pastorals parroquials, arxiprestals i diocesà, els equips directius dels moviments apostòlics i de les germandats i confraries i els directors i membres dels secretariats diocesans. A tots vosaltres deman també que us uniu a la meva pregària pel fruit d'aquesta trobada.

Rebeu la meva salutació plena d'afecte i la meva benedicció,

† Francesc Conesa Ferrer,
Bisbe de Menorca

CRÒNICA DIOCESANA

CRÒNICA DEL CONSELL PASTORAL DIOCESÀ
SESSIÓ DEL 18 DE MAIG DE 2019

Acta del Consell Diocesà de Pastoral. 18 de maig a les 10.30h.

La reunió es celebrà el dia 18 de maig de 2019 a les dependències del Santuari de la Mare de Déu del Toro.

1. RESUM DE LA ENQUESTA SOBRE LA INICIACIÓ CRISTIANA (Vicent Llabrés)

El Director del Secretariat de Catequesi presentà el resum de l'enquesta d'iniciació cristiana. Es constata que la majoria dels que fan el procés d'iniciació cristiana no s'incorporen a les comunitats com a membres actius. El Sr. Bisbe proposa treballar aquesta qüestió durant el proper curs, preparant un esborrany de directori per tal d'unificar criteris. El mes de juliol, es publicarà un document elaborat pels bisbes de la província eclesiàstica de València, que parla d'aquesta qüestió, i que malgrat no concretar massa, i deixa les decisions a cada diòcesi, servirà per a centrar encara més.

En el diàleg posterior a la presentació del document es recolliren les següents opinions:

- L'agraïment per la feina feta tant de les parròquies que han fet les seves aportacions com del resum.
- En general s'entén que s'ha de mantenir un alt nivell d'exigència, respectant, però els processos personals de cadascú.
- Cal consensuar les edats en que es reben els sagraments.
- Cal conèixer la realitat com més millor, s'apunta la possibilitat de realitzar estadístiques concretes.

- Cal demanar-se quin es l'estat de la comunitat cristiana. Si es sòlid o es redueix a moments puntuals.
- L'oferta de l'Església en la iniciació cristiana posa en evidència el model que proposa: mes vivencial o només sagramental.
- No s'han de confondre els processos catequètics amb els processos vivencials.
- Hem de proposar seguir en les comunitats, aprofitant els moments d'alegria per la "fita" aconseguida del sagrament.
- Les interrupcions en el procés, entre sagraments, pot dificultar la continuïtat de molts.
- Cal donar a la catequesi un to mes vivencial, menys acadèmic, que respongui a la pregunta "com puc viure la meva fe?"
- Es qüestiona la idoneïtat dels materials que s'empren per als joves. Cal unificar criteris i definit que volem oferir.
- Es constata les dificultats que en ocasions posen els pares per a la continuïtat dels infants.
- Per tant: con acollim els pares?
- Hi ha celebracions molt viscudes, que ajuden a la integració.
- No podem jutjar els processos de la gent.

A manera de cloenda, el Sr. Bisbe reitera la intenció de preparar el nou directori.

2. AVALUACIÓ DEL PLA PASTORAL DE LA DIÒCESI DE MENORCA DEL CURS 2018/2019 I PROGRAMACIÓ PER AL CURS 2019/20

Es comenta la necessitat i la idoneïtat de revisar i avaluar el que s'ha fet i el que no s'ha aconseguit, amb valentia i humilitat, per tal de seguir fent camí.

Pel que fa referència a la proposta de **programació del curs 2019-2020**, en el diàleg incorporen algunes idees:

- Cuidar i atendre els fidels de la parròquia
- Intentar ampliar l'oferta d'allotjament a treballadors, el pis de ferreries esta ja al complert.
- Conèixer la realitat de les famílies, la realitat dels separats, per millorar la nostra resposta a aquestes situacions.
- Obrir accions i activitats a les parròquies (encara que sigui campionats de futbolins) per atreure gent jove.
- Es fa notar que les escoles no apareixen a les propostes. Caldria vincular-les mes a les parròquies.

- Oferir moments de pregària comunitària oberts a tothom.
- Els laics han de reflexionar la seva vocació. Seria una manera d'aprofundir la vida cristiana.
- Es comenta la necessitat de implicar millor la Diòcesi en el Secretariat de joventut. Millorant la representació de grups i entitats de la realitat juvenil en el Secretariat de Joventut.
- Millorar la presència de persones d'acolliment a les comunitats parroquials.

En el punt nombre

3. ESCOLA BÀSICA DE FORMACIÓ DEL LAÏCAT

Joan Febrer presenta un resultat dels continguts que es proposen per a l'Escola bàsica de formació d'agents de Pastoral:

- En Qui creim i que creim.
- Celebració del misteri cristià.
- La vida en Crist.
- La pregària cristiana.
- El compromís del cristià.

L'Objectiu es: donar als laica la formació bàsica necessària.

Els destinataris són tots els agents de pastoral de tots els moviments i realitats existents a la diòcesi.

Durant dos cursos, amb una dos trimestres de formació troncal o comuna, i un de formació específica de cada moviment o associació.

Després del diàleg s'arriba a la conclusió de que la millor opció es la de fer dues o tres jornades de formació l'any, a nivell diocesà, situant la formació específica en el segon trimestre del curs (gener-febrer-març).

4. INFORMACIONS

Es comunica l'aprovació de l'Estatut de la Cúria diocesana de Menorca, en la seva secció pastoral. Pràcticament enllestida, després de recollir els suggeriments rebuts, queden pendents els nomenaments dels caps d'Àrea i dels Directors dels Secretariats. No hi ha delegacions expresses de Clergat i Vida Consagrada, perquè aquests temes els hi porta directament el Sr. Bisbe. El nou organigrama i els càrrecs començaran a ser efectius a partir del dia 1 de setembre.

Es comunica també la Programació dels actes per a la celebració del III centenari de la consagració de la catedral el 18 de juny vinent: carta pastoral del sr. Bisbe; llibre sobre la catedral, amb diversos autors; exposició d'objectes de la Catedral a l'espasi Bisbe Vila, celebració de l'Eucaristia

solemne a la Catedral el mateix dia 18 de juny a les 20:00, a la que tots la diòcesi es convidada.

Pel que fa al Congres de Laics, s'han constituït grups que treballen amb el resum del material que ha elaborat el Sr. Bisbe. Aproximadament uns 17 grups. El Bisbe Salinas, de la comissió Episcopal d'Apostolat Seglar de la Conferència Episcopal, oferirà una xerrada el proper dia 22, a Maó a les 20:15 a la Casa de l'Església, ampliant detalls sobre el Congrés.

Es presenta el format de la trobada de final de curs que amb el títol "Una Església que acull a tots" tindrà lloc a la sala d'actes de l'Orfeó Maonès, a Maó, el proper dia 8 de juny.

Sense altres temes a tractar, es tanca la sessió, a les 13:30

Joan Manuel Mercadal Victory, Secretari accidental

CRÒNICA DEL CONSELL DE PRESBITERI SESSIÓ DEL 29 DE MAIG DE 2019

Aquest organisme diocesà es va reunir al Toro, presidit pel Bisbe Francesc i amb l'assistència dels següents preveres diocesans Gerard Villalonga, Llorenç Sales, Llorenç Vidal, Joan Tuzó, Jaume A. Vidal, Francesc Triay, Guillem Pons, Pere Oleo, Cristòfol Vidal, Mateu Seguí, Josep-Lluis Ponsetí, Antoni Fullana, Josep Sastre, Joan Miquel Sastre, Bosco Martí, Jesús Llompart, Josep Manguán i el qui subscriu com a segretari d'aquesta acta, Joan Febrer. Es varen tractar el següents temes:

1. Futur de les residències sacerdotals

Es presenta un detallat informe econòmic de les dues residències sacerdotals (Maó i Ciutadella) corresponent als anys 2015, 2016, 2017 i 2018 que arrosseguen un dèficit important degut en una bona part a les nòmines pagades al personal contractat per als serveis de cada residència i la cura personal de dos capellans residents També es de justícia reconèixer que els darrers capellans difunts han llegat en tot o en part els seus béns a la Diòcesi. Es creu que resultaria més econòmic externalitzar els serveis en tost de contractar directament el personal. Simplement es tracta de conscienciar-nos d'aquesta situació. La Diòcesi s'ha de fer càrrec de la sustentació i cura dels capellans grans, que hauríem de visitar amb més freqüència, ja que són els nostres germans.

2. Avaluació del pla pastoral (curs 2019-19) i programació del curs pròxim d'acord amb l'objectiu previst

El Bisbe va presentar un resum escrit de les respostes obtingudes de totes les parròquies al qüestionari enviat per a l'avaluació del pla pastoral del curs que esteim acabant i de les propostes d'accions per tal de fer efectiu, el proper curs 2019-20, l'objectiu d'una església que acull tothom. Aquest resum se centra en els següents punts:

a. Les accions fetes per «*créixer com una església que viu la comunió i la corresponsabilitat»*

b. La participació efectiva en alguna de les accions específiques preparades per la diòcesi.

c. Accions proposades per al proper curs i mitjans suggerits:

- Millorar la acollida de les persones que no venen habitualment a la parròquia i que s'acosten demanant un sagrament, en actes de religiositat popular o per conèixer el patrimoni.
- Fomentar dins de les nostres parròquies i comunitats moments i espais d'acollida, de trobada i convivència oberts a tota la gent del poble o barri.
- Mantenir els nostres temples oberts la major part del dia amb presència d'un servei d'acollida.
- Organitzar o reforçar serveis d'acolliment als turistes que s'apropen a les nostres parròquies.
- Treballar a nivell diocesà unes orientacions per a la iniciació cristiana a la llum de la enquesta realitzada
- <u>Accions amb la família</u>:
- Tenir cura dels equips de matrimonis que hi ha a la parròquia i animar la creació de nous equips
- Organitzar activitats de trobada i de formació per als pares dels fillets de catequesi i dels clubs parroquials.

<u>Accions amb els joves</u>:

- Organitzar alguna activitat per obrir-se als joves que no formen part dels petits grups juvenils de l'Església (en la línia de Christus Vivit, 210).
- Reforçar els grups de joves i adolescents amb iniciatives d'evangelització

3. Redacció definitiva de l'Organigrama de la secció pastoral de la Cúria diocesana

Es va recordar la pròxima publicació per part del Bisbe d'un el decret

oficial sobre l'estatut del nou organigrama que entrarà en vigor el dia 1r de setembre pròxim. Aquest organigrama, fruit d'una revisió i retocs de l'antic, està articulat en quatre àrees que són: la de l'ANUNCI, LITÚRGIA I ESPIRITUALITAT, PASTORAL SOCIAL I LAÏCAT (els preveres, diaques, religiosos i religioses ja tenen els seus canals propis d'organització). A més hi ha un GABINET DE COMUNICACIÓ que estarà en contacte amb totes les àrees i secretariats respectius. En aquest organigrama no s'hi inclouen aquells moviments que, tot i ser presents a la diòcesi, tenen una estructura pròpia supradiocesana com els Equips de la Mare de Déu, Mans Unides, Vida Creixent, Moviment Scout catòlic; açò no vol dir que no se'ls hagi de tenir en compte en el treball pastoral de cada sector.

Queda pendent una revisió de les persones encarregades de cada àrea i de les comissions i secretariats que inclouen per tal de procedir al canvis i nomenaments que es considerin oportuns.

El Bisbe insisteix que els coordinadors d'àrea tenen un paper fonamental per vetllar que cada secretariat o comissió dugui endavant les tasques encomanades.

4. Programació del «mes missioner extraordinari» (octubre 2019) convocat pel Papa Francesc

Es recorda que es celebrarà el proper octubre en el centenari de la Carta apostòlica de Benet XV «Maximum illud» i té com a finalitat «*despertar més encara la consciència missionera de la* missio ad gentes *i de reprendre, amb un nou impuls, la transformació missionera de la vida i de la pastoral»,* en paraules del Papa Francesc. El lema és «batiats i enviats», i es treballaran aquestes quatre dimensions:

- ORACIÓ
- TESTIMONI
- FORMACIÓ
- CARITAT MISSIONERA

Per treballar-ho podem disposar d'una extensa guia publicada a Roma que comprèn comentaris bíblics, vides de sants, reflexions, pregàries, i duna pàgina web.

A la nostra diòcesi la programació feta, en col·laboració amb el secretariat de missions, és aquesta:

a. Moments de pregària:
   - dimarts 1: vespres a Sta. Clara (Ciutadella)
   - dissabte 19: vigília de pregària al santuari del Toro
   - dijous 31: vespres a les Concepcionistes (Maó). Aquesta data és posada en qüestió per ser vigília de festa i de pont.

b. Formació
- Per al clergat: dimecres 16, xerrada-recés a càrrec de Mn. Josep Lluís Bleda, de Cartagena, missioner a San Pedro Sula (Hondures)
- xerrades obertes (sense concretar de moment) els dies 15-16 o bé 16-17. I una xerrada conjunta amb «Mans Unides» sobre «missió, evangelització, desenvolupament», a ser possible en locals d'àmbit cultural de Ciutadella i Maó.

c. Testimoni
- animació de les comunitats els quatre caps de setmana amb el director del secretariat de missions
- animació a les escoles en la setmana del 14 al 18.

d. Caritat missionera
- potenciar la col·lecta del diumenge del DOMUND

E. Altres actes
- celebració de l'enviament d'agents de pastoral el 12 d'octubre de capvespre al Toro. En aquesta ocasió es clourà la fase diocesana del Congrés de laics a celebrar a Madrid el febrer de 2020.-

5. Seguiment de la fase diocesana del Congrés de laics

A hores d'ara els grups constituïts que treballen els qüestionaris són: 9 a Maó, 3 al Centre i 5 a Ciutadella. Hi ha de termini fins al 8 de setembre per fer arribar al Bisbat els treballs realitzats.

6. Avaluació de les reunions arxiprestals

Es diu que el fet de compartir taula, intercanviar experiències i iniciatives i dialogar sobre temes que concerneixen la nostra espiritualitat és considerat molt positiu. Els temes proposats conviden a la sinceritat i la confiança mútua. A Ciutadella, els diaques participen en el dinar i l'intercanvi d'experiències, però en el tractament dels temes d'estudi no hi participen perquè són més propis dels preveres. La disciplina del calendari de la trobada mensual facilita una experiència tant de diàleg i reflexió, com de pregària, que altrament potser no tindríem.

Per al curs que ve 2019-20 es veu bé prosseguir amb el mateix temari, ja que queden encara punts per tractar.

Informacions, precs, suggeriments
- Es recorda la TROBADA DIOCESANA del proper 8 de juny a l'Orfeó maonès. Hi són convocats els consells parroquials i els dirigents de moviments diocesans i altres grups d'església.
- El 300 ANIVERSARI DE LA CONSAGRACIÓ DE LA CATEDRAL

se celebrarà el 18 de juny amb una missa a la Catedral a les 20h. També es presentarà una miscelànea titulada «Imago ecclesiae» que comprendrà diversos escrits referits al significat i la història de la nostra Catedral, i es podrà visitar una exposició muntada al soterrani de Cal Bisbe *batiat* amb el nom d'»Espai Bisbe Vila».

- Els EXERCICIS ESPIRITUALS per a capellans seran la primera setmana de juliol al Toro, dirigits pel Bisbe jubilat Ciriaco Benavente. El nostre Bisbe insisteix en la importància de participar-hi, encara que les parròquies aquesta setmana quedin sense missa. També es preparen uns exercicis per a laics que seran el primer cap de setmana d'octubre.
- l'exposició sobre la MARE TERESA DE CALCUTA al Socors de Ciutadella, restarà oberta fins al proper 4 de juny.

Altres intervencions:

- en Bosco Martí troba desproporcionat que 9 capellans atenguin la comunitat religiosa del Toro. Però això succeeix perquè no hi es pot dedicar una persona en exclusiva a aquesta tasca, dont que són monges de clausura i han de tenir celebració diària de l'Eucaristia.
- En Josep Manguán informà d'una interessant exposició al Roser de Ciutadella dedicada a JOSEP Mª QUADRADO, pensador catòlic els plantejaments del qual són ben actuals. El Full Dominical li dedicarà una sèrie d'articles fets pel Sr. Guillermo Pons.

EXPOSICIÓ SOBRE SANTA TERESA DE CALCUTA AL SOCORS

Des del 10 de maig al 6 de juny, va romandre oberta a l'Església del Socors de Ciutadella una exposició dedicada a la Mare Teresa de Calcuta. Aquesta exposició té el seu origen en la JMJ de Madrid (20011) i des de llavors ha visitat més de 40 ciutats d'Espanya. L'exposició recull fotografies, textos i records de la vida, missatge i espiritualitat d'aquesta santa del segle XX, que va lliurar la seva vida al servei dels més pobres. Es tracta d'una exposició oficial, organitzada per la família de les Missioneres de la Caritat i, en concret, pel "Mother Teresa Center" i la Causa de Canonització. Ha estat possible tenir l'exposició a la nostra Diòcesi gràcies a l'esforç de moltes persones, especialment els voluntaris per muntar-la i per atendre els visitants.

ESTADO DE GASTOS E INGRESOS DE LA DIOCESIS DE MENORCA

INGRESOS

Nº CONCEPTO	AÑO 2018	AÑO 2017
1.- APORTACIONES DE LOS FIELES	1.022.773,27	1.142.384,58
Colectas	350.795,26	351.914,65
Suscripciones	69.228,80	72.744,68
Colectas para Instituciones de la Iglesia	155.567,57	161.965,18
Otros Ingresos de fieles	447.181,64	555.760,07
2.- ASIGNACIÓN TRIBUTARIA (Fondo Común Interd.)	844.981,22	865.524,87
FCI	844.981,22	865.524,87
3.- INGR. DE PATRIMONIO Y OTRAS ACTIVIDADES	231.329,46	159.748,16
Alquileres Inmuebles	206.056,08	128.360,41
Financieros	25.273,38	31.357,75
4.- OTROS INGRESOS CORRIENTES	753.055,88	624.695,48
Ingresos por Servicios	246.017,18	255.667,66
Subvenciones públicas corrientes	35.009,45	17.896,38
Ingresos de Instituciones Diocesanas	472.929,25	351.331,44
TOTAL INGRESOS ORDINARIOS	2.853.059,83	2.792.353,09
6.- INGRESOS EXTRAORDINARIOS	5.267,41	19.913,57
Otros ingresos extraordinarios	5.267,41	19.913,57
Necesidad de financiación		
TOTAL GENERAL INGRESOS	2.858.327,24	2.812.466,66

GASTOS

Nº CONCEPTO	AÑO 2018	AÑO 2017
1.- ACCIONES PASTORALES Y ASISTENCIALES	696.335,34	595.271,16
Actividades pastorales	285.600,49	255.327,46
Actividades asistenciales	251.270,41	210.188,86
Ayuda a la Iglesia universal	59.879,17	57.783,22
Otras entregas a Instituciones Diocesanas	99.585,27	71.971,62
2- RETRIBUCIÓN DEL CLERO	145.176,00	164.506,59
Sueldos sacerdotales y religiosos	81.848,16	109.661,15
Seguridad Social y otras prestaciones sociales	63.327,84	54.845,44
3- RETRIBUCIÓN DE PERSONAL SEGLAR	395.839,63	370.562,07
Salarios	299.529,98	276.670,75
Seguridad Social	96.309,65	93.891,32
4- APORTACIONES A LOS CENTROS DE FORMACIÓN	25.774,20	36.072,51
Seminario	24.974,20	33.871,51
Colegios	750,00	2.201,00
5.- CONSERVACIÓN DE EDIFICIOS Y GASTOS DE FUNCIONAMIENTO	1.408.363,07	1.171.804,44
Reparación y conservación	672.729,18	569.237,44
Gastos de funcionamiento	560.138,30	396.799,91
Amortización préstamos	175.495,59	205.767,09
TOTAL GASTOS ORDINARIOS	2.671.488,44	2.338.216,77
6- GASTOS EXTRAORDINARIOS	-	261.629,12
Programas de rehabilitación	-	261.629,12
Capacidad de financiación	186.838,80	212.620,77
TOTAL GENERAL GASTOS	2.858.327,24	2.812.466,66

PRESUPUESTO 2019

	BISBAT DE MENORCA	08/07/2019
	Título BISBAT DE MENORCA Subtítulo Año : 2019	Pàgina 1

INGRESOS

CONCEPTO	IMPORTE
70000 : VENTAS DE MERCADERIAS	102.400,00
70500 : PRESTACIONES DE SERVICIOS	41.700,00
72100 : DONATIVOS Y LIMOSNAS	75.000,00
72200 : PROMOCIONES PARA CAPTACION DE RECURSOS	100.506,30
74000 : SUBVENCIONES	36.500,00
75200 : INGRESOS POR ARRENDAMIENTOS	68.500,00
75400 : INGRESOS POR SECRETARIADOS	24.400,00
75500 : INGRESOS POR SERVICIOS AL PERSONAL	930.000,00
75900 : INGRESOS POR SERVICIOS DIVERSOS	76.550,00
76000 : INGRESOS DE PARTICIPACIONES EN INSTRUMENTOS DE PATRIMONIO	19.400,00
76900 : OTROS INGRESOS FINANCIEROS	34.000,00
77800 : INGRESOS EXCEPCIONALES	24.250,00
TOTAL	1.533.206,30

GASTOS

CONCEPTO	IMPORTE
60000 : COMPRAS DE BIENES PARA EL CULTO Y CELEBRACIONES	20,00
60100 : COMPRAS DE MATERIAL DE CATEQUESIS Y OTRO MATERIAL DIDACTICO	6.000,00
60200 : COMPRAS DE MATERIAL DE LIMPIEZA	18.000,00
60700 : Empresas subontratadas servicio limpieza	6.200,00
60900 : COMPRA PRODUCTOS ALIMENTACION	28.000,00
62000 : SERVICIOS EXTERIORES	10.000,00
62200 : CONSERVACION DE EDIFICIOS	88.000,00
62300 : SERVICIOS DE PROFESIONALES INDEPENDIENTES	19.500,00
62400 : TRANSPORTES	5.200,00
62500 : PRIMAS DE SEGUROS	9.225,00
62600 : SERVICIOS BANCARIOS Y SIMILARES	2.800,00
62700 : PUBLICIDAD, PROPAGANDA Y RELACIONES PUBLICAS	24.100,00
62800 : SUMINISTROS	51.200,00
62900 : LOCOMOCION Y DIETAS	31.000,00
62910 : MATERIAL DE OFICINA	1.700,00
62920 : TELEFONO, CORREO, MENSAJERIA	13.300,00
62950 : ACTIVIDADES PASTORALES	84.400,00
62980 : SUSCRIPCIONES	2.000,00
62990 : OTRAS ACTIVIDADES	9.800,00
63100 : OTROS TRIBUTOS	2.900,00
64000 : SUELDOS Y SALARIOS DE SEGLARES	455.500,00
64200 : SEGURIDAD SOCIAL A CARGO DE LA ENTIDAD	65.000,00
64900 : RETRIBUCIONES A SACERDOTES CON CARGO DIOCESANO	13.800,00
65600 : RESULTADOS DE OPERACIONES EN COMUN	1.500,00
66000 : GASTOS FINANCIEROS	7.000,00
66200 : INTERESES DE DEUDAS DE ENTIDADES DIOCESANAS	400,00
68100 : AMORTIZACION DEL INMOVILIZADO MATERIAL	3.200,00
TOTAL	959.745,00

RETIRO ESPIRITUAL DE LOS LÍDERES DE SUDÁN DEL SUR (*Domus Sanctae Marthae*, 11 de abril de 2019)

Saludo inicial

1. Doy una cordial bienvenida a cada uno de vosotros, los aquí presentes: al Presidente de la República, a la vicepresidenta y los vicepresidentes de la futura Presidencia de la República, quienes, de conformidad con los términos del *Revitalised Agreement on the Resolution of Conflict in South Sudan* asumirán altos cargos de responsabilidad nacional el próximo 12 de mayo. También saludo fraternalmente a los miembros del Consejo de las Iglesias de Sudán del Sur, que acompañan espiritualmente el camino de la grey que se les ha confiado en sus respectivas comunidades. Doy gracias a todos por la buena voluntad y el corazón abierto con el que aceptaron mi invitación a participar en este retiro en el Vaticano. Quisiera dirigir un saludo especial al arzobispo de Canterbury, Su Gracia Justin Welby, que concibió esta iniciativa —es un hermano que va siempre adelante en la reconciliación—, y al ex moderador de la Iglesia Presbiteriana de Escocia, el reverendo John Chalmers. Junto a vosotros alabo a Dios, con el corazón agradecido y exultante por permitirnos compartir estos dos días de gracia en su santa presencia, para implorar y recibir su paz.

Quiero dirigirme a todos vosotros con las palabras del Señor resucitado «¡La paz con vosotros!» (*Jn* 20,19). Este saludo, al mismo tiempo alentador y consolador, fue el que Jesús dirigió en el cenáculo a sus discípulos, atemorizados y desolados, cuando se les apareció después de su resurrección. Es extremadamente importante para nosotros recordar que "paz" fue la primera palabra pronunciada por la voz del Señor, el primer don ofrecido

a los apóstoles después de su dolorosa pasión y su triunfo sobre la muerte. Yo también os dirijo ese mismo saludo a los que venís de un contexto de gran tribulación para vosotros y para vuestro pueblo, un pueblo muy probado por las consecuencias de los conflictos. Que esas palabras resuenen en el cenáculo de esta casa, como las palabras del Maestro, para que todos y cada uno de vosotros tome nuevas fuerzas para alcanzar el progreso tan deseado de vuestra joven nación y, como el fuego de Pentecostés en la joven comunidad cristiana, se encienda una nueva luz de esperanza para todos los habitantes de Sudán del Sur. Por eso, llevando todo esto en mi corazón os digo: «¡La paz con vosotros!».

La paz es el primer don que el Señor nos ha dado y es la primera tarea que los líderes de las naciones deben perseguir: es la condición fundamental para el respeto de los derechos de cada hombre y para el desarrollo integral de todo el pueblo. Jesucristo, a quien Dios Padre envió al mundo como el Príncipe de la Paz, nos dio el modelo a seguir. Él, pasando por el sacrificio y la obediencia, dio su paz al mundo. Por eso, ya desde el momento de su nacimiento, el coro de ángeles entonó el canto celestial: «*Gloria a Dios en las alturas y en la tierra, paz a los hombres, en quienes él se complace*» (*Lc* 2,14). ¡Qué alegría si todos los miembros del pueblo de Sudán del Sur pudieran cantar con una sola voz el canto que se hace eco de aquel del ángel!: *«Oh Dios, te rogamos y te glorificamos por tu gracia en favor de Sudán del Sur, tierra de gran abundancia; mantennos juntos y en armonía»* (Primera estrofa del Himno Nacional de Sudán del Sur). ¡Y cómo me gustaría que las voces de toda la familia humana se unieran a este coro celestial para proclamar gloria a Dios y promover la paz entre los hombres!

Mirada de Dios

2. Somos muy conscientes de que la naturaleza de este encuentro nuestro es muy especial y, de alguna manera, única, porque aquí no se trata de un común y habitual encuentro bilateral o diplomático entre el Papa y los Jefes de Estado y tampoco de una iniciativa ecuménica entre los representantes de las diferentes comunidades cristianas: se trata, de hecho, de un retiro espiritual. La palabra "retiro" ya indica un alejamiento voluntario de un ambiente o de una actividad hacia un lugar apartado. Y el adjetivo "espiritual" sugiere que este nuevo espacio de experiencia se caracteriza por el recogimiento interior, la oración confiada, la reflexión ponderada y los encuentros reconciliadores, que dé buenos frutos para uno mismo y, en consecuencia, para las comunidades a las que pertenecemos.

El propósito de este retiro es estar juntos ante Dios y discernir su voluntad; es reflexionar sobre nuestra vida y sobre la misión común que se nos confía; es tomar conciencia de la enorme corresponsabilidad por el presente y el futuro del pueblo de Sudán del Sur; es comprometerse, revitalizados y reconciliados, en la construcción de vuestra nación. Queridos hermanos y hermanas, no olvidemos que a nosotros, líderes políticos y religiosos, Dios ha confiado la tarea de ser líderes de su pueblo: nos ha confiado mucho, y precisamente por eso, ¡requerirá mucho más de nosotros! Nos pedirá cuentas de nuestro servicio y de nuestra administración, de nuestro esfuerzo en favor de la paz y del bien cumplido con los miembros de nuestras comunidades, especialmente los más necesitados y marginados, en otras palabras, nos pedirá cuentas de nuestra vida pero también de la vida de los demás (ver *Lc* 12,48).

El gemido de los pobres que tienen hambre y sed de justicia nos obliga en conciencia y nos compromete en nuestro servicio. Son pequeños a los ojos del mundo pero son preciosos a los ojos de Dios. Cuando uso esta expresión "los ojos de Dios", pienso en la mirada del Señor Jesús. Cada retiro espiritual, así como el examen diario de conciencia, deben hacernos sentir con todo nuestro ser, con toda nuestra historia, con todas nuestras virtudes y también nuestros defectos, que estamos ante la mirada del Señor, el Único que puede ver la verdad en nosotros y guiarnos completamente a ella. La Palabra de Dios nos da un hermoso ejemplo de cómo el encuentro con la mirada de Jesús puede marcar los momentos más importantes en la vida de uno de sus discípulos. Son las tres *miradas del Señor al apóstol Pedro*, que me gustaría recordar.

La *primera mirada* de Jesús a Pedro fue cuando su hermano Andrés lo había llevado ante Él, diciéndole que era el Mesías: Jesús fija su mirada en Simón y le dice que de ahora en adelante se llamará Pedro (ver *Jn* 1, 41-42). Sucesivamente, le anunciará que sobre esa "piedra" construirá su Iglesia, mostrándole así que cuenta con él para llevar a cabo el plan de salvación para su pueblo. La primera mirada, por lo tanto, es la mirada de la elección que despertó el entusiasmo por una misión especial.

La *segunda mirada* es la de la noche del Jueves Santo. Pedro ha negado a su Señor por tercera vez. Jesús, a quien se llevan con la fuerza los soldados, lo mira de nuevo, esta vez despertando en él un arrepentimiento doloroso pero saludable. El apóstol se escapó y «lloró amargamente» (*Mt* 26,75) por haber traicionado la vocación, la confianza y la amistad del Maestro. La segunda mirada de Jesús, por lo tanto, tocó el corazón de Pedro y causó su conversión.

Finalmente, después de la resurrección, en la orilla del lago de Tiberíades, Jesús fija *otra vez su mirada* en Pedro, pidiéndole tres veces que le declare su amor y confiándole de nuevo la misión de pastor de su rebaño, indicándole también cómo esta misión habría culminado con el sacrificio de su vida (ver *Jn* 21,15-19).

De alguna manera, podemos decir que todos hemos sido llamados a la vida de fe, hemos sido elegidos por Dios, pero también por el pueblo, para servirlo fielmente, y en este servicio, quizás, hayamos cometido errores, algunos más pequeños, otros más grandes. El Señor Jesús, sin embargo, siempre perdona los errores del que se arrepiente y siempre renueva su confianza, pidiéndonos, a nosotros en particular, una total dedicación a la causa de su pueblo.

Queridos hermanos y hermanas, la mirada de Jesús se posa también, aquí y ahora, en cada uno de nosotros. Es muy importante cruzarse con ella en nuestro interior preguntándonos: ¿Cuál es hoy la mirada de Jesús sobre mí? ¿A qué me llama? ¿Qué quiere perdonarme el Señor y qué me pide que cambie en mi actitud? ¿Cuál es mi misión y la tarea que Dios me confía para el bien de su pueblo? Efectivamente el pueblo es suyo, no nos pertenece, al contrario, nosotros mismos somos miembros del pueblo, solo que tenemos una responsabilidad y una misión particular: la de servirlo. Tengamos la seguridad, queridos hermanos, de que todos estamos bajo la mirada de Jesús: nos mira con amor, nos pide algo, nos perdona algo y nos da una misión. Nos demuestra una gran confianza, escogiéndonos para ser sus colaboradores en la construcción de un mundo más justo. Tengamos la seguridad de que su mirada nos conoce profundamente, nos ama y nos transforma, nos reconcilia y nos une. Su mirada benévola y misericordiosa nos alienta a abandonar el camino que conduce al pecado y a la muerte y nos sostiene para tomar el camino de la paz y el bien. Hay un ejercicio que es bueno para nosotros y que siempre se puede hacer en casa: pensar que la mirada de Jesús está sobre nosotros y que será precisamente esta mirada llena de amor la que nos reciba en el último día de nuestra vida terrenal.

Y después, la mirada del pueblo

3. La mirada de Dios está especialmente puesta en vosotros y es una mirada que os ofrece la paz. Pero hay también otra mirada puesta sobre vosotros: la mirada de vuestro pueblo y es una mirada que expresa el ardiente deseo de justicia, de reconciliación y de paz. En este momento, deseo asegurar mi cercanía espiritual a todos vuestros compatriotas, en particular a los refugiados y a los enfermos, que se han quedado en el país con grandes

expectativas y conteniendo el aliento a la espera del resultado de este día histórico. Estoy seguro de que ellos, con gran esperanza y oración intensa en sus corazones, han acompañado este encuentro. Y como Noé esperó a que la paloma le trajera la rama de olivo para mostrar el final del diluvio y el comienzo de una nueva era de paz entre Dios y los hombres (ver *Gn* 8,11), así vuestro pueblo espera vuestro regreso a la patria, la reconciliación de todos sus miembros y una nueva era de paz y prosperidad para todos.

Mis pensamientos se dirigen principalmente a las personas que han perdido a sus seres queridos y sus hogares, a las familias que se han separado y nunca se han vuelto a encontrar, a todos los niños y ancianos, a las mujeres y a los hombres que sufren terriblemente por causa de los conflictos y de la violencia que ha sembrado la muerte, el hambre, el dolor y las lágrimas. Hemos escuchado con fuerza ese grito de los pobres y de los necesitados que penetra en los cielos hasta el corazón de Dios Padre, que quiere hacerles justicia y darles la paz. Pienso muy a menudo en estas almas que sufren e imploro que el fuego de la guerra se apague de una vez por todas, que puedan regresar a sus hogares y vivir con serenidad. Suplico a Dios todopoderoso que llegue la paz a vuestra tierra, y también me dirijo a los hombres de buena voluntad para que llegue la paz a vuestro pueblo.

Queridos hermanos y hermanas, la paz es posible. ¡Nunca me cansaré de repetir que la paz es posible! Pero este gran don de Dios es, al mismo tiempo, también un fuerte compromiso de sus responsables con el pueblo. Los cristianos creemos y sabemos que la paz es posible porque Cristo ha resucitado y ha vencido al mal con el bien, ha asegurado a sus discípulos la victoria de la paz sobre esos cómplices de la guerra que son la soberbia, la avaricia, la sed de poder, la mentira y la hipocresía (ver *Homilía en la celebración por la paz en Sudán del Sur y en la República Democrática del Congo*, 23 de noviembre de 2017).

Nos deseo a todos que sepamos responder a la elevada vocación de ser artesanos de la paz, en un espíritu de fraternidad y solidaridad con cada miembro de nuestro pueblo, un espíritu noble, recto, firme y valiente en la búsqueda de la paz, a través del diálogo, la negociación y el perdón. Por lo tanto, os exhorto a buscar lo que os une, a partir de la pertenencia al mismo pueblo, y a superar todo lo que os divide. La gente está cansada y exhausta de las guerras pasadas: ¡por favor, recordad que con la guerra se pierde todo! Hoy vuestra gente anhela un futuro mejor, que pasa por la reconciliación y la paz.

Con gran confianza, supe en septiembre pasado que los más altos representantes políticos de Sudán del Sur habían estipulado un acuerdo de paz.

Por lo tanto, hoy me congratulo con los firmantes de ese documento, tanto con vosotros, los aquí presentes, como con los ausentes, sin excluir a nadie; en primer lugar, con el Presidente de la República y los jefes de los partidos políticos, por la elección del camino del diálogo, por la voluntad de compromiso, por la determinación de lograr la paz, por la prontitud para reconciliarse y por la voluntad de poner en práctica lo que se ha concluido. Espero de todo corazón que cesen definitivamente las hostilidades, que se respete el armisticio—¡por favor, que se respete el armisticio!—, que se superen las divisiones políticas y étnicas y que la paz sea duradera, por el bien común de todos los ciudadanos que sueñan con comenzar a construir la nación.

Es inapreciable el compromiso común de los hermanos cristianos, dentro de las diversas iniciativas ecuménicas en el seno del Consejo de las Iglesias de Sudán del Sur, en favor de la reconciliación y de la paz, de los pobres y de los marginados, en beneficio del progreso de todo el pueblo de Sudán del Sur. Recuerdo con alegría y gratitud el reciente encuentro con la Conferencia Episcopal de Sudán y de Sudán del Sur en el Vaticano, con motivo de la visita *ad limina Apostolorum*. Me impresionaron su optimismo, basado en la fe viva y expresado en sus esfuerzos incansables, así como sus preocupaciones en medio de numerosas dificultades políticas y sociales. A todos los cristianos de Sudán del Sur que, ayudando a los más necesitados, vendan las heridas del cuerpo de Jesús, les deseo la abundancia de gracias celestiales y les aseguro mi recuerdo permanente en la oración. ¡Que sean operadores de paz en el pueblo de Sudán del Sur, con la oración y el testimonio, con la guía espiritual y la asistencia humana de cada uno de sus miembros, incluidos los líderes!

En conclusión, renuevo a todos vosotros, autoridades civiles y eclesiásticas de Sudán del Sur mi gratitud y mi agradecimiento por participar en este retiro; y a todo el querido pueblo de Sudán del Sur, expreso fervientes votos de paz y prosperidad. ¡Qué la abundancia de la gracia y la bendición de Dios misericordioso llegue al corazón de cada hombre y cada mujer en Sudán del Sur y dé frutos de paz duradera y exuberante, de la misma manera que las aguas del río Nilo, que atraviesan vuestro país hacen que la vida crezca y florezca! Finalmente, confirmo mi deseo y mi esperanza de que, con la gracia de Dios, pueda ir pronto a vuestra amada nación, junto con mis queridos hermanos aquí presentes, el arzobispo de Canterbury y el ex moderador de la Iglesia Presbiteriana.

Oración final

4. Por último, me gustaría concluir esta meditación con una oración, respondiendo a la invitación del apóstol San Pablo: «Ante todo recomiendo que se hagan plegarias, oraciones, súplicas y acciones de gracias por todos los hombres, por los reyes y por todos los constituidos en autoridad, para que podamos vivir una vida tranquila y apacible, con toda piedad y dignidad» (*1Tm* 2, 1-2).

Padre santo, Dios de infinita bondad, nos llamas a renovarnos en tu Espíritu y manifiestas tu omnipotencia sobre todo en la gracia del perdón. Reconocemos tu amor de Padre cuando doblegas la dureza del hombre y en un mundo desgarrado por la lucha y la discordia, lo dispones a la reconciliación. Muchas veces los hombres hemos quebrantado tu alianza; pero tú, en vez de abandonarnos, has sellado de nuevo con la familia humana, por Jesucristo, tu Hijo, nuestro Señor, un pacto tan sólido que ya nada lo podrá romper.

Te rogamos que actúes, con la fuerza del Espíritu, en lo más profundo de los corazones para que los enemigos se abran al diálogo, los adversarios se den la mano y los pueblos busquen la concordia. Por tu acción, Oh Padre, la búsqueda sincera de la paz extinga las disputas, el amor venza al odio y la venganza se desarme con el perdón, para que, confiándonos únicamente a tu misericordia encontremos el camino de regreso a Ti y, abriéndonos a la acción del Espíritu Santo vivamos en Cristo la nueva vida, en la alabanza perenne de tu nombre y en el servicio a los hermanos. Amén (*ver Prefacio de Oraciones Eucarísticas para la Reconciliación I y II*).

Queridos hermanos y hermanas, ¡la paz sea con nosotros y con nosotros permanezca siempre!

Y a vosotros tres, que habéis firmado el Acuerdo de Paz, os pido como hermano: permaneced en la paz. Os lo pido de corazón. Sigamos adelante. Habrá tantos problemas, pero no os asustéis, seguid adelante, resolved los problemas. Habéis empezado un proceso: que termine bien. Habrá peleas entre vosotros dos, sí. Que las haya en el despacho, pero ante el pueblo, ¡con las manos unidas! Así, de simples ciudadanos os convertiréis en Padres de la Nación. Permitidme pedíroslo de corazón, con mis sentimientos más profundos.

MISSATGE URBI ET ORBI
(Pasqua 2019, 21 d'abril de 2019)

Benvolguts germans i germanes, bona Pasqua.

Avui l'Església renova l'anunci dels primers deixebles: «Jesús ha ressuscitat.» I de boca en boca, de cor a cor ressona la crida a la lloança: «Al·leluia! Al·leluia!» En aquest matí de Pasqua, joventut perenne de l'Església i de tota la humanitat, voldria adreçar-me a cadascun de vosaltres amb les paraules inicials de la recent Exhortació apostòlica dedicada especialment als joves.

«Viu Crist, esperança nostra, i ell és la més bonica joventut d'aquest món. Tot allò que ell toca es torna jove, es fa nou, s'omple de vida. Així, doncs, les primeres paraules que vull adreçar a cadascun dels joves cristians són: Ell viu i et vol viu. Ell és en tu, ell és amb tu i mai no se'n va. Per més que te n'allunyis, allí està el Ressuscitat, cridant-te i esperant-te per a tornar a començar. Quan et sentis envellit per la tristesa, les rancúnies, les pors, els dubtes o els fracassos, ell serà allí per a tornar-te la força i l'esperança» (*Christus vivit*, 1-2).

Estimats germans i germanes, aquest missatge s'adreça al mateix temps a cada persona i al món. La resurrecció de Crist és el començament d'una nova vida per a tots els homes i dones, perquè la veritable renovació comença sempre des del cor, des de la consciència. Però la Pasqua és també el començament d'un món nou, alliberat de l'esclavatge del pecat i de la mort: el món al final es va obrir al Regne de Déu, Regne d'amor, de pau i de fraternitat.

Crist viu i es queda amb nosaltres. Mostra la llum del seu rostre de Ressuscitat i no abandona els qui es troben en el moment de la prova, en el dolor i en el dol. Que ell, el Vivent, sigui esperança per a l'estimat poble siri, víctima d'un conflicte que continua i amenaça amb fer-nos caure en la resignació i fins i tot en la indiferència. En canvi, és hora de renovar el compromís a favor d'una solució política que respongui a les aspiracions justes de llibertat, de pau i de justícia, que abordi la crisi humanitària i afavoreixi el retorn segur de les persones desplaçades, així com dels qui s'han refugiat en països veïns, especialment al Líban i a Jordània.

La Pasqua ens porta a dirigir la mirada a l'Orient Mitjà, lacerat per contínues divisions i tensions. Que els cristians de la regió no deixin de donar testimoniatge amb perseverança pacient del Senyor ressuscitat i de la victòria de la vida sobre la mort. Una menció especial reservo per a la gent del Iemen, sobretot per als nens, exhaustos per la fam i la guerra. Que la llum de

la Pasqua il·lumini tots els governants i els pobles de l'Orient Mitjà, començant pels israelites i palestins, i els encoratgi a alleujar tant de sofriment i a cercar un futur de pau i estabilitat.

Que les armes deixin d'ensangonar Líbia, on en les darreres setmanes persones indefenses tornen a morir i moltes famílies es veuen obligades a abandonar les seves llars. Insto les parts implicades a escollir el diàleg en comptes de l'opressió, evitant que s'obrin de nou les ferides provocades per una dècada de conflicte i inestabilitat política.

Que Crist viu doni la seva pau a tot l'estimat continent africà, ple encara de tensions socials, conflictes i, a vegades, extremismes violents que deixen inseguretat, destrucció i mort, especialment a Burkina Faso, Mali, Níger, Nigèria i el Camerun. Penso també en el Sudan, que està travessant un moment d'incertesa política i on espero que totes les reclamacions siguin escoltades i tots s'esforcin a fer que el país aconsegueixi la llibertat, el desenvolupament i el benestar a què aspira des de fa molt de temps.

Que el Senyor ressuscitat sostingui els esforços realitzats per les autoritats civils i religioses del Sudan del Sud, sostinguts pels fruits del recés espiritual realitzat fa uns dies aquí, al Vaticà. Que s'obri una nova pàgina en la història del país, en la qual tots els actors polítics, socials i religiosos es comprometin activament pel bé comú i la reconciliació de la nació.

Que els habitants de les regions orientals d'Ucraïna, que continuen sofrint el conflicte encara en curs, trobin consol en aquesta Pasqua. Que el Senyor encoratgi les iniciatives humanitàries i les que cerquen aconseguir una pau duradora.

Que l'alegria de la Resurrecció ompli els cors de tots els qui en el continent americà sofreixen les conseqüències de situacions polítiques i econòmiques difícils. Penso en particular en el poble veneçolà: en tantes persones mancades de les condicions mínimes per a portar una vida digna i segura, per raó d'una crisi que continua i s'agreuja. Que el Senyor concedeixi als qui tenen responsabilitats polítiques treballar per a posar fi a les injustícies socials, als abusos i a la violència, i per a prendre mesures concretes que permetin guarir les divisions i donar a la població l'ajuda que necessita.

Que el Senyor ressuscitat il·lumini els esforços que s'estan realitzant a Nicaragua per a trobar com més aviat millor una solució pacífica i negociada en benefici de tots els nicaragüencs.

Que davant els nombrosos sofriments dels nostre temps, el Senyor de la vida no ens trobi freds i indiferents. Que faci de nosaltres constructors de ponts, no de murs. Que ell, que ens dona la seva pau, faci aturar el brogit de les armes, tant a les zones de guerra com a les nostres ciutats, i impulsi

els líders de les nacions a treballar per a posar fi a la carrera d'armaments i a la propagació preocupant de les armes, especialment en els països més avançats econòmicament. Que el Ressuscitat, que ha obert de bat a bat les portes del sepulcre, obri els nostres cors a les mancances dels necessitats, els indefensos, els pobres, els aturats, els marginats, els qui truquen a la nostra porta per demanar pa, un refugi o el reconeixement de la seva dignitat.

Estimats germans i germanes, Crist viu! Ell és l'esperança i la joventut per a cadascun de nosaltres i per a tot el món. Deixem-nos renovar per ell. Bona Pasqua!

DISCURSO A LOS PARTICIPANTES EN UN ENCUENTRO ORGANIZADO POR CARITAS INTERNATIONALIS (Sala Clementina, 27 de mayo de 2019)

Señores Cardenales,
venerados hermanos en el episcopado y en el sacerdocio,
queridos hermanos y hermanas:

Me complace tener la oportunidad de encontraros con ocasión de vuestra XXI Asamblea General. Doy las gracias al cardenal Tagle por las palabras que me dirigió y os saludo cordialmente a todos vosotros, a la gran familia de *Cáritas* y a todos aquellos en sus respectivos países que prestan servicios de caridad. En estos días, procedentes de todo el mundo, habéis vivido un momento significativo en la vida de la Confederación, cuyo objetivo no es solo cumplir con los deberes legales, sino también fortalecer los lazos de comunión recíproca al unirse al Sucesor de Pedro, con motivo del vínculo especial entre vuestra organización y la Sede apostólica. De hecho, San Juan Pablo II quiso conferirle a *Caritas Internationalis* la personalidad jurídica pública canónica, invitándola a compartir la misión de la Iglesia al servicio de la caridad.

Hoy me gustaría hacer una pausa para reflexionar brevemente con vosotros sobre tres palabras clave: caridad, desarrollo integral y comunión. Dada la misión que Caritas está llamada a llevar a cabo en la Iglesia, es importante volver siempre a reflexionar juntos sobre el significado de la palabra caridad en sí. La caridad no es una actuación estéril o una simple ofrenda para silenciar nuestra conciencia. Lo que nunca debemos olvidar es que la caridad tiene su origen y su esencia en Dios mismo (cf. *Juan* 4, 8); La caridad es el abrazo de Dios nuestro Padre a todo hombre, especialmente a los

últimos y a los que sufren, que ocupan un lugar preferencial en su corazón. Si consideramos la caridad como una prestación, la Iglesia se convertiría en una agencia humanitaria y el servicio de la caridad en su «departamento de logística». Pero la Iglesia no es nada de todo esto, es algo diferente y mucho más grande: es, en Cristo, la señal y el instrumento del amor de Dios por la humanidad y por toda la creación, nuestra casa común.

La segunda palabra es desarrollo integral. En el servicio de la caridad, está en juego la visión del hombre, que no puede reducirse a un solo aspecto, sino que alcanza a todo el ser humano como hijo de Dios, creado a su imagen. Los pobres son, ante todo, personas, y en sus rostros se oculta el de Cristo mismo. Son su carne, signos de su cuerpo crucificado, y tenemos el deber de alcanzarlos incluso en las periferias más extremas y en los sótanos de la historia con la delicadeza y la ternura de la Iglesia Madre. Debemos apuntar a la promoción de la persona en su totalidad y de todos los hombres para que puedan ser autores y protagonistas de su propio progreso (cf. San Pablo VI, Enc. *Populorum progressio*, 34). El servicio de la caridad debe, por lo tanto, elegir la lógica del desarrollo integral como un antídoto contra la cultura del descarte y la indiferencia. Y hablando con vosotros, que sois Caritas, quiero reiterar que «la peor discriminación que sufren los pobres es la falta de atención espiritual» (Exhortación Apostólica *Evangelii Gaudium*, 200). Lo sabéis bien: la mayor parte de los pobres «tiene una especial apertura a la fe; necesitan a Dios y no podemos dejar de ofrecerles su amistad, su bendición, su Palabra, la celebración de los Sacramentos y la propuesta de un camino de crecimiento y de maduración en la fe» (*ibíd.*). Por lo tanto, como nos enseña el ejemplo de los santos y de las santas de la caridad, «la opción preferencial por los pobres debe traducirse principalmente en una atención religiosa privilegiada y prioritaria» (*ibíd.*).

La tercera palabra es comunión, que es fundamental para la Iglesia, define su esencia. La comunión eclesial surge del encuentro con Jesucristo, el Hijo de Dios, quien, a través del anuncio de la Iglesia, alcanza a los hombres y crea comunión consigo mismo y con el Padre y el Espíritu Santo (cf. *1 Juan* 1, 3). Es la comunión en Cristo y en la Iglesia la que anima, acompaña y apoya el servicio de la caridad tanto en las propias comunidades como en situaciones de emergencia en todo el mundo. De esta manera, la diaconía de la caridad se convierte en un instrumento visible de comunión en la Iglesia (cf. *Compendio de la Doctrina Social de la Iglesia*, 4). Por este motivo, como confederación, vosotros estáis acompañados por el Dicasterio para el Servicio del Desarrollo Humano integral, a quien agradezco el trabajo

que realiza a diario y, en particular, el apoyo a la misión eclesial de *Caritas Internationalis*. He dicho que estáis acompañados: no estáis «debajo».

Retomando estos tres aspectos fundamentales para vivir en la Caritas, es decir, la caridad, el desarrollo integral y la comunión, quisiera instarlos a vivirlos con un estilo de pobreza, gratuidad y humildad.

No se puede vivir la caridad sin tener relaciones interpersonales con los pobres: vivir con los pobres y para los pobres. Los pobres no son números sino personas. Porque viviendo con los pobres aprendemos a practicar la caridad con el espíritu de pobreza, aprendemos que la caridad es compartir. En realidad, no solo la caridad que no llega al bolsillo es una falsa caridad, sino que la caridad que no involucra al corazón, el alma y todo nuestro ser es una idea de caridad que aún no se ha realizado.

Siempre debemos tener cuidado de no caer en la tentación de vivir una caridad hipócrita o engañosa, una caridad identificada con la limosna, con la caridad o como una «píldora calmante» para nuestra conciencia inquieta. Es por esto que debemos evitar asimilar el trabajo de la caridad con la eficacia filantrópica o con la eficiencia de la planificación o con la organización exagerada y efervescente.

Dado que la caridad es la más codiciada de las virtudes a las que el hombre puede aspirar para poder imitar a Dios, es escandaloso ver a los trabajadores de la caridad que la transforman en un negocio: hablan mucho sobre la caridad pero viven en el lujo o la disipación u organizan foros sobre la caridad en los que derrochan inútilmente tanto dinero. Hace daño constatar que algunos trabajadores de caridad se convierten en funcionarios y burócratas.

Por eso me gustaría reiterar que la caridad no es una idea o un sentimiento piadoso, sino un encuentro experiencial con Cristo; es el deseo de vivir con el corazón de Dios que no nos pide que tengamos un amor genérico, afecto, solidaridad, etc. para los pobres, sino que nos encontremos en ellos (cf. *Mateo* 25, 31-46), con el estilo de la pobreza.

Queridos amigos, os agradezco, en nombre de toda la Iglesia, por lo que hacéis con y por tantos hermanos y hermanas que están luchando, abandonados al margen, que están oprimidos por la esclavitud de nuestros días, ¡y os animo a continuar! Que todos vosotros, en comunión con las comunidades eclesiales a las que pertenecéis y de las cuales sois una expresión, continuéis brindando vuestra contribución con alegría para que el Reino de Dios, el Reino de justicia, el amor y la paz puedan crecer en el mundo. Que Él os nutra e ilumine siempre en el Evangelio, y os guíe en la enseñanza y el cuidado pastoral de la Iglesia Madre.

Que el Señor os bendiga y Nuestra Señora os guarde. Y por favor no os olvidéis de rezar por mí.

Gracias.

DISCURSO EN EL ENCUENTRO CON EL PATRIARCA DANIEL Y EL SANTO SÍNODO
(Palacio del Patriarcado, Bucarest, 31 de mayo de 2019)

Santidad, venerables Metropolitas y Obispos del Santo Sínodo:

Cristos a înviat! [¡Cristo ha resucitado!] La resurrección del Señor es el corazón del anuncio apostólico, transmitido y custodiado por nuestras Iglesias. El día de Pascua, los Apóstoles se regocijaron al ver al Resucitado (cf. *Jn* 20,20). En este tiempo de Pascua, también yo me regocijo al contemplar un reflejo de él en vuestros rostros, queridos Hermanos. Hace veinte años, ante este Santo Sínodo, el papa Juan Pablo II dijo: «he venido a contemplar el rostro de Cristo grabado en vuestra Iglesia; he venido a venerar este rostro sufriente, prenda de una nueva esperanza» (*Discurso al Patriarca Teoctist y al Santo Sínodo*, 8 mayo 1999: *Insegnamenti* XXII,1 [1999], 938). También yo he venido aquí hoy, peregrino, hermano peregrino, deseoso de ver el Rostro del Señor en el rostro de los hermanos; y, mirándoos, os agradezco de corazón vuestra acogida.

Los lazos de fe que nos unen se remontan a los Apóstoles, testigos del Resucitado, en particular al vínculo que unía Pedro a Andrés, que según la tradición trajo la fe a estas tierras. Hermanos de sangre (cf. *Mc* 1,16-18), lo fueron también, de manera excepcional, al derramar la sangre por el Señor. Ellos nos recuerdan que hay una *fraternidad de la sangre* que nos precede, y que, como una silenciosa corriente vivificante nunca ha dejado de irrigar y sostener nuestro caminar a lo largo de los siglos.

Aquí —como en tantos otros lugares actuales— habéis experimentado la Pascua de muerte y resurrección: muchos hijos e hijas de este país, de diferentes Iglesias y comunidades cristianas, han sufrido el viernes de la persecución, han atravesado el sábado del silencio, han vivido el domingo del renacimiento. ¡Cuántos mártires y confesores de la fe! Muchos, de confesiones distintas y en tiempos recientes, han estado en prisión uno al lado del otro apoyándose mutuamente. Su ejemplo está hoy ante nosotros y ante las nuevas generaciones que no han conocido aquellas dramáticas condiciones. Aquello por lo que han sufrido, hasta el punto de ofrecer sus vidas,

es una herencia demasiado valiosa para que sea olvidada o mancillada. Y es una *herencia común* que nos llama a no distanciarnos del hermano que la comparte. Unidos a Cristo en el sufrimiento y el dolor, unidos por Cristo en la Resurrección para que «también nosotros llevemos una vida nueva» (*Rm* 6,4).

Santidad, querido Hermano: Hace veinte años, el encuentro entre nuestros predecesores fue un regalo pascual, un evento que contribuyó no sólo al resurgir de las relaciones entre ortodoxos y católicos en Rumania, sino también al diálogo entre católicos y ortodoxos en general. Aquel viaje, que un obispo de Roma realizaba por primera vez a un país de mayoría ortodoxa, allanó el camino para otros eventos similares. Me gustaría dirigir un pensamiento de grata memoria al Patriarca Teoctist. Cómo no recordar el grito espontáneo "*Unitate, unitate"*, que se elevó aquí en Bucarest en aquellos días. Fue un anuncio de esperanza que surgió del Pueblo de Dios, una profecía que inauguró un tiempo nuevo: *el tiempo de caminar juntos* en el redescubrimiento y el despertar de la fraternidad que ya nos une. Y esto es ya *unitate*.

Caminar juntos con la fuerza de la memoria. No la memoria de los males sufridos e infligidos, de juicios y prejuicios, de las excomunicaciones, que nos encierran en un círculo vicioso y conducen a actitudes estériles, sino *la memoria de las raíces*: los primeros siglos en los que el Evangelio, anunciado con parresia y espíritu de profecía, encontró e iluminó a nuevos pueblos y culturas; los primeros siglos de los mártires, los Padres y confesores de la fe, de la santidad vivida y testimoniada cotidianamente por tantas personas sencillas que comparten el mismo Cristo. Los primeros siglos de la parresia y de la profecía. Gracias a Dios, nuestras raíces son sanas, son sanas y sólidas y, aunque su crecimiento ha sido afectado por las tortuosidades y las dificultades del tiempo, estamos llamados, como el salmista, a recordar con gratitud todo lo que el Señor ha realizado en nosotros, a elevar hacia él un himno de alabanza mutua (cf. *Sal* 77,6.12-13). El recuerdo de los pasos que hemos dado juntos nos anima a continuar hacia el futuro siendo conscientes —ciertamente— de las diferencias, pero sobre todo con la acción de gracias por un ambiente familiar que hay que redescubrir, con la *memoria de comunión* que tenemos que reavivar y que, como una lámpara, dé luz a los pasos de nuestro camino.

Caminar juntos a la escucha del Señor. Nos sirve de ejemplo lo que el Señor hizo el día de Pascua, cuando caminaba con los discípulos hacia Emaús. Ellos discutían de lo que había sucedido, de sus inquietudes, dudas e interrogantes. El Señor los escuchó pacientemente y con toda franqueza

conversó con ellos ayudándolos a entender y discernir lo que había sucedido (cf. *Lc* 24,15-27).

También nosotros necesitamos escuchar juntos al Señor, especialmente en estos últimos años en que los caminos del mundo nos han conducido a rápidos cambios sociales y culturales. Son muchos los que se han beneficiado del desarrollo tecnológico y el bienestar económico, pero la mayoría de ellos han quedado inevitablemente excluidos, mientras que una globalización uniformadora ha contribuido a desarraigar los valores de los pueblos, debilitando la ética y la vida en común, contaminada en tiempos recientes por una sensación generalizada de miedo y que, a menudo fomentada a propósito, lleva a actitudes de aislamiento y odio. Tenemos necesidad de ayudarnos para no rendirnos a las seducciones de una "cultura del odio", de una cultura individualista que, tal vez no sea tan ideológica como en los tiempos de la persecución ateísta, es sin embargo más persuasiva e igual de materialista. A menudo nos presenta como una vía para el desarrollo lo que parece inmediato y decisivo, pero que en realidad sólo es indiferente y superficial. La fragilidad de los vínculos, que termina aislando a las personas, afecta en particular a la célula fundamental de la sociedad, la familia, y nos pide el esfuerzo de salir e ir en ayuda de las dificultades de nuestros hermanos y hermanas, especialmente de los más jóvenes, no con desaliento y nostalgia, como los discípulos de Emaús, sino con el deseo de comunicar a Jesús resucitado, corazón de la esperanza. Necesitamos renovar con el hermano la escucha de las palabras del Señor para que el corazón arda al unísono y el anuncio no se debilite (cf. vv. 32.35). Necesitamos dejarnos inflamar el corazón con la fuerza del Espíritu Santo.

El camino llega a su destino, como en Emaús, a través de la oración insistente, para que el Señor se quede con nosotros (cf. vv. 28-29). Él, que se revela al partir el pan (cf. vv. 30-31), llama a la caridad, a servir juntos; a "dar a Dios" antes de "decir Dios"; a no ser pasivos en el bien, sino prontos para alzarse y caminar, activos y colaboradores (cf. v. 33). Las numerosas comunidades ortodoxas rumanas, que allí donde están, colaboran excelentemente con las numerosas diócesis católicas de Europa occidental; son un ejemplo en este sentido. En muchos casos se ha desarrollado una relación de confianza mutua y amistad, basado en la fraternidad, alimentada por gestos concretos de acogida, apoyo y solidaridad. A través de esta relación mutua, muchos rumanos católicos y ortodoxos han descubierto que no son extraños, sino hermanos y amigos.

Caminar juntos hacia un nuevo Pentecostés. El trayecto que nos espera va desde la Pascua a Pentecostés: desde esa alba pascual de unidad, que

aquí amaneció hace veinte años, nos dirigimos hacia un nuevo Pentecostés. Para los discípulos, la Pascua marcó el inicio de un nuevo camino en el que, sin embargo, los temores y las incertidumbres no habían desaparecido. Así fue hasta Pentecostés, cuando los Apóstoles, reunidos alrededor de la Santa Madre de Dios, con un solo Espíritu y en una pluralidad y riqueza de lenguas, fueron testigos del Resucitado con la Palabra y con la vida. Nuestro camino se ha reanudado a partir de la certeza de tener al hermano a nuestro lado, para compartir la fe fundada en la resurrección del mismo Señor. De Pascua a Pentecostés: tiempo para recogerse en oración bajo la protección de la Santa Madre de Dios, para invocar el Espíritu unos por otros. Que nos renueve el Espíritu Santo, que desdeña la uniformidad y ama plasmar la unidad en la más bella y armoniosa diversidad. Que su fuego consuma nuestras desconfianzas; su viento expulse las reticencias que nos impiden testimoniar juntos la nueva vida que nos ofrece. Que él, artífice de fraternidad, nos dé la gracia de caminar juntos; que él, creador de la novedad, nos haga valientes para experimentar nuevas formas de compartir y de misión. Que él, fortaleza de los mártires, nos ayude a que su sacrificio no sea infecundo.

Santidad y queridos hermanos: Caminemos juntos en alabanza de la Santísima Trinidad y en beneficio mutuo para ayudar a nuestros hermanos a ver a Jesús. Os renuevo mi gratitud y os aseguro el afecto, la amistad, la fraternidad y la oración mías y de la Iglesia Católica.

CARTA APOSTÓLICA EN FORMA DE MOTU PROPRIO "*VOS ESTIS LUX MUNDI*"

«*Vosotros sois la luz del mundo. No se puede ocultar una ciudad puesta en lo alto de un monte*» (*Mt* 5,14). Nuestro Señor Jesucristo llama a todos los fieles a ser un ejemplo luminoso de virtud, integridad y santidad. De hecho, todos estamos llamados a dar testimonio concreto de la fe en Cristo en nuestra vida y, en particular, en nuestra relación con el prójimo.

Los delitos de abuso sexual ofenden a Nuestro Señor, causan daños físicos, psicológicos y espirituales a las víctimas, y perjudican a la comunidad de los fieles. Para que estos casos, en todas sus formas, no ocurran más, se necesita una continua y profunda conversión de los corazones, acompañada de acciones concretas y eficaces que involucren a todos en la Iglesia, de modo que la santidad personal y el compromiso moral contribuyan a promover la plena credibilidad del anuncio evangélico y la eficacia de la misión de

la Iglesia. Esto sólo será posible con la gracia del Espíritu Santo derramado en los corazones, porque debemos tener siempre presentes las palabras de Jesús: «*Sin mí no podéis hacer nada*» (*Jn* 15,5). Aunque ya se ha hecho mucho, debemos seguir aprendiendo de las amargas lecciones del pasado, para mirar hacia el futuro con esperanza.

Esta responsabilidad recae, en primer lugar, sobre los sucesores de los Apóstoles, elegidos por Dios para la guía pastoral de su Pueblo, y exige de ellos el compromiso de seguir de cerca las huellas del Divino Maestro. En efecto, ellos, por razón de su ministerio, «*como vicarios y legados de Cristo, gobiernan las Iglesias particulares que se les han confiado, no sólo con sus proyectos, con sus consejos y con sus ejemplos, sino también con su autoridad y potestad sagrada, que ejercen, sin embargo, únicamente para construir su rebaño en la verdad y santidad, recordando que el mayor ha de hacerse como el menor y el superior como el servidor*» (Conc. Ecum. Vat. II, Const. *Lumen gentium,* 27). Lo que compete a los sucesores de los Apóstoles de una manera más estricta, concierne también a todos aquellos que, en diversos modos, realizan ministerios en la Iglesia, profesan los consejos evangélicos o están llamados a servir al pueblo cristiano. Por tanto, es bueno que se adopten a nivel universal procedimientos dirigidos a prevenir y combatir estos crímenes que traicionan la confianza de los fieles.

Deseo que este compromiso se implemente de manera plenamente eclesial, y que sea una expresión de la comunión que nos mantiene unidos, mediante la escucha recíproca, y abiertos a las aportaciones de todos los que están profundamente interesados en este camino de conversión.

Por tanto, dispongo:

TÍTULO I
DISPOSICIONES GENERALES

Art. 1 - Ámbito de aplicación

§ 1. Las presentes normas se aplican en el caso de informes relativos a clérigos o miembros de Institutos de vida consagrada o Sociedades de vida apostólica con relación a:

a) delitos contra el sexto mandamiento del Decálogo que consistan en:

i. obligar a alguien, con violencia o amenaza o mediante abuso de autoridad, a realizar o sufrir actos sexuales;

ii. realizar actos sexuales con un menor o con una persona vulnerable;

iii. producir, exhibir, poseer o distribuir, incluso por vía telemática, material pornográfico infantil, así como recluir o inducir a un menor o a una persona vulnerable a participar en exhibiciones pornográficas;

b) conductas llevadas a cabo por los sujetos a los que se refiere el artículo 6, que consisten en acciones u omisiones dirigidas a interferir o eludir investigaciones civiles o investigaciones canónicas, administrativas o penales, contra un clérigo o un religioso con respecto a delitos señalados en la letra a) de este parágrafo.

§ 2. A los efectos de las presentes normas, se entiende por:

a) «*menor*»: cualquier persona con una edad inferior a dieciocho años o legalmente equiparada a ella;

b) «*persona vulnerable*»: cualquier persona en estado de enfermedad, de deficiencia física o psicológica, o de privación de la libertad personal que, de hecho, limite incluso ocasionalmente su capacidad de entender o de querer o, en cualquier caso, de resistir a la ofensa;

c) «*material pornográfico infantil*»: cualquier representación de un menor, independientemente de los medios utilizados, involucrado en actividades sexuales explícitas, reales o simuladas, y cualquier representación de órganos sexuales de menores con fines predominantemente sexuales.

Art. 2 - Recepción de los informes y protección de datos

§ 1. Teniendo en cuenta las indicaciones eventualmente adoptadas por las respectivas Conferencias Episcopales, por los Sínodos de los Obispos de las Iglesias Patriarcales y de las Iglesias Arzobispales Mayores, o por los Consejos de los Jerarcas de las Iglesias Metropolitanas *sui iuris*, las Diócesis o las Eparquías, individual o conjuntamente, deben establecer, dentro de un año a partir de la entrada en vigor de las presentes normas, uno o más sistemas estables y fácilmente accesibles al público para presentar los informes, incluyendo eventualmente a través de la creación de un oficio eclesiástico específico. Las Diócesis y las Eparquías informen al Representante Pontificio sobre la institución de los sistemas a los que se refiere el presente parágrafo.

§ 2. Las informaciones a las que se hace referencia en este artículo tienen que estar protegidas y ser tratadas de modo que se garantice su seguridad, integridad y confidencialidad, en conformidad con los cánones 471, 2° CIC y 244 §2, 2° CCEO.

§ 3. Con excepción de lo establecido en el artículo 3 §3, el Ordinario que ha recibido el informe lo transmitirá sin demora al Ordinario del lugar donde habrían tenido lugar los hechos, así como al Ordinario propio de la persona señalada, quienes procederán en conformidad con el Derecho de acuerdo con lo previsto para el caso específico.

§ 4. A los efectos del presente título, las Eparquías se equiparan a las Diócesis y el Jerarca se equipara al Ordinario.

Art. 3 – Informe

§ 1. Excepto en los casos previstos en los cánones 1548 §2 CIC y 1229 §2 CCEO, cada vez que un clérigo o un miembro de un Instituto de vida consagrada o de una Sociedad de vida apostólica tenga noticia o motivos fundados para creer que se ha cometido alguno de los hechos mencionados en el artículo 1, tiene la obligación de informar del mismo, sin demora, al Ordinario del lugar donde habrían ocurrido los hechos o a otro Ordinario de entre los mencionados en los cánones 134 CIC y 984 CCEO, sin perjuicio de lo establecido en el §3 del presente artículo.

§ 2. Cualquier persona puede presentar un informe sobre las conductas mencionadas en el artículo 1, utilizando los procedimientos indicados en el artículo anterior o cualquier otro modo adecuado.

§ 3. Cuando el informe se refiere a una de las personas indicadas en el artículo 6, ha de ser dirigido a la Autoridad correspondiente según los artículos 8 y 9. En todo caso, el informe siempre se puede enviar a la Santa Sede, directamente o a través del Representante Pontificio.

§ 4. El informe recoge los elementos de la forma más detallada posible, como indicaciones del tiempo y lugar de los hechos, de las personas involucradas o con conocimiento de los mismos, así como cualquier otra circunstancia que pueda ser útil para asegurar una valoración precisa de los hechos.

§ 5. Las noticias también pueden obtenerse *ex officio*.

Art. 4 - Protección de la persona que presenta el informe

§ 1. El hecho de presentar un informe en conformidad con el artículo 3 no constituye una violación del secreto de oficio.

§ 2. A excepción de lo establecido en el canon 1390 CIC y en los cánones 1452 y 1454 CCEO, los prejuicios, represalias o discriminaciones por haber presentado un informe están prohibidos y podrían incurrir en la conducta mencionada en el artículo 1 §1, letra b).

§ 3. Al que hace un informe no se le puede imponer alguna obligación de guardar silencio con respecto al contenido del mismo.

Art. 5 – Solicitud hacia las personas

§ 1. Las autoridades eclesiásticas se han de comprometer con quienes afirman haber sido afectados, junto con sus familias, para que sean tratados con dignidad y respeto, y han de ofrecerles, en particular:

a) acogida, escucha y seguimiento, incluso mediante servicios específicos;

b) atención espiritual;

c) asistencia médica, terapéutica y psicológica, según sea el caso.

§ 2. La imagen y la esfera privada de las personas implicadas, así como la confidencialidad de sus datos personales, han de estar protegidas.

TÍTULO II
DISPOSICIONES RELATIVAS A LOS OBISPOS Y LOS EQUIPARADOS A ELLOS

Art. 6 - Ámbito subjetivo de aplicación

Las normas procesales contenidas en el presente título se refieren a las conductas recogidas en el artículo 1, cometidas por:

a) Cardenales, Patriarcas, Obispos y Legados del Romano Pontífice;

b) clérigos que están o que han estado encargados del gobierno pastoral de una Iglesia particular o de una entidad a ella asimilada, latina u oriental, incluidos los Ordinariatos personales, por los hechos cometidos *durante munere*;

c) clérigos que están o que han estado encargados del gobierno pastoral de una Prelatura personal, por los hechos cometidos *durante munere*;

d) aquellos que son o que han sido Moderadores supremos de Institutos de vida consagrada o de Sociedades de vida apostólica de derecho pontificio, así como de los Monasterios *sui iuris*, por los hechos cometidos *durante munere*.

Art. 7 - Dicasterio competente

§ 1. A los efectos de este título, por «*Dicasterio competente*» se entiende la Congregación para la Doctrina de la Fe, en relación a los delitos reservados a ella por las normas vigentes, como también en todos los demás casos y en lo que concierne a su competencia respectiva en base a la ley propia de la Curia Romana:

- la Congregación para las Iglesias Orientales;
- la Congregación para los Obispos;
- la Congregación para la Evangelización de los Pueblos;
- la Congregación para el Clero;
- la Congregación para los Institutos de vida consagrada y las Sociedades de vida apostólica.

§ 2. Para asegurar la mejor coordinación posible, el Dicasterio competente referirá acerca del informe y sobre el resultado de la investigación a la Secretaría de Estado y a los otros Dicasterios directamente interesados.

§ 3. Las comunicaciones a las que se hace referencia en este título entre el Metropolitano y la Santa Sede se realizan a través del Representante Pontificio.

Art. 8 - Procedimiento aplicable en el caso de un informe sobre un Obispo de la Iglesia Latina

§ 1. La Autoridad que recibe un informe lo transmite tanto a la Santa Sede como al Metropolitano de la Provincia eclesiástica en la que está domiciliada la persona señalada.

§ 2. Si el informe se refiere al Metropolitano o si la Sede Metropolitana está vacante, se envía tanto a la Santa Sede, como al Obispo sufragáneo con mayor antigüedad en el cargo a quien, en este caso, se aplican las disposiciones siguientes relativas al Metropolitano.

§ 3. Cuando el informe se refiera a un Legado Pontificio, se transmite directamente a la Secretaría de Estado.

Art. 9 - Procedimiento aplicable a los Obispos de las Iglesias Orientales

§ 1. En el caso de informes referidos a un Obispo de una Iglesia Patriarcal, Arzobispal Mayor o Metropolitana *sui iuris*, se envían al respectivo Patriarca, Arzobispo Mayor o Metropolitano de la Iglesia *sui iuris*.

§ 2. Si el informe se refiere a un Metropolitano de una Iglesia Patriarcal o Arzobispal Mayor, que ejerce su oficio en el territorio de esas Iglesias, se envía al respectivo Patriarca o Arzobispo Mayor.

§ 3. En los casos precedentes, la Autoridad que ha recibido el informe lo remite también a la Santa Sede.

§ 4. Si la persona señalada es un Obispo o un Metropolitano que ejerce su oficio fuera del territorio de la Iglesia Patriarcal, Arzobispal Mayor o Metropolitana *sui iuris*, el informe se envía a la Santa Sede.

§ 5. En el caso de que el informe se refiera a un Patriarca, un Arzobispo Mayor, un Metropolitano de una Iglesia *sui iuris* o un Obispo de otras Iglesias Orientales *sui iuris*, se remite a la Santa Sede.

§ 6. Las siguientes disposiciones relativas al Metropolitano se aplican a la Autoridad eclesiástica a la que se envía el informe en base al presente artículo.

Art. 10 - Obligaciones iniciales del Metropolitano

§ 1. Excepto que el informe sea manifiestamente infundado, el Metropolitano solicita de inmediato al Dicasterio competente el encargo de iniciar la investigación. Si el Metropolitano considera que el informe es manifiestamente infundado, lo comunica al Representante Pontificio.

§ 2. El Dicasterio procederá sin demora y, en cualquier caso, dentro de los treinta días posteriores a la recepción del primer informe por parte del Representante Pontificio o de la solicitud del encargo por parte del Metro-

politano, proporcionando las instrucciones oportunas sobre cómo proceder en el caso concreto.

Art. 11 – Encargo de la investigación a una persona distinta del Metropolitano

§1. Si el Dicasterio competente considera oportuno encargar la investigación a una persona distinta del Metropolitano, este será informado. El Metropolitano entrega toda la información y los documentos relevantes a la persona encargada por el Dicasterio.

§2. En el caso mencionado en el parágrafo precedente, las siguientes disposiciones relativas al Metropolitano se aplican a la persona encargada de realizar la investigación.

Art. 12 – Desarrollo de la investigación

§ 1. El Metropolitano, una vez que ha obtenido el encargo del Dicasterio competente y respetando las instrucciones recibidas, personalmente o por medio de una o más personas idóneas:

a) recoge la información relevante sobre los hechos;

b) accede a la información y a los documentos necesarios para la investigación guardados en los archivos de las oficinas eclesiásticas;

c) obtiene la colaboración de otros Ordinarios o Jerarcas, cuando sea necesario;

d) solicita información a las personas y a las instituciones, incluso civiles, que puedan proporcionar elementos útiles para la investigación.

§ 2. Si es necesario escuchar a un menor o a una persona vulnerable, el Metropolitano adopta una modalidad adecuada que tenga en cuenta su estado.

§ 3. En el caso de que existan motivos fundados para considerar que información o documentos relativos a la investigación puedan ser sustraídos o destruidos, el Metropolitano adoptará las medidas necesarias para su custodia.

§ 4. Incluso cuando se valga de otras personas, el Metropolitano sigue siendo responsable, en todo caso, de la dirección y del desarrollo de la investigación, así como de la puntual ejecución de las instrucciones mencionadas en el artículo 10 §2.

§ 5. El Metropolitano está asistido por un notario elegido libremente a tenor de los cánones 483 §2 CIC y 253 §2 CCEO.

§ 6. El Metropolitano debe actuar con imparcialidad y libre de conflictos de intereses. Si considera que se encuentra en una situación de conflicto de intereses o que no es capaz de mantener la necesaria imparcialidad para garantizar la integridad de la investigación, está obligado a abstenerse y a informar de dicha circunstancia al Dicasterio competente.

§ 7. A la persona investigada se le reconoce la presunción de inocencia.

§ 8. El Metropolitano, si así lo solicita el Dicasterio competente, ha de informar a la persona acerca de la investigación en su contra, escucharla sobre los hechos e invitarla a presentar un memorándum de defensa. En esos casos, la persona investigada puede servirse de un procurador.

§ 9. Cada treinta días, el Metropolitano transmite al Dicasterio competente una relación sobre el estado de la investigación.

Art. 13 - Participación de personas cualificadas

§ 1. De acuerdo con las eventuales directivas de la Conferencia Episcopal, del Sínodo de los Obispos o del Consejo de Jerarcas sobre el modo de coadyuvar al Metropolitano en las investigaciones, los Obispos de la respectiva Provincia, individual o conjuntamente, pueden establecer listas de personas cualificadas entre las que el Metropolitano pueda elegir las más idóneas para asistirlo en la investigación, según las necesidades del caso y, en particular, teniendo en cuenta la cooperación que pueden ofrecer los laicos de acuerdo con los cánones 228 CIC y 408 CCEO.

§ 2. En cualquier caso, el Metropolitano es libre de elegir a otras personas igualmente cualificadas.

§ 3. Toda persona que asista al Metropolitano en la investigación debe actuar con imparcialidad y libre de conflictos de intereses. Si considera que se encuentra en una situación de conflicto de intereses o que no es capaz de mantener la necesaria imparcialidad para garantizar la integridad de la investigación, está obligado a abstenerse y a informar sobre tales circunstancias al Metropolitano.

§ 4. Las personas que asisten al Metropolitano prestan juramento de cumplir el encargo conveniente y fielmente.

Art. 14 - Duración de la investigación

§ 1. La investigación debe concluirse dentro del plazo de noventa días o en el plazo indicado en las instrucciones mencionadas en el artículo 10 §2.

§ 2. Por motivos justificados, el Metropolitano puede solicitar al Dicasterio competente la prórroga del plazo.

Art. 15 - Medidas cautelares

Si los hechos o circunstancias lo requieren, el Metropolitano propone al Dicasterio competente la imposición al investigado de prescripciones o de medidas cautelares apropiadas.

Art. 16 - Establecimiento de un fondo

§ 1. Las Provincias eclesiásticas, las Conferencias Episcopales, los Sínodos de los Obispos y los Consejos de los Jerarcas pueden establecer un fondo destinado a sufragar el coste de las investigaciones, instituido a tenor de los cánones 116 y 1303 §1, 1º CIC y 1047 CCEO, y administrado de acuerdo con las normas del derecho canónico.

§ 2. El administrador del fondo, a solicitud del Metropolitano encargado, pone a su disposición los fondos necesarios para la investigación, sin perjuicio de la obligación de presentar a este último una rendición de cuentas al final de la investigación.

Art. 17 - Transmisión de las actas y del *votum*

§ 1. Terminada la investigación, el Metropolitano transmite las actas al Dicasterio competente junto con su propio *votum* sobre el resultado de la investigación y en respuesta a las eventuales preguntas contenidas en las instrucciones mencionadas en el artículo 10 §2.

§ 2. Salvo instrucciones sucesivas del Dicasterio competente, las facultades del Metropolitano cesan una vez terminada la investigación.

§ 3. En cumplimiento de las instrucciones del Dicasterio competente, el Metropolitano, previa solicitud, informa del resultado de la investigación a la persona que afirma haber sido ofendida o a sus representantes legales.

Art. 18 - Medidas posteriores

El Dicasterio competente, a menos que decida la realización de una investigación complementaria, procede en conformidad con el derecho de acuerdo con lo previsto para el caso específico.

Art. 19 - Cumplimiento de las leyes estatales

Estas normas se aplican sin perjuicio de los derechos y obligaciones establecidos en cada lugar por las leyes estatales, en particular las relativas a eventuales obligaciones de información a las autoridades civiles competentes.

Las presentes normas son aprobadas ad experimentum *por un trienio.*

Establezco que la presente Carta apostólica en forma de Motu Proprio sea promulgada mediante su publicación en el periódico "L'Osservatore Romano", entrando en vigor el 1 de junio de 2019 y que sucesivamente sea publicada en "Acta Apostolicae Sedis".

Dado en Roma, junto a San Pedro, el 7 de mayo de 2019, séptimo de Pontificado.

Francisco

MISSATGE PER A LA JORNADA MUNDIAL DE L'EMIGRANT I DEL REFUGIAT 2019

"No es tracta només de migrants"

(29 de setembre de 2019)

Estimats germans i germanes:

La fe ens assegura que el Regne de Déu és ja misteriosament present en la nostra terra (cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. *Gaudium et spes*, 39); però hem de constatar amb dolor que també avui troba obstacles i forces contràries. Conflictes violents i veritables guerres no cessen de lacerar la humanitat; injustícies i discriminacions se succeeixen; és difícil superar els desequilibris econòmics i socials, tant a nivell local com global. I són els pobres i els desfavorits els qui més pateixen les conseqüències d'aquesta situació.

Les societats econòmicament més avançades desenvolupen en el seu si la tendència a un marcat individualisme que, combinat amb la mentalitat utilitarista i multiplicat per la xarxa mediàtica, produeix la "globalització de la indiferència". En aquest escenari, les persones migrants, refugiades, desplaçades i les víctimes del tràfic de persones, s'han convertit en emblema de l'exclusió perquè, a més de suportar dificultats per la seva mateixa condició, amb freqüència són objecte de judicis negatius, ja que se les considera responsables dels mals socials. L'actitud vers elles constitueix un senyal d'alarma, que ens adverteix de la decadència moral a la que ens enfrontem si continuem donant espai a la cultura del descart. De fet, per aquest camí, cada subjecte que no respon als cànons del benestar físic, psíquic i social, corre el risc de ser marginat i exclòs.

Per aquesta raó, la presència dels migrants i dels refugiats, com en general de les persones vulnerables, representa avui dia una invitació a recuperar algunes dimensions essencials de la nostra existència cristiana i de la nostra humanitat, que corren el risc d'adormir-se amb un estil de vida ple de comoditats. Raó per la qual, «no es tracta només de migrants» vol dir que en mostrar interès per ells, ens interessem també per nosaltres, per tots; que tenint cura d'ells, tots creixem; que escoltant-los, també donem veu a aquesta part de nosaltres que potser mantenim amagada perquè avui no està ben vista.

«Coratge! Soc jo. No tingueu por» (Mt 14,27). *No es tracta només de migrants, també es tracta de les nostres pors*. Les maldats i les lletjors del nostre temps fan créixer «la nostra por als "altres", als desconeguts, als marginats, als forasters [...]. I això es nota particularment avui dia, davant de l'arribada de migrants i refugiats que truquen a la nostra porta a la recerca de protecció, seguretat i un futur millor. És veritat, la por és legítima, també perquè fal-

ta preparació per aquesta trobada» (*Homilia*, Sacrofano, 15 febrer 2019). El problema no és el fet de tenir dubtes i sentir por. El problema és quan aquests dubtes i aquestes pors condicionen la nostra forma de pensar i d'actuar fins al punt de convertir-nos en éssers intolerants, tancats i potser, sense adonar-nos-en, fins i tot racistes. La por ens priva així del desig i de la capacitat de trobada amb l'altre, amb aquell que és diferent; ens priva d'una oportunitat de trobada amb el Senyor (cf. *Homilia en la Concelebració Eucarística de la Jornada Mundial de l'Emigrant i del Refugiat*, 14 gener 2018).

«Perquè, si estimeu els qui us estimen, qui us ha d'agrair? No fan el mateix els publicans?» (Mt 5,46). *No es tracta només de migrants: es tracta de la caritat*. A través de les obres de caritat mostrem la nostra fe (cf. Jm 2,18). I la caritat més gran és la que s'exerceix amb els que no poden correspondre i potser ni tan sols donar gràcies. «El que està en joc és el rostre que volem donar-nos com a societat i el valor de cada vida [...]. El progrés dels nostres pobles [...] depèn sobretot de la capacitat de deixar-se commoure per qui truca a la porta i amb la seva mirada estigmatitza i deposa a tots els falsos ídols que hipotequen i esclavitzen la vida; ídols que prometen una aparent i fugaç felicitat, construïda al marge de la realitat i del sofriment dels altres» (Discurs a la Càritas Diocesana de Rabat, 30 març 2019).

«Però un samarità que anava de viatge va arribar prop d'ell, el veié i se'n compadí» (Lc 10,33). *No es tracta només de migrants: es tracta de la nostra humanitat*. El que mou aquest samarità, un estranger per als jueus, a aturar-se, és la compassió, un sentiment que no es pot explicar únicament a nivell racional. La compassió toca la fibra més sensible de la nostra humanitat, provocant un urgent impuls a "estar a prop" dels qui veiem en situació de dificultat. Com Jesús mateix ens ensenya (cf. Mt 9,35-36; 14,13-14; 15,32-37), sentir compassió significa reconèixer el patiment de l'altre i passar immediatament a l'acció per alleujar, guarir i salvar. Sentir compassió significa donar espai a la tendresa que sovint la societat actual ens demana reprimir. «Obrir-se als altres no empobreix, sinó que més aviat enriqueix, perquè ajuda a ser més humà: a reconèixer-se part activa d'un tot més gran i a interpretar la vida com un regal per als altres, a veure com a objectiu, no els propis interessos, sinó el bé de la humanitat» (Discurs a la Mesquita "Heydar Aliyev" de Bakú, Azerbaiyán, 2 octubre 2016).

«Mireu de no menysprear cap d'aquests petits, perquè us asseguro que en el cel els seus àngels veuen constantment cara a cara el meu Pare celestial» (*Mt* 18,10). *No es tracta només de migrants: es tracta de no excloure ningú*. El món actual és cada dia més elitista i cruel amb els exclosos. Els països en vies de desenvolupament continuen esgotant els seus millors recursos natu-

rals i humans en benefici d'uns pocs mercats privilegiats. Les guerres afecten només algunes regions del món; però la fabricació d'armes i la seva venda es duu a terme en altres regions, que després no volen fer-se càrrec dels refugiats que aquests conflictes generen. Els qui pateixen les conseqüències són sempre els petits, els pobres, els més vulnerables, a qui se'ls impedeix seure a taula i se'ls deixa només les "engrunes" del banquet (cf. Lc 16,19-21). L'Església «que surt [...] sap prendre la iniciativa sense por, sortir a l'encontre, buscar els llunyans i arribar als encreuaments dels camins per invitar els exclosos» (Exhort. ap. *Evangelii gaudium*, 24). El desenvolupament exclusivista fa que els rics siguin més rics i els pobres més pobres. L'autèntic desenvolupament és aquell que pretén incloure tots els homes i dones del món, promovent el seu creixement integral, i preocupant-se també per les generacions futures.

«Qui vulgui ser important enmig vostre, que es faci el vostre servidor; i qui vulgui ser el primer, que es faci l'esclau de tots» (*Mc* 10,43-44). *No es tracta només de migrants: es tracta de posar els últims en primer lloc.* Jesucrist ens demana que no cedim a la lògica del món, que justifica el fet d'abusar dels altres per aconseguir el nostre benefici personal o el del nostre grup: primer jo i després els altres! En canvi, el veritable lema del cristià és "primer els últims!". «Un esperit individualista és terreny fèrtil perquè maduri el sentit d'indiferència cap al proïsme, que porta a tractar-lo com a pur objecte de compravenda, que indueix a desinteressar-se de la humanitat dels altres i acaba per fer que les persones siguin pusil·lànimes i cíniques. Per ventura no són aquestes les actituds que freqüentment assumim davant dels pobres, els marginats o els últims de la societat? I quants últims hi ha a les nostres societats! Entre aquests, penso sobretot en els emigrants, amb la càrrega de dificultats i sofriments que han de suportar cada dia en la recerca, a vegades desesperada, d'un lloc on poder viure en pau i amb dignitat» (Discurs davant el Cos Diplomàtic, 11 gener 2016). En la lògica de l'Evangeli, els últims són els primers, i nosaltres hem de posar-nos al seu servei.

«Jo he vingut perquè tinguin vida i en tinguin a desdir» (Jn 10,10). *No es tracta només de migrants: es tracta de la persona en la seva totalitat, de totes les persones*. En aquesta afirmació de Jesús trobem el cor de la seva missió: fer que tots rebin el do de la vida en plenitud, segons la voluntat del Pare. A cada activitat política, a cada programa, a cada acció pastoral, hem de posar sempre en el centre la persona, en les seves múltiples dimensions, inclosa l'espiritual. I això s'aplica a totes les persones, a qui hem de reconèixer la igualtat fonamental. Per tant, «el desenvolupament no es redueix al simple creixement econòmic. Per ser autèntic, ha de ser integral, és a dir, promoure tots els homes i tot l'home» (S. Pau VI, Carta enc. *Populorum progressio*, 14).

«Ara, doncs, ja no sou estrangers o forasters, sinó ciutadans del poble sant i membres de la família de Déu» (Ef 2,19). *No es tracta només de migrants: es tracta de construir la ciutat de Déu i de l'home.* En la nostra època, també anomenada l'era de les migracions, són moltes les persones innocents víctimes del "gran engany" del desenvolupament tecnològic i consumista sense límits (cf. Carta enc. *Laudato si'*, 34). I així, emprenen un viatge cap a un "paradís" que inexorablement traeix les seves expectatives. La seva presència, a vegades incòmoda, contribueix a dissipar els mites d'un progrés reservat a uns pocs, però construït sobre l'explotació de molts. «Es tracta, doncs, que nosaltres siguem els primers a veure'l i així puguem ajudar els altres a veure en l'emigrant i en el refugiat no sols un problema que ha de ser afrontat, sinó un germà i una germana que han de ser acollits, respectats i estimats, una ocasió que la Providència ens ofereix per a contribuir a la construcció d'una societat més justa, una democràcia més plena, un país més solidari, un món més fraternal i una comunitat cristiana més oberta, d'acord amb l'Evangeli» (Missatge per a la Jornada Mundial de l'Emigrant i del Refugiat 2014).

Estimats germans i germanes: la resposta al desafiament plantejat per les migracions contemporànies es pot resumir en quatre verbs: *acollir, protegir, promoure* i *integrar*. Però aquests verbs no s'apliquen només als migrants i als refugiats. Expressen la missió de l'Església en relació a tots els habitants de les perifèries existencials, que han de ser acollits, protegits, promoguts i integrats. Si posem en pràctica aquests verbs, contribuïm a edificar la ciutat de Déu i de l'home, promovem el desenvolupament humà integral de totes les persones i també ajudem la comunitat mundial a acostar-se als objectius de desenvolupament sostenible que ha establert i que, del contrari, seran difícils d'assolir.

Per tant, no només està en joc la causa dels migrants, no es tracta només d'ells, sinó de tots nosaltres, del present i del futur de la família humana. Els migrants, i especialment aquells més vulnerables, ens ajuden a llegir els "signes dels temps". A través d'ells, el Senyor ens crida a una conversió, a alliberar-nos dels exclusivismes, de la indiferència i de la cultura del descart. A través d'ells, el Senyor ens convida a reapropiar-nos de la nostra vida cristiana en la seva totalitat i a contribuir, cadascú segons la seva pròpia vocació, a la construcció d'un món que respongui cada vegada més al pla de Déu.

Aquest és el desig que acompanyo amb la meva pregària, invocant, per intercessió de la Verge Maria, la Mare de Déu del Camí, abundants benediccions sobre tots els emigrants i els refugiats del món, i sobre els qui es fan els seus companys de viatge.

Vaticà, 27 de maig de 2019
Francesc

A
ω
ADIUTOR GAUDII VESTRI